

برجام و انرژی نفوذ

بررسی تخصصی متن برجام در ابعاد مختلف

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فصل اول: بررسی حقوقی توافق

۳	تعهدات آمریکا برای تعلیق تحریم ها
۷	تعلیق قطعنامه های قبلی
۹	تعلیق تحریم های اتحادیه ی اروپا
۱۱	نتیجه اعتراض جمهوری اسلامی به عدم رفع تحریم ها
۱۴	ساز و کار حل اختلاف ایران و آژانس در بازرسی ها
۱۶	نحوه ی رسیدگی شکایت طرف مقابل از ایران
۱۸	مرجع راستی آزمایی طرف مقابل
۲۰	ضمانت حفاظت آژانس از اطلاعات حساس ایران
۲۲	نسبت برجام و قطعنامه
۲۴	الزامی یا داوطلبانه بودن اقدامات ایران
۲۶	استثنا شدن ایران
۲۸	حق اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی در کشور
۳۰	تاثیر قطعنامه ۲۲۳۱ بر روند رسیدگی قانونی توافق در کشور
۳۱	بخشی از تعارضات توافق با قانون اساسی کشور
۳۳	تهدید کردن ایران حین توافق

فصل دوم: بررسی سرنوشت تحریم ها

۳۶	تحریم دسترسی به درآمدهای نفتی
۳۸	تحریم دسترسی به درآمدهای گازی
۳۹	تناظر بین اقدامات ایران و آمریکا
۴۰	تعهدات آمریکا در خصوص تحریم ها
۴۳	تفاوت عبارت های «توقف اجرا» و «تعلیق»
۴۶	مکانیزم توقف اجرای تحریم های آمریکا و نقش کنگره
۴۸	عدم اعلام منظم معافیت های تحریمی از سوی ریاست جمهوری آمریکا
۴۹	نهایت تعهد آمریکا در خصوص لغو تحریم ها
۵۰	سرانجام مناقشه بر سر عبارت «تحریم های مرتبط با هسته ای»
۵۲	تکلیف تراکنش دلاری بانک مرکزی و سایر بانک های ایران
۵۳	موعد روز اجرا

۵۴	تناظر تعهدات ایران و اروپا
۵۵	وضعیت لغو قوانین تحریمی اتحادیه اروپا
۵۷	زمان و کیفیت برداشتن تحریم های اتحادیه اروپا
۵۹	رابطه بین تعلیق تحریم ها و سرمایه گذاری های اقتصادی
۶۱	تحریم سویفت
۶۳	زمان تعلیق تحریم های نرم افزاری، فلزات، تسلیحات و... اتحادیه اروپا
۶۶	بانک ها و نهادهایی که در لیست تحریم باقی می مانند
۶۸	دانشگاه هایی که در لیست تحریم باقی می مانند
۶۹	نقش آمریکا در فروش نفت ایران به سایر کشورها
۷۰	وضعیت تحریم های اولیه ی آمریکا
۷۲	ساختار تحریم ها پس از توافق
۷۴	میزان اثر بخشی تحریم های رفع شده برای ایران
۷۵	امکان بازگشت تحریم های رفع شده از مسیر غیر هسته ای

فصل سوم: بررسی فنی توافق

۷۸	وضعیت حفظ ماهیت آب سنگین اراک
۸۰	قلب راکتور اراک
۸۲	زمان لازم برای بازطراحی راکتور اراک
۸۴	وضعیت تولید رادیوداروهای مورد نیاز کشور
۸۵	محدودیت ابدی در ساخت انواع راکتور
۸۷	سرانجام سانتریفیوژهای نطنز
۸۹	سرانجام سانتریفیوژهای فردو
۹۲	کاربرد اورانیوم های غنی شده در ایران طی ۱۵ سال
۹۴	روند تحقیق و توسعه بر روی ماشین های IR-۸ و IR-۶
۹۶	زمان مجاز بودن به تولید و استفاده از ماشین های IR-۶ و IR-۸
۹۸	وضعیت سانتریفیوژها در پایان سال دهم
۱۰۰	حق تحقیق روی سانتریفیوژهای پیشرفته تر از IR-۸
۱۰۲	ایران و پسماندهای سوخت مصرف شده اش
۱۰۵	تولید سوخت مورد نیاز نیروگاه بوشهر
۱۰۶	تبعات پذیرش برجام بر نیروی انسانی فعال در صنعت هسته ای
۱۰۸	وضعیت سانتریفیوژها بعد از برجام در نطنز
۱۱۰	تاثیر محدودیت های غنی سازی و ذخایر اورانیوم در تامین سوخت راکتورهای تهران و بوشهر
۱۱۲	غنی سازی در فردو
۱۱۴	زمان مورد نیاز برای صنعتی شدن ماشین های IR-۸
۱۱۶	عاقبت ماشین های IR-۲ m
۱۱۸	تبعات برچیدن بخشی از زیرساخت های موجود در نطنز

۱۲۰
۱۲۳

تحقیق صنعت هسته ای ایران
مستور بودن برنامه بلند مدت ایران در حوزه ی غنی سازی

فصل چهارم: بررسی نظامی - امنیتی توافق

- ۱۲۶ آیا توافق صورت گرفته صرفا هسته ای است؟
- ۱۲۹ ورود توافق به حوزه سیاست منطقه ای و نظامی جمهوری اسلامی ایران
- ۱۳۰ الزامی بودن محدودیت های موشکی و تسلیحاتی در قطعنامه ۲۲۳۱ برای ایران
- ۱۳۱ محدودیت موشکی ایران
- ۱۳۳ استثنا شدن ایران در بین سایر کشورهای جهان
- ۱۳۵ مجوز بازرسی از محموله ها از مبدا یا به مقصد ایران توسط همه دولتها
- ۱۳۷ تعهد ایران نسبت به درخواست های آژانس بین المللی انرژی اتمی
- ۱۳۹ باقی ماندن پرونده ی ایران در شورای امنیت سازمان ملل
- ۱۴۱ باقی ماندن محدودیت ها و نظارت های غیر متعارف هسته ای بعد از ۱۰ سال
- ۱۴۲ تعهدات فرابروتکلی ایران
- ۱۴۴ تبعات محدودیت های کالاهایی با مصرف دوگانه
- ۱۴۷ آیا ایران تا کنون ذیل فصل ۷ بوده است؟
- ۱۵۰ پیشنهاد رفتن ذیل فصل ۷

پیشگفتار

بعد از دو سال مذاکره، سرانجام متنی به عنوان جمع‌بندی مذاکرات تهیه شد که در ادبیات سیاسی کشور به «برجام» معروف گشت. از همان ابتدای مذاکرات نگرانی‌های زیادی درباره نتایج مذاکرات وجود داشت و گام به گام که مذاکرات جلو می‌رفت این نگرانی‌ها گسترده‌تر و البته واقعی‌تر می‌شد.

باید گفت که واقعیت توافق جامع تلخ‌تر از آنچه‌ی است که در رسانه‌ها و سخنان افراد مختلف بیان می‌شود. اگر بخواهیم به صورت اجمالی بگوییم «برجام» دروازه‌ی نفوذ و سلطه آمریکا بر انقلاب اسلامی است. مهندسی توافق به گونه‌ای است که ایران همیشه باید آمریکا را از خود راضی نگه دارد چرا که اگر این رضایت وجود نداشته باشد، آمریکا می‌تواند هر لحظه که بخواهد تحریم‌ها را بازگرداند. آمریکا ساختار تحریم‌های خود را از بین نبرده و حفظ کرده است و این کار توان بازگشت‌پذیری فوری را برایش مهیا می‌سازد. در کلام ساده‌تر چماق بازگشت تحریم‌ها همیشه بالای سر ایران بوده و این ابزار به کنترل بیش از پیش ایران کمک خواهد کرد.

نظام بازرسی‌ها و در کنار آن موضوع «ابعاد نظامی احتمالی برنامه هسته‌ای ایران PMD» به گونه‌ای چیده شده است که مهم‌ترین اطلاعات دفاعی، امنیتی و فنی کشور در اختیار آمریکا قرار گرفته و این توان را به آمریکا برای از بین بردن «زنجیره تامین» صنعت دفاعی و هسته‌ای کشور می‌دهد.

رهبر معظم انقلاب اسلامی در موضع‌گیری‌های خود پس از برجام، مکرر به ضرورت بررسی دقیق و کارشناسی متن توافق و طی کردن مسیر قانونی در داخل کشور برای تصویب یا عدم تصویب آن تاکید نمودند. از این رو برآن شدیم تا در فضایی تخصصی به بررسی متن توافق بپردازیم.

مطلب پیش رو پس از ساعت‌ها تحقیق و با استفاده از نظرات متخصصان این حوزه (که به دلایلی از ذکر نام آن بزرگواران معذوریم) با استناد به متن توافق تهیه شده است. سعی ما - تا حد امکان - بر قابل فهم و ساده کردن متنی است که ۱+۵ با پیچیدگی آمیخته با شیطنت، آن را آماده کرده است.

در پایان از همه ی عزیزان از جمله برخی اساتید بزرگوار دانشگاه‌های صنعتی شریف، تهران، شهید بهشتی و امام صادق علیه السلام و همچنین بسیج دانشجویی دانشگاه شریف و قرارگاه شهید باقری سازمان بسیج دانشجویی که با تلاش خود ما را در تهیه ی این اثر یاری نمودند تشکر می‌کنیم.

معاونت علمی و پژوهشی سازمان بسیج دانشجویی

Roshan.bso.ir

شهریور ۹۴

فصل اول

بررسی حقوقی توافق

تعهدات آمریکا برای لغو تحریم ها چگونه در برجام منعکس شده است؟

◆ طبق متن توافق: (بند ۴ ضمیمه ۲ برجام)

B. United States⁵

4. The United States commits to cease the application of, and to seek such legislative action as may be appropriate to terminate, or modify to effectuate the termination of, all nuclear-related sanctions⁶ as specified in Sections 4.1-4.9 below, and to terminate Executive Orders 13574, 13590, 13622 and 13645, and Sections 5-7 and 15 of Executive Order 13628, in accordance with Annex V.⁷

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

ب. ایالات متحده آمریکا^{۱۰}

۴- ایالات متحده آمریکا متعهد می شود طبق ضمیمه شماره ۵ (برنامه اجرا). اعمال کلیه تحریم های

مرتبط هسته ای^{۱۱} به نحو مذکور در بخش های ۴-۱ تا ۴-۹ زیر را متوقف کند، و اقدام قانونی مقتضی برای لغو یا اصلاح آنها را پیگیری کند، و فرامین اجرایی شماره ۱۳۵۷۴، ۱۳۵۹۰، ۱۳۶۲۲ و ۱۳۶۴۵ و بخش های ۵-۷ و ۱۵ فرمان اجرایی شماره ۱۳۶۲۸ را لغو دهد.^{۱۲}

◆ طبق متن توافق: (بند ۲۵ برجام)

25. If a law at the state or local level in the United States is preventing the implementation of the sanctions lifting as specified in this JCPOA, the United States will take appropriate steps, taking into account all available authorities, with a view to achieving such implementation. The United States will actively encourage officials at the state or local level to take into account the changes in the U.S. policy reflected in the lifting of sanctions under this JCPOA and to refrain from actions inconsistent with this change in policy.

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۲۵- چنانچه قانونی در سطح ایالتی یا محلی، در ایالات متحده مانع از اجرای لغو تحریم‌های مشخص شده در این برجام شود، ایالات متحده، با در نظر گرفتن تمامی اختیارات موجود، گام‌های مقتضی را به منظور تحقق اجرای آن (لغو تحریمها) اتخاذ خواهد نمود. ایالات متحده به طور فعال، مقامات در سطح ایالتی یا محلی را تشویق خواهد کرد که تغییرات در سیاست ایالات متحده منعکس شده در لغو تحریم‌های وفق این برجام را در نظر داشته و از اقداماتی که با این تغییر در سیاست همخوانی ندارد خودداری نمایند.

◆ طبق متن توافق: (بند ۲۸ برجام)

The United States will make best efforts in good faith to sustain this JCPOA and to prevent interference with the realisation of the full benefit by Iran of the sanctions lifting specified in Annex II. The U.S. Administration, acting consistent with the respective roles of the President and the Congress, will refrain from re-introducing or re-imposing the sanctions specified in Annex II that it has ceased applying under this JCPOA, without prejudice to the dispute resolution process provided for under this JCPOA. The U.S. Administration, acting consistent with the respective roles of the President and the Congress, will refrain from imposing new nuclear-related sanctions.

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

ایالات متحده، با حسن نیت، نهایت تلاش خود را برای دوام این برجام و پیشگیری از ایجاد تداخل در تحقق متمتع شدن ایران از لغو تحریم های مشخص شده در پیوست ۲ به عمل خواهد آورد. دولت ایالات متحده فارغ از فرآیند حل و فصل اختلافات پیش بینی شده در این برجام، در چارچوب نقش مشخص رئیس جمهور و کنگره، از بازگرداندن یا تحمیل مجدد تحریم های مشخص شده در پیوست ۲ که اعمال آنها را وفق این برجام متوقف کرده است، خودداری می نماید. دولت ایالات متحده، در چارچوب نقش مشخص رئیس جمهور و کنگره، از اعمال تحریم های جدید مرتبط با هسته ای خودداری خواهد کرد.

◆ طبق متن توافق: (بند ۱۱ پیوست ۵ برجام)

11. The United States, acting pursuant to Presidential authorities, will issue waivers, to take effect upon Implementation Day

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۱۱- ایالات متحده آمریکا، وفق اختیارات ریاست جمهوری، اقدام به صدور دستورهای توقف که از «روز اجرا» واجد اثر می شود، خواهد نمود

◆ توضیح کارشناسی:

تحریم‌هایی که توسط آمریکا علیه ایران وضع شده، از نظر فنی عمدتاً به ۳ دسته تقسیم می‌شود:

۱. تحریم‌هایی که کنگره ایالات متحده آمریکا وضع کرده است و فقط کنگره می‌تواند بردارد.
۲. تحریم‌هایی که ابتدا قوه مجریه وضع کرده، اما سپس کنگره آنها را به صورت «قانون» درآورده و برچیدن آنها را درحوزه اختیارات خود قرار داده است.
۳. تحریم‌هایی که قوه مجریه (وزارت خارجه، وزارت خزانه داری و وزارت انرژی و نهایتاً کاخ سفید) وضع کرده است و رئیس‌جمهور می‌تواند بردارد.

در این میان، رئیس‌جمهور معمولاً اختیار «متوقف کردن» (و نه لغو) برخی از تحریم‌های کنگره را دارد، ضمن اینکه می‌تواند با ارائه گزارش به کمیته مربوطه کنگره و ادعای اینکه شرط‌های این نهاد برای برچیدن تحریم‌ها علیه ایران برآورده شده است، نسبت به رفع کامل آنها اقدام نماید. نکته مهم دیگر اینست که کنگره می‌تواند اختیار رییس‌جمهور در «صرف نظر کردن» را محدود کند، بدون اینکه برجام نقض شود.

اما نکته مهم اینجاست که در فرهنگ سیاسی آمریکا (و نزد افکار عمومی این کشور) توسل رئیس‌جمهور به «مقرهای قانونی» و اقدام علیه خواست باطنی و اراده کنگره (هرچند قانونی باشد) چندان اقدام پسندیده و مناسبی محسوب نمی‌شود. به ویژه در حوزه سیاست خارجه، مردم آمریکا قویاً انتظار دارند که تمام نهادهای سیاسی‌شان به صورت هماهنگ و در اجماع کامل با یکدیگر اقدام به تصمیم‌گیری نمایند و طبعاً، تکروری‌های «قانونی» رئیس‌جمهور را در پرونده‌های حساسی مانند پرونده هسته‌ای ایران با اصل حفظ حرمت کنگره (که قاعدتاً بازتاب‌دهنده اراده ملی است) مغایر می‌دانند. در واقع، به چنین اقداماتی از جانب رئیس‌جمهور در لغتنامه سیاسی آمریکا **End-run around congress** می‌گویند که شاید بشود آن را به اصطلاح عامیانه «دور زدن کنگره» ترجمه کرد که معمولاً از آن با یک بار بسیار منفی و به عنوان یک ترفند ناپسند سیاسی یاد می‌کنند.

در ادامه به منظور بررسی تحریم‌های ایالات متحده آمریکا علیه کشورمان آن‌ها را به سه دسته تقسیم می‌کنیم:

ا. تحریم‌های دولت آمریکا (دستورات اجرایی رئیس‌جمهور)

ب. تحریم‌های کنگره آمریکا

ج. تحریم‌های ایالتی آمریکا

- طبق متن برجام در مورد تحریم‌های مرتبط با دولت (دستورات اجرایی رئیس‌جمهور)، ایالات متحده آمریکا متعهد به لغو آنها شده است.

- در خصوص تحریم‌های کنگره ایالات متحده آمریکا تنها متعهد به «پیگیری» لغو یا اصلاح قوانین مرتبط شده است.

- در مورد تحریم‌های ایالتی و محلی، دولت آمریکا صرفاً متعهد به تشویق مقامات ایالتی و محلی برای همکاری در راستای مفاد برجام و لغو تحریم‌ها شده است.

آیا واقعا قطعنامه های قبلی شورای امنیت علیه ایران لغو شده اند؟

۲

◆ طبق متن توافق: (بند ۳۷ برجام)

37. Upon receipt of the notification from the complaining participant, as described above, including a description of the good-faith efforts the participant made to exhaust the dispute resolution process specified in this JCPOA, the UN Security Council, in accordance with its procedures, shall vote on a resolution to continue the sanctions lifting. If the resolution described above has not been adopted within 30 days of the notification, then the provisions of the old UN Security Council resolutions would be re-imposed, unless the UN Security Council decides otherwise.

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۳۷- متعاقب دریافت ابلاغ طرف شاکي، به نحو مشروح در فوق، به همراه توضیحي از تلاش های توام با حسن نیت آن طرف برای طی فرایند حل و فصل اختلاف پیش بینی شده در برجام، شورای امنیت سازمان ملل متحد می بایست منطبق با رویه های خود در خصوص قطعنامه ای برای تداوم لغو تحریم ها رای گیری نماید. چنانچه قطعنامه فوق الذکر ظرف ۳۰ روز از تاریخ ابلاغ به تصویب نرسد، **آنگاه مفاد قطعنامه های سابق شورای امنیت سازمان ملل متحد مجددا اعمال خواهند شد**، مگر اینکه شورای امنیت سازمان ملل متحد به نحو دیگری تصمیم گیری نماید.

توضیح کارشناسی:

هرچند ظاهر عبارت برجام و قطعنامه ی ۲۲۳۱ خبر از لغو قطعنامه های شورای امنیت می دهند ولی در باطن فقط اجرای آنها متوقف شده است و در صورت برهم خوردن برجام، بدون نیاز به بررسی و تصویب قطعنامه های قبلی مجدداً اعمال خواهند شد. با توجه به سازوکار اندیشیده شده برای بازگشت خودکار قطعنامه های شورای امنیت و همچنین با بی اثر شدن حق وتوی کشورهای از قبیل چین و روسیه علیرغم ذکر عبارت لغو، این سازوکار خبر از تعلیق قطعنامه های گذشته می دهد چرا که بدون طی کردن مسیر تصویب یک قطعنامه جدید قابلیت اعمال مجدد دارند. در صورتیکه یکی از اعضای ۱+۵ معتقد به نقض توافق از جانب ایران و یا **بالا عکس** باشند باید نسبت به تداوم تعلیق تحریمها در شورای امنیت رأی گیری به عمل آورند. در صورت عدم تصویب تداوم لغو تحریمها، عملاً قطعنامه های پیشین در مورد ایران به شکل خودکار و اتوماتیک اعمال می شود.

علاوه بر اینها، قطعنامه ۲۲۳۱ شامل بسیاری از ممنوعیتها و محدودیتهای مندرج در قطعنامه های قبلی شورای امنیت علیه ایران است، و بدین ترتیب در واقع قطعنامه های قبلی لغو نشده اند و بخش زیادی از تحریمهای آنها در قطعنامه جدید تجمیع شده اند؛ اما همین کار نیز از روز صدور قطعنامه (یعنی ۲۹ تیر) صورت نمی گیرد. (بند ۱۸ متن اصلی برجام)

اجرای موارد «آثار لغو تحریم ها» برای اتحادیه اروپا منوط به عدم مغایرت آنها با قوانین لازم الاجرای اتحادیه اروپایی شده است. آیا این شرط راهی را برای نقض عهد طرف مقابل باز نگذاشته است؟

۳

◆ طبق متن توافق: (بند ۳ ضمیمه ی ۲ برجام)

3. **Effects of the lifting of EU economic and financial sanctions**
- 3.1. As a result of the **lifting of sanctions** specified in Section 1 above, the following activities, including associated services, will be allowed, beginning on implementation day, in accordance with this JCPOA and provided that such activities are otherwise **consistent with EU and EU Member States' laws and regulations in effect:**⁴

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۳-۲- آثار رفع تحریم های اقتصادی و مالی اتحادیه اروپایی

۳-۱- در نتیجه رفع تحریم ها به نحو مصرح در بخش ۱ فوق، فعالیت های زیر، از جمله خدمات تبعی، از روز اجرا این برجام و مشروط به اینکه این فعالیت ها با سایر قوانین و مقررات لازم الاجراء اتحادیه اروپایی و دولت های عضو منطبق باشد، مجاز خواهد بود:^۴

◆ توضیح کارشناسی:

بر همین اساس اجرای این بند از برجام منوط به عدم مغایرت آن با قوانین لازم الاجرای کشورهای عضو اتحادیه اروپایی است که در آینده امکان وضع خواهد داشت. لذا مفاد این بند اگر با قوانین آینده اتحادیه اروپایی مغایر بود عملاً اجرا نخواهد شد.

در صورت اعتراض جمهوری اسلامی به نقض عهد طرف های مقابل، آیا تحریم ها دوباره بر می گردند؟

۲۴

◆ طبق متن توافق: (بند ۱۱ و ۱۲ قطعنامه)

11. *Decides*, acting under Article 41 of the Charter of the United Nations, that, within 30 days of receiving a notification by a JCPOA participant State of an issue that the JCPOA participant State believes constitutes significant non-performance of commitments under the JCPOA, it shall vote on a draft resolution to continue in effect the terminations in paragraph 7 (a) of this resolution, *decides* further that if, within 10 days of the notification referred to above, no Member of the Security Council has submitted such a draft resolution for a vote, then the President of the Security Council shall submit such a draft resolution and put it to a vote within 30 days of the notification referred to above, and *expresses* its intention to take into account the views of the States involved in the issue and any opinion on the issue by the Advisory Board established in the JCPOA;

12. *Decides*, acting under Article 41 of the Charter of the United Nations, that, if the Security Council does not adopt a resolution under paragraph 11 to continue in effect the terminations in paragraph 7 (a), then effective midnight Greenwich Mean Time after the thirtieth day after the notification to the Security Council described in paragraph 11, all of the provisions of resolutions 1696 (2006), 1737 (2006), 1747 (2007), 1803 (2008), 1835 (2008), and 1929 (2010) that have been terminated pursuant to paragraph 7 (a) shall apply in the same manner as they applied before the adoption of this resolution, and the measures contained in paragraphs 7, 8 and 16 to 20 of this resolution shall be terminated, unless the Security Council decides otherwise;

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۱۱- در اقدام وفق ماده ۴۱ منشور ملل متحد، تصمیم می‌گیرد که ظرف ۳۰ روز از دریافت اعلامیه

یکی از دولتهای طرف برجام در مورد مساله ای که آن دولت طرف برجام اعتقاد دارد مصداق عدم پایبندی اساسی در مورد تعهدات وفق برجام است، شورا باید در مورد پیش نویس یک قطعنامه برای ادامه ی اجرای لغوهای مذکور در بند ۷(الف) این قطعنامه رأی گیری نماید، مضافا تصمیم می‌گیرد که چنانچه، ظرف ۱۰ روز از اعلامیه فوق الذکر، هیچ طرفی از شورای امنیت چنین پیش نویس قطعنامه‌ای را برای رأی گیری ارائه نکرد، این رئیس شورای امنیت است که بایستی چنین پیش نویس قطعنامه‌ای را ارائه کرده و آن را ظرف ۳۰ روز از زمان اعلامیه فوق الذکر به رأی بگذارد، و شورا قصد خود برای در نظر گرفتن دیدگاه‌های دولت‌های درگیر در موضوع و هر نظریه هیات مشورتی ایجاد شده در برجام در خصوص موضوع، را ابراز می‌دارد؛

۱۲- در اقدام وفق ماده ۴۱ منشور ملل متحد، تصمیم می‌گیرد که اگر شورای امنیت یک قطعنامه وفق بند ۱۱ برای ادامه اجرای لغوهای بند ۷(الف) تصویب نکرد، آنگاه با اثربخشی از زمان نیمه شب ه وقت گرینویچ پس از سی‌امین روز متعاقب دریافت اعلامیه مورد اشاره در بند ۱۱ به شورای

امنیت، تمام مفاد قطعنامه‌های ۱۶۹۶ (۲۰۰۶)، ۱۷۳۷ (۲۰۰۶)، ۱۷۴۷ (۲۰۰۷)، ۱۸۰۳ (۲۰۰۸)، ۱۸۳۵ (۲۰۰۸) و ۱۹۲۹ (۲۰۱۰) که بر اساس بند ۷(الف) لغو شده بوده اند، باید به همان نحوی که پیش از تصویب این قطعنامه اعمال می‌شدند، اعمال شوند و تدابیر مندرج در بندهای ۷، ۸ و ۱۶ تا ۲۰ این قطعنامه باید لغو شوند، مگر آنکه شورای امنیت به گونه دیگری تصمیم بگیرد؛

◆ توضیح کارشناسی:

در صورت اعتراض ایران به نقض تعهد طرف غربی خصوصا از جمله عدم لغو تحریم ها و تداوم آن، پس از طی سازوکار پیش بینی شده در برجام و در مرحله آخر نهایتا پس از ۳۰ روز از ارجاع موضوع به شورای امنیت، کلیه تحریم ها به صورت خودکار و بدون رای گیری مجدد در شورای امنیت باز می گردند. (با این سازوکار رای گیری، عملا آراء ایران، روسیه و چین بی اثر می شود.)

نتیجه تصمیم‌گیری نهایی در کمیسیون مشترک در خصوص بازرسی از مراکز حساس امنیتی و نظامی مورد ادعای احتمالی آژانس چیست؟

۵

◆ طبق متن توافق: (بند ۷۸ ضمیمه یک برجام)

78. If the absence of undeclared nuclear materials and activities or activities inconsistent with the JCPOA cannot be verified after the implementation of the alternative arrangements agreed by Iran and the IAEA, or if the two sides are unable to reach satisfactory arrangements to verify the absence of undeclared nuclear materials and activities or activities inconsistent with the JCPOA at the specified locations within 14 days of the IAEA's original request for access, Iran, in consultation with the members of the Joint Commission, would resolve the IAEA's concerns through necessary means agreed between Iran and the IAEA. In the absence of an agreement, the members of the Joint Commission, by consensus **or by a vote of 5 or more of its 8 members**, would advise on the necessary means to **resolve the IAEA's concerns**. The process of consultation with, and any action by, the members of the Joint Commission would not exceed 7 days, and Iran would implement the necessary means within 3 additional days.

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۷۸- اگر عدم وجود مواد و فعالیت های اعلام نشده و یا فعالیت های مغایر با برجام بعد از اجرای ترتیبات جایگزین موافقت شده توسط ایران و آژانس نتواند راستی آزمایی شود، یا دو طرف قادر نباشند به طریق رضایت بخشی برای راستی آزمایی عدم وجود مواد یا فعالیت های هسته ای اعلام نشده یا فعالیت های مغایر با برجام در مکان های مشخص شده، در مدت ۱۴ روز از ارائه درخواست اولیه آژانس برای دسترسی به توافقی برسند، ایران در مشورت با اعضا کمیسیون مشترک، نگرانی های آژانس را از طریق شیوه های لازم مورد توافق بین ایران و آژانس حل می نماید. در صورت عدم وجود یک توافق، اعضا کمیسیون مشترک با اجماع و با رای ۵ عضو از ۸ عضو، نظر خود را در خصوص روش ضروری برای حل نگرانی آژانس ارائه خواهند داد. فرآیند مشورت و یا هر عمل دیگر مرتبط توسط اعضا کمیسیون مشترک نیابستی بیشتر از ۷ روز به طول بیانجامد و ایران اقدامات ضروری را در طی ۳ روز اجرا خواهد کرد.

توضیح کارشناسی:

طبق برجام تصمیم گیری در کمیسیون مشترک در همه موارد با اجماع است مگر در موارد تصریح شده به شکل خاص در برجام، این موارد منحصر است در بازرسی ها از مراکز مورد ادعای آژانس.

طبق قسمت دسترسی در ضمیمه اول (بندهای ۷۴ تا ۷۸) برجام، درخواست بازدید آژانس از مراکز حساس نظامی و امنیتی در صورت مخالفت قطعی کشور مبتنی بر منافع و حفظ حاکمیت ملی، پس از طی مراحل اولیه و ارجاع موضوع به کمیسیون مشترک، نظر نهایی با رای ۵ عضو از ۸ عضو در عرض ۳ روز برای ایران لازم الاجراست. با این سازوکار نیز رای گیری، عملاً آراء ایران، روسیه و چین بی اثر می شود. این سازوکار به معنای نقض حاکمیت ملی در امنیت ملی است.

با توجه به سازوکار اندیشیده شده در برجام پیرامون حل و فصل اتفاقات، در صورت ادعای نقض عهد توسط طرف مقابل، چه کسی قاضی رسیدگی می شود؟

◆ طبق متن توافق: (مورد «ط» مقدمه و مفاد عمومی برجام)

- ix. A Joint Commission consisting of the E3/EU+3 and Iran will be established to monitor the implementation of this JCPOA and will carry out the functions provided for in this JCPOA. This Joint Commission will address issues arising from the implementation of this JCPOA and will operate in accordance with the provisions as detailed in the relevant annex.

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

ط- کمیسیون مشترکی متشکل از گروه ۵+۱ و ایران به منظور نظارت بر اجرای این برجام تشکیل خواهد شد و وظایف پیش بینی شده در این برجام را ایفا خواهد نمود. کمیسیون مشترک به موضوعات ناشی از اجرای این برجام رسیدگی نموده و مطابق با مفادی که در پیوست مربوطه شرح داده شده است، عمل خواهد کرد.

«کمیسیون مشترک» در نظر گرفته شده در برجام اختیارات گسترده ای داشته و در بسیاری موارد تصمیم گیری درباره برجام و سرنوشت آن منوط به تصمیم «کمیسیون مشترک» است. هرچند ایران عضو این کمیسیون می باشد ولی سازوکار موجود در کمیسیون مشترک به نحوی است که در موارد حساس عملاً منافع کشورهای مقابل تامین می شود. اگر حین اجرای توافق طرف مقابل به تعهد خود عمل نکرد، در نهایت و پس از طی همه مراحل موضوع مورد اختلاف به شورای امنیت ارجاع خواهد شد. یعنی امریکا و دیگر طرف‌های مذاکره همان اعضای داور شورای امنیت هستند در نتیجه اگر ایران متهم به عمل نکردن به تعهدات خود باشد سازمان ملل می‌تواند علیه ایران قطعنامه صادر کند اما اگر طرف مقابل تعهدات خود را عمل نکرد شورای امنیت نمی‌تواند علیه آنها قطعنامه بدهد چرا که آنها در شورای امنیت حق وتو دارند. با توجه با سابقه هفتاد ساله سازمان ملل هیچ قطعنامه ای علیه امریکا به واسطه حق وتو صادر نشده است. همچنین روند اعتراض ایران نهایتاً به شورای امنیت و بند ۱۲ (ماشه) و بازگشت خودکار تحریم ها منجر خواهد شد که در عمل حق اعتراض ایران را بی معنی می کند

با توجه به اینکه مرجع راستی آزمایی تعهدات ایران بر مبنای توافق، آژانس تعیین شده است، مرجع راستی آزمایی در خصوص تعهدات طرف مقابل کیست؟

۷

◆ طبق متن توافق: (مورد «ح» مقدمه و مفاد عمومی برجام)

- viii. The E3/EU+3 and Iran commit to implement this JCPOA in good faith and in a constructive atmosphere, based on mutual respect, and to refrain from any action inconsistent with the letter, spirit and intent of this JCPOA that would undermine its successful implementation. The E3/EU+3 will refrain from imposing discriminatory regulatory and procedural requirements in lieu of the sanctions and restrictive measures covered by this JCPOA. This JCPOA builds on the implementation of the Joint Plan of Action (JPOA) agreed in Geneva on 24 November 2013.

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

ح- گروه ۵+۱ و ایران متعهد می‌شوند که این برجام را با حسن نیت و در فضایی سازنده، بر مبنای احترام متقابل اجرا نمایند، و از هرگونه اقدام مغایر با نص، روح و هدف این برجام که سبب تخریب اجرای موفق آن شود، خودداری نمایند. گروه ۵+۱ از تحمیل الزامات مقرراتی و آئین‌نامه‌ای تبعیض آمیز، به جایگزینی تحریم‌ها و اقدامات محدودیت‌سازی که تحت پوشش این برجام قرار می‌گیرند، خودداری خواهند ورزید. این برجام بر اجرای برنامه اقدام مشترک (توافق ژنو) که در تاریخ ۳ آذرماه ۱۳۹۲ در ژنو مورد توافق قرار گرفت، استوار می‌گردد.

◆ توضیح کارشناسی:

در هر اختلافی وجود عضو ثالث مستقل و عادل برای قضاوت ضروریست. با این وجود آژانس بین‌المللی اتمی برای راستی‌آزمایی اقدامات ایران علیرغم ۱۲ سال عملکرد جانبدارانه و سیاسی اش تعیین شده است اما عضو ثالثی برای راستی‌آزمایی اقدامات طرف مقابل تعیین نشده است. اعتراضات ایران در این خصوص به کمیسیون مشترک ارجاع می‌شود که اعضای آن، آژانس و ۵+۱ هستند. بنابراین در واقع قاضی و متشاکی یکی شده‌اند و تنها راه ایران در صورت نقض تعهدات طرف مقابل خروج از توافق است که هزینه‌های خاص خودش را دارد. همچنین در صورت اصرار ایران بر شکایتش و ارجاع مساله به شورای امنیت، تحریم‌ها دوباره باز خواهند گشت.

ضمانت اجرای عدم حفاظت آژانس از اطلاعات حساس و
امنیتی ایران چیست؟ آیا اقدام متناظری در این خصوص در
نظر گرفته شده است؟

◆ طبق متن توافق: (مورد «ی» مقدمه و مفاد عمومی برجام)

- x. The International Atomic Energy Agency (IAEA) will be requested to monitor and verify the voluntary nuclear-related measures as detailed in this JCPOA. The IAEA will be requested to provide regular updates to the Board of Governors, and as provided for in this JCPOA, to the UN Security Council. All relevant rules and regulations of the IAEA with regard to the protection of information will be fully observed by all parties involved.

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

ی- از آژانس بین المللی انرژی اتمی خواسته خواهد شد تا نسبت به اقدامات داوطلبانه مرتبط با هسته ای به نحو مورد توافق در این برجام، نظارت و راستی آزمایی نماید. از آژانس درخواست خواهد شد که به طور منظم به شورای حکام، و آنگونه که در این برجام مقرر شده است به شورای امنیت اطلاع رسانی نماید. کلیه قواعد و مقررات مربوطه ی آژانس در خصوص حفاظت از اطلاعات توسط کلیه طرفهای دخیل به طور کامل رعایت خواهد شد.

◆ توضیح کارشناسی:

با توجه به سابقه ی آژانس در افشای اطلاعات محرمانه برنامه هسته ای ایران که منجر به شهادت دانشمندان هسته ای و خرابکاریهای فراوان هسته ای شد، امکان تکرار این اقدام توسط آژانس وجود دارد. با توجه به نص برجام هیچ گونه ضمانتی برای عدم حفاظت از اطلاعات ایران در نظر گرفته نشده است. مشخص نیست چنانچه اطلاعات ایران به بیرون از آژانس منتقل شود ایران قانوناً محق به انجام چه اقداماتی است؟

نسبت برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ چیست؟

◆ طبق متن توافق: (بند «ن» مقدمه و مفاهیم عمومی)

- xiv. The E3+3 will submit a draft resolution to the UN Security Council endorsing this JCPOA affirming that conclusion of this JCPOA marks a fundamental shift in its consideration of this issue and expressing its desire to build a new relationship with Iran. This UN Security Council resolution will also provide for the termination on Implementation Day of provisions imposed under previous resolutions; establishment of specific restrictions; and conclusion of consideration of the Iran nuclear issue by the UN Security Council 10 years after the Adoption Day.

ن- گروه ۵+۱ پیش نویس قطعنامه ای تاییدکننده ی این برجام را برای تصویب به شورای امنیت ارائه خواهد کرد که تاکید می‌نماید که انعقاد این برجام نشانگر یک دگرگونی بنیادین در بررسی این موضوع توسط شورای امنیت بوده و تمایل شورا برای برقراری یک رابطه جدید با ایران را اعلام می نماید. این قطعنامه شورای امنیت، همچنین لغو تمامی مفاد قطعنامه های قبلی شورای امنیت از روز اجرا؛ ایجاد برخی محدودیت های خاص؛ و خاتمه بررسی موضوع هسته ای ایران توسط شورای امنیت سازمان ملل متحد ۱۰ سال پس از روز توافق برجام

◆ طبق متن قطعنامه: (مقدمه و بند ۱ قطعنامه ۲۲۳۱)

Welcoming diplomatic efforts by China, France, Germany, the Russian Federation, the United Kingdom, the United States, the High Representative of the European Union for Foreign Affairs and Security Policy, and Iran to reach a comprehensive, long-term and proper solution to the Iranian nuclear issue, culminating in the Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA) concluded on 14 July 2015, (S/2015/544, as attached as Annex A to this resolution) and the establishment of the Joint Commission,

1. **Endorses the JCPOA**, and **urges** its full implementation on the timetable established in the JCPOA;

با استقبال از تلاش‌های دیپلماتیک چین، فرانسه، آلمان، فدراسیون روسیه، انگلستان، ایالات متحده، نماینده عالی اتحادیه اروپایی در امور خارجه و سیاست امنیتی، و ایران برای رسیدن به یک راه حل جامع، درازمدت و مناسب برای موضوع هسته ای ایران، که منتج به برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) منعقد در تاریخ ۱۴ جولای ۲۰۱۵، (سند شماره S/2015/544 پیوست شده به این قطعنامه به عنوان پیوست الف)، و تاسیس کمیسیون مشترک گردید،

با تاکید بر اینکه دولتهای عضو بر اساس ماده ۲۵ منشور ملل متحد مکلف هستند تصمیمات شورای امنیت را پذیرفته و اجرا نمایند،

۱- برجام را تایید کرده، و با ابرام خواستار اجرای کامل آن بر اساس برنامه زمانی مندرج در برجام است؛

◆ توضیح کارشناسی:

برجام یکی از ضمیمه های قطعنامه ۲۲۳۱ محسوب شده و قطعنامه پشتوانه و تایید کننده برجام است. به گفته دکتر ظریف برجام صرفا تا روز تصویب ماهیت مستقلی دارد و پس از آن تنها یک قطعنامه شورای امنیت به همراه چند ضمیمه وجود خواهد داشت. در نتیجه برجام از یک توافق دوجانبه به یک تعهد بین المللی تبدیل می شود.

با توجه به اینکه متن برنامه جامع اقدام مشترك (برجام) ضمیمه اول قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد می باشد، علیرغم ذکر «داوطلبانه» بودن تمام اقدامات ایران در برجام، آیا اجرای تعهدات ایران الزامی است یا داوطلبانه؟

◆ طبق متن توافق: (صفحه ی ۴ برجام)

Iran and E3/EU+3 will take the following voluntary measures within the timeframe as detailed in this JCPOA and its Annexes

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

ایران و گروه ۳+۵ اقدامات داوطلبانه زیر را در چارچوب زمانی که جزئیات آن در این برجام و پیوست‌های آن تشریح گردیده است، اتخاذ خواهند نمود:

◆ توضیح کارشناسی:

در همان ابتدای متن توافق تصریح شده است که ایران و ۵+۱ اقدامات «داوطلبانه» زیر را انجام می‌دهند. یعنی مفاد توافق وین هیچگونه تعهد حقوقی برای طرفین ندارد اما چون برای اجرای آنها توسط شورای امنیت، یک قطعنامه تأیید کننده صادر شده است ایران موظف به اجرای آنها حتی قبل از تصویب برجام در مجاری قانونی کشور شده است.

چگونه برجام ایران را به يك مورد استثنا در جهان تبدیل می کند؟

۱۱

◆ طبق متن توافق: (مورد ۱۱ مقدمه و مفاد عمومی برجام)

- xi. All provisions and measures contained in this JCPOA are only for the purpose of its implementation between E3/EU+3 and Iran and **should not be considered as setting precedents for any other state** or for fundamental principles of international law and the rights and obligations under the NPT and other relevant instruments, as well as for internationally recognised principles and practices.

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

ک- کلیه مفاد و اقدامات مندرج در این برجام صرفاً برای اجرای آن بین گروه ۵+۱ و ایران می‌باشد و نمی‌بایست به منزله ی ایجاد سابقه برای هیچ دولت دیگری، یا برای اصول بنیادین حقوق بین الملل و حقوق و تعهدات وفق معاهده عدم اشاعه سلاح های هسته ای و سایر اسناد مربوطه، و همچنین اصول و رویه‌های شناخته شده ی بین المللی تلقی گردد.

◆ توضیح کارشناسی:

بند «ک» در مقدمه برجام به منزله استثنا کردن ایران در نظامات هسته ای بین المللی خواهد شد. همچنین ذکر آن منجر به عدم امکان استناد به برجام در مجامع بین المللی علیه مجرمین هسته ای از جمله آمریکا و رژیم صهیونیستی می شود.

آیا دولت اجازه‌ی اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی را طبق قانون دارد؟

۱۲

◆ متن قانون الزام دولت به تعلیق اقدامات داوطلبانه در صورت ارجاع و یا گزارش پرونده هسته‌ای به شورای امنیت:

«دولت موظف است در صورت هرگونه ارجاع یا گزارش در مورد پرونده هسته‌ای ایران به شورای امنیت کلیه همکاری‌های داوطلبانه خود را با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به تعلیق درآورد.»

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ اول آذر ماه یک‌هزار و سیصد و هشتاد و چهار مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۴/۹/۹ به تأیید شورای نگهبان رسید.

◆ طبق متن توافق: (بند ۱۳ برجام)

13. Consistent with the respective roles of the President and Majlis (Parliament), Iran will provisionally apply the Additional Protocol to its Comprehensive Safeguards Agreement in accordance with Article 17(b) of the Additional Protocol, proceed with its ratification within the timeframe as detailed in Annex V and fully implement the modified Code 3.1 of the Subsidiary Arrangements to its Safeguards Agreement.

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۱۳- ایران، منطبق با اختیارات مربوطه ی رئیس جمهور و مجلس (پارلمان)، وفق ماده ۱۷ (ب) پروتکل الحاقی به موافقتنامه جامع پادمان خود، این پروتکل را به صورت موقتی اجراء می نماید، و در چارچوب زمانی پیش‌بینی شده در پیوست ۵ اقدام برای تصویب آن را پیش می برد و کد ۳/۱ اصلاحی ترتیبات فرعی بر موافقتنامه پادمان خود را به طور کامل اجرا خواهد نمود.

◆ توضیح کارشناسی:

براساس قانون مصوب مجلس هفتم دولت ایران اجازه ی اجرای داوطلبانه ی پروتکل الحاقی را نخواهد داشت مگر اینکه مجلس شورای اسلامی در مصوبه ای جدید اجازه ی این کار را صادر کند.

◆ عباس عراقچی:

بسیاری از قوانین بین المللی باید روال قانونی در داخل کشورها را طی کنند؛ به عنوان مثال همین پروتوکل الحاقی یک قانون بین المللی است و ما هم امضا کردیم اما تا وقتی که مجلس شورای اسلامی تایید و تصویب نکند برای دولت ایران لازم الاجرا نیست و به همین دلیل است که اگر توافق اجرایی بشود پروتکل الحاقی را داوطلبانه اجرا می کنیم! تا زمانی که مجلس شورای اسلامی آن راتایید کند.
(مرداد ۹۴ در مصاحبه با شبکه ی خبری العالم)

پذیرش کلی قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت از طرف ایران چه تاثیری بر روند بررسی برجام در مراجع قانونی کشور دارد؟

۱۳

توضیح کارشناسی:

با توجه به الزام آور بودن قطعنامه های شورای امنیت برای کلیه ی کشورهای عضو سازمان ملل، در صورت عدم تصویب برجام در مراجع قانونی کشور، عملاً قطعنامه ی پذیرفته شده توسط ایران را نقض کرده ایم. به عبارت دیگر با پذیرش این قطعنامه، امکان رد یا اصلاح برجام، با هزینه های بسیار سنگینی مواجه خواهد شد.

چگونه برجام منجر به تسلط بیگانگان بر امور داخل کشور می شود؟

۱۴

توضیح کارشناسی:

بند ۴ اصل سوم قانون اساسی هرگونه محدودیت بر تحقیق و توسعه ی علمی را نفی می کند. همچنین در بند ۱۳ بر خودکفایی در علوم و فنون تاکید می شود حال آنکه تحقیق و توسعه ی کشور در زمینه ی هسته ای سال شامل محدودیتهای ۱۵ ساله و بیشتر شده است.

بند ۵ همین اصل و نیز اصول ۱۵۲ و ۱۵۳ قانون اساسی بر طرد هرگونه نفوذ و عدم تعهد به قدرت های سلطه گر تاکید می کند، این در حالی است که به موجب برجام کمیسیون مشترک به عنوان مرجعی برای نظارت بر برنامه ی هسته ای در نظر گرفته شده و ورود بسیاری از کالاها و تجهیزات مهم با تایید و اجازه ی این کمیسیون امکان پذیر است.

◆ طبق قانون اساسی جمهوری اسلامی:

اصل ۳:

دولت جمهور اسلامی ایران موظف است برای نیل به اهداف مذکور در اصل دوم، همه امکانات خود را برای امور زیر به کار برد:

بند ۴: تقویت روح بررسی و تتبع و ابتکار در تمام زمینه های علمی، فنی، فرهنگی و اسلامی از طریق تأسیس مراکز تحقیق و تشویق محققان.

بند ۵: طرد کامل استعمار و جلوگیری از نفوذ اجانب.

بند ۱۳: تأمین خودکفایی در علوم و فنون و صنعت و کشاورزی و امور نظامی و مانند اینها.

اصل ۱۵۲: سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران بر اساس نفی هر گونه سلطه جویی و سلطه پذیری، حفظ استقلال همه جانبه و تمامیت ارضی کشور، دفاع از حقوق همه مسلمانان و **عدم تعهد در برابر قدرت های سلطه گر** و روابط صلح آمیز متقابل با دول غیر محارب استوار است.

اصل ۱۵۳: هر گونه قرارداد که موجب سلطه بیگانه بر منابع طبیعی و اقتصادی، فرهنگ، ارتش و دیگر شوئون کشور گردد ممنوع است.

آیا تهدید های مکرر ایالات متحده به حمله نظامی طبق بند «و» مقدمه برجام و منشور ملل متحد ممنوع و خلاف تعهدات این کشور وفق برجام نیست؟

۱۵

◆ طبق متن توافق: (مورد «و» مقدمه و مفاد عمومی برجام)

- vi. The E3/EU+3 and Iran reaffirm their commitment to the purposes and principles of the United Nations as set out in the UN Charter.

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

و- گروه ۵+۱ و ایران مجددا بر تعهد خود نسبت به اهداف و اصول ملل متحد به نحو مندرج در منشور سازمان ملل متحد تاکید می نمایند.

◆ توضیح کارشناسی:

طبق بند «و» مقدمه و مفاد عمومی برجام، کشورهای ۵+۱ از جمله ایالات متحده آمریکا متعهد به اهداف و اصول ملل متحد مندرج در منشور سازمان ملل شده اند. باتوجه به بند ۴ ماده ۲ منشور ملل متحد کشورهای عضو به هیچ عنوان نباید همدیگر را تهدید به توسل به زور و یا استفاده از قوای نظامی نمایند، اما ایالات متحده آمریکا علیرغم تعهد در برجام، همچنان ایران را تهدید به حمله نظامی می کند که این نقض فاحش توافق در همین ابتدای کار است.

◆ اشتون کارتر وزیر دفاع آمریکا:

واقعیت های اساسی تغییر نکرده است یعنی ما همچنان ابزارهای این کار را داریم و همچنان گزینه ی نظامی را حفظ می کنیم چون رئیس جمهور چنین توصیه ای به ما کرده است. (۱۱ شهریور ۹۴)

ما همچنان آماده ایم و موضعمان را حفظ کرده ایم تا امنیت دوستان و متحدانمان از جمله اسرائیل را تقویت کنیم ... ما اگر لازم باشد، گزینه نظامی را به کار خواهیم بست. (چند ساعت پس از اعلام توافق وین در تاریخ ۲۳ تیر ۱۳۹۴)

اگر مذاکرات ایران و ۵+۱ به توافق خوب منجر نشود، گزینه نظامی قطعاً روی میز باقی خواهد ماند. (فروردین ۹۴)

◆ جو بایدن معاون رئیس جمهور آمریکا:

واشنگتن اگر لازم باشد، با تهران وارد جنگ خواهد شد. (۱۰ اردیبهشت ۱۳۹۴)

فصل دوم

بررسی سرنوشت تحریم ها

آیا تحریم دسترسی به درآمدهای نفتی به موجب توافق برداشته می شود؟

۱۶

◆ طبق متن توافق: (بخشی از دیباچه ی برجام)

The JCPOA will produce the comprehensive lifting of all UN Security Council sanctions as well as multilateral and national sanctions related to Iran's nuclear programme, including steps on access in areas of trade, technology, finance, and energy.

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

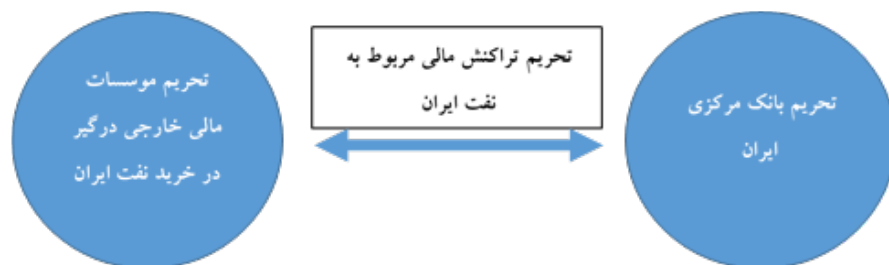
برجام منجر به لغو جامع همه تحریم های شورای امنیت سازمان ملل متحد و همچنین تحریم های چندجانبه و ملی مرتبط با برنامه هسته ای ایران می شود و اقداماتی را برای دسترسی به تجارت، فناوری، تامین مالی و انرژی را شامل می شود.

◆ توضیح کارشناسی:

ایران نمی تواند درآمد نفتی خود را دریافت کرده و تنها می تواند به خرید کالا از کشورهای خریدار نفت مبادرت کند. اولین قانون تحریمی در اینباره قانون اختیارات دفاع ملی برای

بررسی سرنوشت تحریم ها

سال ۲۰۱۲ بود که در ادبیات تحریم به NDAA شهرت دارد. در این قانون و در بخش ۱۲۴۵ (sec ۱۲۴۵) تحریم‌های ایران بیان شده است. تحت بند d از این بخش، تحریم نفتی ایران تعریف شده است. آمریکا برای کاهش فروش نفت خام ایران یک پازل ۴ قطعه‌ای ایجاد کرد. از یک طرف بانک مرکزی ایران را تحریم کرد و هرگونه تعامل با آن را ممنوع کرد (NDAA sec1245 طبق قسمت d۱) همزمان موسسات مالی و حتی بانک‌های مرکزی کشورهایی که در تراکنش مالی مربوط به نفت ایران درگیر باشند را تحریم کرد (NDAA sec1245 طبق قسمت d۳) همچنین خود تراکنش مالی که با موضوع نفت خام و سایر محصولات نفتی ایران باشد را نیز تحریم کرد. (NDAA sec1245 طبق قسمت d۴)

قطعه چهارم پازل استثنا کردن برخی از کشورهای اصلی خریدار نفت بود که این کار را برای جلوگیری از بی‌ثباتی بازار نفت انجام داد. رئیس‌جمهور آمریکا هر شش ماه یکبار لیست کشورهای استثنا شده را اعلام می‌کرد. اما استثنا شدن این کشورها مشروط به کاهش خرید نفت ایران به صورت مستمر بود. با این کار فروش نفت خام ایران به صورت مستمر کاهش می‌یافت.

با بررسی و جستجو در متن برجام متوجه می‌شویم که در هیچ بخشی از متن، صحبتی درباره پولهای نفتی نشده و همچنین هیچ ارجاعی به قانون NDAA sec1245 طبق قسمت d۴ و نیز به قانون TRA sec۵۰۴ نشده است. همچنین به بند d از بخش ۱۲۴۷ قانون EfcA اشاره نشده است. بلکه تنها به بخش ۱ و ۳ از قانون NDAA اشاره شده است. یعنی تنها قرار است تحریم بانک مرکزی ایران و موسسات مالی خارجی طرف حساب ایران، تعلیق شود و به عبارت ساده‌تر تحریم تراکنش مالی با موضوع نفت خام ایران هنوز پابرجاست. همچنین بر اساس قانون TRA شرط محصور شدن درآمدهای نفتی ایران (Locking Up Irans Oil Revenues) هنوز پابرجاست. چرا که بند مرتبط در قانون کاهش تهدید ایران (TRA sec۵۰۴) نیز مورد اشاره قرار نگرفته است.

در نتیجه درآمدهای نفتی ایران چه آنهایی که در گذشته حاصل شده است و هم اکنون در کشورهای هند، چین، کره جنوبی، ژاپن و ترکیه است و چه آنهایی که در آینده قرار است فروخته شود، از دسترس ایران خارج شده و به صورت محصور (Locking Up) درخواهد آمد.

آیا تحریم دسترسی به درآمدهای گازی به موجب توافق برداشته می شود؟

۱۷

طبق متن توافق: (بخشی از دیباچه ی برجام)

The JCPOA will produce the comprehensive lifting of all UN Security Council sanctions as well as multilateral and national sanctions related to Iran's nuclear programme, including steps on access in areas of trade, technology, finance, and energy.

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

برجام منجر به لغو جامع همه تحریم های شورای امنیت سازمان ملل متحد و همچنین تحریم های چندجانبه و ملی مرتبط با برنامه هسته ای ایران می شود و اقداماتی را برای دسترسی به تجارت، فناوری، تامین مالی و انرژی را شامل می شود.

توضیح کارشناسی:

با توجه به بند e از بخش ۱۲۴۷ قانون Ifca (قانون آزادی ایران و مقابله با اشاعه) دسترسی به پول گاز تحریم شده است و ایران قادر به دریافت پول فروش گاز خود نیست. لغو این قانون در هیچ نقطه از توافق برجام ذکر نشده است. عدم لغو این تحریم خلاف نص برجام است که بر لغو همه ی تحریم های مالی، اقتصادی و انرژی تاکید می کند.

آیا رفع تحریم های آمریکا و اقدامات ایران همزمان است؟

◆ طبق متن توافق: (بند ۲۱ برجام)

21. The United States will cease the application, and will continue to do so, in accordance with this JCPOA of the sanctions specified in Annex II to take effect simultaneously with the IAEA-verified implementation of the agreed nuclear-related measures by Iran as specified in Annex V.

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۲۱- ایالات متحده منطبق با این برجام اجرای تحریم های مشخص شده در پیوست ۲ را با اثربخشی همزمان با اجرای اقدامات توافق شده ی مرتبط با هسته ای توسط ایران به نحو مشخص شده در پیوست ۵، که توسط آژانس راستی آزمایی شده باشد، متوقف ساخته و به این توقف ادامه خواهد داد.

◆ توضیح کارشناسی:

لغو تحریم های آمریکا منوط به راستی آزمایی آژانس از اقدامات ایران در برجیدن بخشی از زیرساخت های هسته ای خود شده است.

چه میزان از تحریم های آمریکا برداشته می شود؟

◆ طبق متن توافق: (بند ۴ ضمیمه ۲ برجام)

B. United States⁵

4. The United States commits to cease the application of, and to seek such legislative action as may be appropriate to terminate, or modify to effectuate the termination of, all nuclear-related sanctions⁶ as specified in Sections 4.1-4.9 below, and to terminate Executive Orders 13574, 13590, 13622 and 13645, and Sections 5-7 and 15 of Executive Order 13628, in accordance with Annex V.⁷

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

ب. ایالات متحده آمریکا^۱

۴- ایالات متحده آمریکا متعهد می شود طبق ضمیمه شماره ۵ (برنامه اجرا)، اعمال کلیه تحریم های

بررسی سرنوشت تحریم ها

مرتبط هسته ای^{۱۱} به نحو مذکور در بخش های ۴-۱ تا ۴-۹ زیر را متوقف کند، و اقدام قانونی مقتضی برای لغو یا اصلاح آنها را پیگیری کند، و فرامین اجرایی شماره ۱۳۵۷۴، ۱۳۵۹۰، ۱۳۶۲۲ و ۱۳۶۴۵ و بخش های ۵-۷ و ۱۵ فرمان اجرایی شماره ۱۳۶۲۸ را لغو دهد.^{۱۲}

◆ طبق متن توافق: (بند ۲۱ برجام و بند ۱۷ ضمیمه ۵ برجام)

21. The United States will cease the application, and will continue to do so, in accordance with this JCPOA of the sanctions specified in Annex II to take effect simultaneously with the IAEA-verified implementation of the agreed nuclear-related measures by Iran as specified in Annex V.
17. **The United States will:**²
- 17.1. Cease the application of the sanctions set forth in Sections 4.1-4.5 and 4.7 of Annex II, with the exception of Section 211(a) of the Iran Threat Reduction and Syria Human Rights Act of 2012 (TRA);
- 17.2. Cease the application of the sanctions set forth in Section 4.6 of Annex II, in connection with activities consistent with this JCPOA, including trade with individuals and entities set forth in Attachment 3 to Annex II;

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۲۱- ایالات متحده منطبق با این برجام اجرای تحریم های مشخص شده در پیوست ۲ را با اثربخشی همزمان با اجرای اقدامات توافق شده ی مرتبط با هسته ای توسط ایران به نحو مشخص شده در پیوست ۵، که توسط آژانس راستی آزمایی شده باشد، متوقف ساخته و به این توقف ادامه خواهد داد.

۱۷- ایالات متحده آمریکا:^۳

۱۷-۱- اقدام به متوقف نمودن اعمال تحریم های اشاره شده در بخش های ۴-۱ تا ۴-۵ و ۴-۷ پیوست شماره دو، به استثنای بخش (الف) ۲۱۱ قانون کاهش تهدید ایران و حقوق بشر سوریه (TRA) ۲۰۱۲، خواهد کرد؛

۱۷-۲- اقدام به متوقف کردن اعمال تحریم های اشاره شده در بخش ۴-۶ پیوست شماره دو، در رابطه با فعالیت های منطبق با این برجام شامل معامله با افراد و موجودیت های مندرج در الحاقیه شماره ۳ این برجام خواهد نمود؛

توضیح کارشناسی: ♦

از دستورات اجرایی رئیس جمهور آمریکا (حدود ۳۰ دستور اجرایی که ۱۰ دستور آن فعال است) در متن توافق فقط به لغو ۴ دستور اجرایی (که ۳ دستور از آن‌ها فعال است) و بخش‌هایی از یک دستور اجرایی دیگر اشاره شده و در باقی دستورات اجرایی رئیس جمهور آمریکا هیچ لغو و تعلیق و تغییری در کار نیست (حتی پس از روز لغو قطعنامه). شایان ذکر است لغو تحریم این دستورات اجرایی، مستقلاً (و بدون قوانین کنگره‌ی متناظر آنها) تأثیری در تحریم‌های ایران نمی‌گذارند. از میان دستورات اجرایی لغو شده در برجام، دستور ۱۳۵۹۰ پیش از این به طور کامل در قانون تحریم TRA ی کنگره آمریکا تجمیع شده بود و در عمل غیرفعال محسوب می‌شود. دستور اجرایی ۱۳۵۷۴ و بخش عمده‌ی دستور اجرایی ۱۳۶۴۵ نیز به ترتیب ابلاغیه اجرای قوانین ISA (اصلاح شده) و IFCA ی کنگره‌ی آمریکا هستند، دستور اجرایی ۱۳۶۲۸ که بندهای ۷-۵ و ۱۵ آن لغو شده نیز ابلاغیه‌ی قانون TRA ی کنگره آمریکا است (بند ۱۷،۴ ضمیمه ۵). قوانین تحریمی کنگره آمریکا (بخش مورد بحث در برجام) تنها اجراشان متوقف می‌شود. یعنی نه تنها لغو نمی‌شوند، حتی قوانین‌شان تعلیق هم نمی‌شود (بند ۱۷ ضمیمه ۵ برجام). این توقف اجرا (cease application) و نه تعلیق (suspend) به این معناست که هر ۴ ماه (یا ۶ ماه) رئیس جمهور آمریکا باید دستور توقف اجرای این تحریم‌ها را (با ذکر دلایل مجاب کننده‌ی خود برای کنگره) تمدید کند. این موضوع در تداوم توقف اجرای تحریم‌های آمریکا در آینده تزلزل جدی ایجاد می‌کند. هیچ یک از قوانین تحریمی کنگره آمریکا (یعنی تحریم‌های اصلی ایران) نه تنها در طول دوره اجرای برجام لغو نمی‌شوند، بلکه هیچ چشم اندازی هم برای لغو آنها وجود ندارد و به طور کلی در برجام هیچ تعهدی در زمینه لغو حتی یک تحریم کنگره آمریکا وجود ندارد و تنها در روز انتقال (۸ سال بعد از روز توافق) سخن از «تلاش» دولت آمریکا برای خاتمه یا اصلاح این قوانین آمده است، که این عبارت «تلاش نمودن» هیچ تعهد حقوقی‌ای را متوجه آمریکا نمی‌کند (بند ۲۱ ضمیمه ۵ برجام).

تفاوت عبارت های «توقف اجرا» و «تعلیق» چیست؟

۲۰

◆ متن توافق: (بند ۱۱ ضمیمه ۵ برجام)

11. The United States, acting pursuant to Presidential authorities, will issue waivers, to take effect upon Implementation Day, ceasing the application of the statutory nuclear-related sanctions as specified in Sections 17.1 to 17.2 of this Annex. The President will also take action to direct that all appropriate

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۱۱- ایالات متحده آمریکا، وفق اختیارات ریاست جمهوری، اقدام به صدور دستورهای توقف که از «روز اجرا» واجد اثر می شود، خواهد نمود که موجبات توقف اعمال تحریم های مرتبط هسته ای مبتنی بر قوانین موضوعه به نحو مصرح در بخش های ۱-۱۷ تا ۲-۱۷ این پیوست را فراهم خواهد کرد. رئیس جمهور آمریکا همچنین دستورات لازم جهت اتخاذ تدابیر مقتضی دیگر برای توقف اعمال تحریم ها به شرح مصرح در بخش های ۱-۱۷ تا ۴-۱۷ این پیوست، از جمله لغو فرامین اجرایی مذکور در بخش ۴-۱۷، و صدور مجوز فعالیت های مصرح در بخش ۵-۱۷، را صادر خواهد کرد.

متن توافق: (بند ۱۷ ضمیمه ۵ برجام)

17. **The United States will:**²
- 17.1. Cease the application of the sanctions set forth in Sections 4.1-4.5 and 4.7 of Annex II, with the exception of Section 211(a) of the Iran Threat Reduction and Syria Human Rights Act of 2012 (TRA);
- 17.2. Cease the application of the sanctions set forth in Section 4.6 of Annex II, in connection with activities consistent with this JCPOA, including trade with individuals and entities set forth in Attachment 3 to Annex II;

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۱۷- ایالات متحده آمریکا:^{۲۴}

- ۱-۱۷ اقدام به متوقف نمودن اعمال تحریم های اشاره شده در بخش های ۱-۴ تا ۵-۴ و ۷-۴ پیوست شماره دو، به استثنای بخش (الف) ۲۱۱ قانون کاهش تهدید ایران و حقوق بشر سوریه (TRA) ۲۰۱۲، خواهد کرد؛
- ۲-۱۷ اقدام به متوقف کردن اعمال تحریم های اشاره شده در بخش ۶-۴ پیوست شماره دو، در رابطه با فعالیت های منطبق با این برجام شامل معامله با افراد و موجودیت های مندرج در الحاقیه شماره ۳ این برجام خواهد نمود؛

آمریکا نیز تعهداتی در روز اجرا انجام می‌دهد که در بند ۱۷ مشخص شده است.

17. The United States will:²

- 17.1. **Cease the application** of the sanctions set forth in Sections 4.1-4.5 and 4.7 of Annex II, with the exception of Section 211(a) of the Iran Threat Reduction and Syria Human Rights Act of 2012 (TRA);

آمریکا قرار است اعمال قوانین تحریم را که در بندهای ۴.۱ تا ۴.۵ و ۴.۷ از ضمیمه دوم مشخص شده است را متوقف کند. در اینجا لازم است درباره عبارت Cease the application توضیحی داده شود.

این عبارت به معنای توقف اجرای قوانین است. این مفهوم یک مرتبه پایین‌تر از مفهوم تعلیق است. این عبارت اولین بار در لوزان مورد استفاده قرار گرفت. تعلیق و لغو توسط قانون‌گذار انجام می‌شود، اما توقف اجرا توسط مجری قانون صورت می‌گیرد و در نتیجه مرتبه‌ای پایین‌تر از تعلیق است. پس تحریم‌های آمریکا تنها در اجرا(آنها) در حیطه‌ی اختیارات رییس جمهور(متوقف می‌شود و ناپایدارتر از تعلیق است).

مکانیزم توقف اجرای تحریم های آمریکا به چه صورتی است؟

۲۱

◆ طبق متن توافق: (بند ۱۱ ضمیمه ۵ برجام)

11. The United States, acting pursuant to Presidential authorities, will issue waivers, to take effect upon Implementation Day, ceasing the application of the statutory nuclear-related sanctions as specified in Sections 17.1 to 17.2 of this Annex. The President will also take action to direct that all appropriate additional measures be taken to implement the cessation of application of sanctions as specified in Sections 17.1 to 17.4 of this Annex, including the termination of Executive orders as specified in Section 17.4, and the licensing of activities as specified in Section 17.5.

ترجمه‌ی وزارت امور خارجه:

۱۱- ایالات متحده آمریکا، وفق اختیارات ریاست جمهوری، اقدام به صدور دستورهای توقف که از «روز اجرا» واجد اثر می‌شود، خواهد نمود که موجبات توقف اعمال تحریم‌های مرتبط هسته‌ای مبتنی بر قوانین موضوعه به نحو مصرح در بخش‌های ۱۷-۱ تا ۱۷-۲ این پیوست را فراهم خواهد کرد. رئیس‌جمهور آمریکا همچنین دستورات لازم جهت اتخاذ تدابیر مقتضی دیگر برای توقف اعمال تحریم‌ها به شرح مصرح در بخش‌های ۱۷-۱ تا ۱۷-۴ این پیوست، از جمله لغو فرامین اجرایی مذکور در بخش ۱۷-۴، و صدور مجوز فعالیت‌های مصرح در بخش ۱۷-۵، را صادر خواهد کرد.

توضیح کارشناسی:

توقف اجرای تحریم‌ها در آمریکا منوط به اختیارات رئیس‌جمهور است و بر این اساس هر ۴ ماه یا ۶ ماه رئیس‌جمهور می‌بایست طبق قانون آمریکا معافیت‌های تحریمی را اعلام کند.

اختیار **دستورهای توقف** بر اساس قوانینی که کنگره‌ی آمریکا تعیین می‌کند به رئیس‌جمهور داده می‌شود. لذا قابلیت تغییر قوانین ابلاغی به رئیس‌جمهور وجود دارد. در حال حاضر، کنگره اعلام معافیت‌های تحریمی را منوط به گزارش ۴ یا ۶ ماهه‌ی رئیس‌جمهور کرده است و می‌تواند در آینده به راحتی آنها را تغییر داده و عملاً نقش رئیس‌جمهور را کم‌رنگ گرداند.

در صورت عدم اعلام منظم معافیت های تحریمی از سوی ریاست جمهوری آمریکا، وضعیت تحریم ها چه خواهد شد؟

۲۲

توضیح کارشناسی:

اگر رییس جمهور آمریکا از اعلام منظم معافیت های تحریمی خودداری کند، تحریم ها پابرجا خواهد ماند و طبیعی است که ایران باید به روند مذکور اعتراض کند. در بخش بررسی حقوقی توضیح داده شد که در این صورت دوباره تحریم ها بر می گردند.

آیا آمریکا متعهد به لغو تحریم ها شده است؟

◆ طبق متن توافق (بند ۲۱/۱ ضمیمه ۵ برجام)

21. The United States will:

21.1. Seek such legislative action as may be appropriate to terminate, or modify to effectuate the termination of, the statutory sanctions set forth in Sections 4.1-4.5, 4.7 and 4.9 of Annex II;

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۲۱- ایالات متحده آمریکا:

۲۱-۱- جهت اتخاذ اقدام قانونی مقتضی برای لغو، یا اصلاح قوانین به منظور حصول لغو،

تحریم های مبتنی بر قوانین موضوعه به نحو مندرج در بخش های ۱-۴ تا ۵-۴، و ۷-۴

و ۹-۴ پیوست شماره دو عمل خواهند کرد:

◆ توضیح کارشناسی:

با توجه به کلمه «seek» و مراجعه به فرهنگ لغت، آمریکا متعهد به پیگیری لغو قوانین تحریمی خود شده است، اما تعهدی به حصول نتیجه یعنی لغو قوانین تحریمی در پایان پی گیری دولت آمریکا وجود ندارد.

با توجه به متن برجام، مناقشه بر سر عبارت «تحریم های مرتبط با هسته ای» به نفع چه کشوری تمام شده است؟

◆ طبق متن توافق: (بند ۶ ضمیمه ۲ برجام)

6. The United States represents that the provisions listed in Section 4 above constitute the full and complete list of all U.S. nuclear-related sanctions. These sanctions will be lifted in accordance with Annex V.

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۶- ایالات متحده تایید می نماید که مقررات فهرست شده در بخش ۴ فوق فهرست کامل و جامع کلیه تحریم ها مرتبط هسته ای ایالات متحده می باشد. این تحریم ها بر اساس پیوست ۵ رفع خواهند شد.

◆ توضیح کارشناسی:

در متن قید شده است که فهرست جامع و کامل تحریم‌های مرتبط با هسته‌ای آمریکا تنها همین موارد (اندک) ذکر شده در بند ۴ ضمیمه ۲ برجام است. در واقع با به رسمیت شناخته شدن این موضوع توسط ایران ابزار چانه‌زنی از کشورمان برای مناقشه در مورد دامنه تحریم‌های هسته‌ای گرفته شده است. گفتنی است واژه «تحریم‌های مرتبط با هسته‌ای» واژه‌ای موهوم و مبهم است که از نیمه دوم سال ۹۲ وارد متن توافقات شد و همواره بر سر تعریف این واژه اختلاف وجود داشته است و اکنون باب مناقشه در این مورد به سود طرف مقابل بسته شده است.

از میان مواردی که به عنوان تحریم هسته‌ای در برجام (بند ۴ ضمیمه ۵) ذکر شده‌اند (یعنی کل بندهای مورد اشاره از تحریم‌های آمریکا در برجام) نیز بخش‌هایی هستند که مطابق ضمیمه ۵ هیچگاه (نه در روز اجرا و نه بعد از آن) تعهدی حتی مبنی بر توقف اجرای تحریم‌شان وجود ندارد. بند ۴،۹ (تحریم کالاها و خدمات مرتبط به هسته‌ای، تحریم اعمالی بر مشارکت‌های مربوط به استخراج معدن، تولید و حمل و نقل اورانیوم، تحریم‌های اعمالی بر منع شهروندان ایرانی از تحصیل در مقاطع عالی در رشته‌های مرتبط) به طور کامل این گونه است. از تحریم‌های بند ۴،۲،۱ و ۴،۴،۱ ضمیمه ۲ نیز (مطابق بند ۱۷،۱ ضمیمه ۵)، توقف اجرای تحریم‌های بند (a) ۲۱۱ قانون TRA استثنا شده است.

تکلیف تراکنش دلاری بانک مرکزی و سایر بانک های ایران چه خواهد شد؟

۲۵

توضیح کارشناسی:

تحریم چرخه دلار (U-Turn) برای بانک‌های ایرانی باقی خواهد ماند. بر این اساس بانک‌های ایرانی و بانک مرکزی از تراکنش دلاری محروم هستند. چرا که متن توافق در این مورد سکوت کرده است و این به معنای آنست که بانک‌های ایرانی نمی‌توانند حساب دلاری برای مبادلات تجاری با کشورهای دیگر برای خود باز کنند. از این رو ایران از تبادلات دلاری در جهان محروم می‌ماند. این نکته را آدام ژوبین (معاون وزارت خزانه داری آمریکا نیز در جلسه ی سنای آمریکا، تنها چند روز بعد از توافق یادآور شده است).

«روز اجرا» در برجام، چه زمانی فرا می رسد؟

◆ طبق متن توافق: (بند ۱۴ ضمیمه ۵ برجام)

14. Implementation Day will occur upon the IAEA-verified implementation by Iran of the nuclear-related measures described in paragraph 15 below, and, simultaneously, the E3/EU+3 taking the actions described in paragraphs 16 and 17 below, and with the actions described in paragraph 18 below taking place at the UN level in accordance with the UN Security Council resolution.

◆ طبق متن توافق: (بند ۱۴ ضمیمه ۵ برجام)

۱۴- «روز اجرا» متعاقب اجرای اقدامات مرتبط هسته ای ایران مندرج در بند ۱۵ زیر و به نحو راستی آزمایی شده توسط آژانس، و همزمان با اتخاذ اقدامات مندرج در بندهای ۱۶ و ۱۷ زیر توسط گروه ۳+۵ و وقوع اقدامات مندرج در بند ۱۸ زیر در سطح سازمان ملل متحد طبق قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل متحد خواهد بود.

◆ توضیح کارشناسی:

تا زمانی که ایران تمامی تعهدات خود (غیر از اجرای پروتکل الحاقی و بند ۳.۱) را انجام ندهد و آژانس آنها را راستی آزمایی نکند، روز اجرا فرار نخواهد رسید. از طرفی روز اجرا هیچ قید زمانی نداشته و در نتیجه موعد اجرای تعهدات طرف مقابل مشخص نیست.

آیا اجرای تعهدات اروپا با تعهدات ایران متناظر است؟

۲۷

◆ طبق متن توافق: (بند ۱۹ برجام)

19. The EU will terminate all provisions of the EU Regulation, as subsequently amended, implementing all nuclear-related economic and financial sanctions, including related designations, simultaneously with the IAEA-verified implementation of agreed nuclear-related measures by Iran as specified in Annex V

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۱۹- اتحادیه اروپایی همه مفاد «مقررات اتحادیه اروپایی» و اصلاحات متعاقب آن، که کلیه تحریم‌های اقتصادی و مالی مرتبط با هسته ای را اجرائی می سازد، از جمله فهرست افراد مشخص شده ی مربوطه، را همزمان با اجرای اقدامات توافق شده مرتبط به هسته ای توسط ایران، به نحو مشخص شده در پیوست ۵ که از سوی آژانس راستی آزمایی شده باشد، لغو خواهد کرد

◆ توضیح کارشناسی:

لغو تحریم های اتحادیه اروپا منوط به راستی آزمایی آژانس از اقدامات ایران در برچیدن بخشی از زیرساخت های هسته ای خود شده است.

اتحادیه اروپا تحریم های خود را لغو می کند یا تعلیق؟

۲۸

◆ طبق متن توافق: (بند ۱۶ ضمیمه ۵ برجام)

16. The European Union will:

- 16.1. Terminate the provisions of Council Regulation (EU) No 267/2012 and suspend the corresponding provisions of Council Decision 2010/413/CFSP specified in Sections 1.1.1-1.1.3; 1.1.5-1.1.8; 1.2.1-1.2.5; 1.3.1, 1.3.2 (in so far as it concerns Articles 16 and 17 of Council Decision 2010/413/CFSP) and 1.3.3; 1.4.1 and 1.4.2; 1.10.1.2 (in so far as it concerns Articles 39, 43, 43a of Council Regulation (EU) No 267/2012) of Annex II. EU Member States will terminate or amend national implementing legislation as required.

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۱۶- اتحادیه اروپایی:

۱-۱۶- مفاد آیین نامه اجرایی شماره ۲۶۷/۲۰۱۲ را لغو و مفاد متناظر در تصمیم شماره ۲۰۱۰/۴۱۳ شورای اتحادیه اروپایی را تعلیق خواهد کرد. به نحو مصرح در بخش های ۱-۱- تا ۱-۱-۳- تا ۱-۱-۵- تا ۱-۱-۸- تا ۱-۲-۱- تا ۱-۲-۵- تا ۱-۳-۱- تا ۱-۳-۲- پیوست شماره دو (تا جایی که به مواد ۱۶ و ۱۷ تصمیم شماره ۲۰۱۰/۴۱۳ مرتبط می شود) و به نحو مصرح در بخش های ۱-۳-۳- ، ۱-۴-۱- و ۱-۴-۲- تا ۱-۱۰-۱-۲- پیوست شماره دو (تا جایی که به مواد ۳۹، ۴۳، (الف) ۴۳ آیین نامه اجرایی شماره ۲۶۷/۲۰۱۲ مربوط می شود). دولت های عضو اتحادیه اروپایی در صورت لزوم اقدام به لغو یا اصلاح قوانین ملی اجرا کننده تصمیم و آیین نامه اجرایی فوق الذکر خواهند نمود.

◆ توضیح کارشناسی:

بر اساس برجام اتحادیه اروپا در روز اجراء، بندهایی از قانون تحریمی خود را تعلیق کرده و بعد از ۱۰ سال تحریم ها را لغو خواهد کرد. در نتیجه تحریم های اتحادیه اروپا قابلیت برگشت پذیری سریع دارند.

آیا در روز انتقال (۸ سال بعد) اروپا تحریم هایش را لغو می کند؟

۲۹

طبق متن توافق: (بند ۱۹ و ۲۰ ضمیمه ۵ برجام) ◆

D. Transition Day

19. **Transition Day will occur 8 years from Adoption Day** or upon a report from the Director General of the IAEA to the IAEA Board of Governors and in parallel to the UN Security Council stating that the IAEA has reached the Broader Conclusion that all nuclear material in Iran remains in peaceful activities, whichever is earlier.
20. **The European Union will:**
- 20.1. **Terminate** the provisions of **Council Regulation** (EU) No 267/2012 and **suspend** the corresponding provisions of **Council Decision** 2010/413/CFSP specified in Sections 1.1.4, 1.3.2 (in so far as it concerns Articles 15 and 18 of **Council Decision** and Articles 36 and 37 of Council Regulation); 1.5.1 and 1.5.2 (in so far as it concerns Ballistic Missiles restrictions); 1.6.1-1.9.1 of Annex II.

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

د- روز انتقالی:

۱۹-: «روز انتقالی»، یا ۸ سال از تاریخ «روز قبول توافق» خواهد بود و یا متعاقب گزارش مدیرکل آژانس انرژی بین المللی انرژی اتمی به شورای حکام آژانس و همزمان به شورای امنیت سازمان ملل متحد مبنی بر اینکه آژانس به «نتیجه گیری گسترده تر» رسیده است که کلیه مواد هسته ای در ایران در فعالیت های صلح آمیز قرار دارند، هرکدام زودتر اتفاق بیفتد.

۲۰- اتحادیه اروپایی:

۲۰-۱- اقدام به لغو مفاد آیین نامه اجرایی شماره ۲۶۷/۲۰۱۲ شورای اتحادیه اروپایی و تعلیق مفاد متناظر در تصمیم شماره ۲۰۱۰/۴۱۳ شورای اتحادیه اروپایی خواهد کرد، به شرح مصرح در در بخش های ۱-۴، ۱-۳، ۲-۳، (تا جاییکه به مواد ۱۵ و ۱۸ تصمیم شورا و مواد ۳۶ و ۳۷ آیین نامه اجرایی شورا مربوط می شود)، و بخش های ۱-۵، ۱-۲-۵ و (تا جاییکه به محدودیت های ناظر بر موشک های بالیستیک مربوط می شود)، و بخش های ۱-۶-۱ تا ۱-۹-۱ پیوست شماره دو.

توضیح کارشناسی:

در روز انتقالی که ۸ سال بعد خواهد بود اتحادیه ی اروپا بخشهای باقی مانده ی آیین نامه ی اجرایی تحریمی خود را لغو و قانون (تصمیم) آنرا به حالت تعلیق در می آورد. مشاهده می شود اروپا حتی در ۸ سال آینده نیز قانون تحریمی خود را لغو نمی کند.

آیا با تعلیق تحریم‌ها سرمایه‌گذاری اقتصادی جدی و پایدار در کشور رخ می‌دهد؟

۳۰

توضیح کارشناسی:

تعلیق تحریم‌ها که در متن با عنوان suspend یاد می‌گردد به معنای توقف تحریم‌ها با وجود ساختار و قانون آن تحریم می‌باشد و لغو که معادل واژه Terminate می‌باشد به معنای برداشته شدن تحریم و قانون آن می‌باشد. البته طرف عهد شکن اگر بنا بر بازگشت تحریم‌ها را داشته باشد تحریم‌های لغو شده را نیز می‌تواند برگرداند ولی تفاوت این‌جا مشخص می‌شود که برای برگشت تحریم‌های لغو شده نیاز به رایزنی و همراه کردن افراد دخیل در تصمیم‌هست و در صورت همراه بودن، از پیشنهاد تا تصویب و اجرا زمان قابل توجهی صرف خواهد شد. ولی در صورت توقف یا همان تعلیق تحریم، این برگشت‌پذیری می‌تواند بسیار سریع رخ دهد و نیازی به برگشت قانون و ساختار تحریم ندارد. نتیجه این تفاوت برای سرمایه‌گذار و فعال اقتصادی قابل اهمیت است، چرا که او برای تجارت خود نیاز به اطمینان و فضای ثبات دارد. مانند آن چه بعد از توافق ژنو رخ داد، که تعلیق تحریم‌های ناشی از توافق ژنو نتوانست سرمایه‌گذاران را برای ورود به کشور قانع کند.

وقتی یک قانون تحریمی تنها تعلیق می‌شود معنایش این است که قانون گذار آماده برگرداندن تحریم‌ها در هر لحظه است. لذا این کار اطمینان لازم برای فعالان اقتصادی را ایجاد نمی‌کند و ریسک همکاری اقتصادی با ایران را برای آنها کاهش نمی‌دهد. اما اگر لغو قانون صورت بگیرد این پیام را به فعالان اقتصادی مخابره می‌کند که بنا نیست که قوانین بازگردد و آینده روشن و با ثبات است.

همکاری های اقتصادی در حوزه های مختلف نیاز به ثبات و افق روشن دارد. برای مثال یک پروژه نفتی زمانی در حدود ۷ سال نیاز دارد تا به نتیجه برسد و بازگشت سرمایه صورت بگیرد. اگر این ثبات و افق روشن تامین نشود همکاری اقتصادی صورت نخواهد پذیرفت. برای همین بوده است که لغو تحریم به عنوان خط قرمز مذاکرات تعیین شده بود.

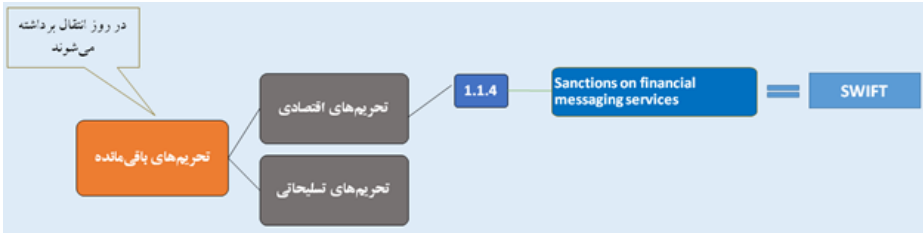
تحریم سوئیفت چه خواهد شد؟

۳۱

◆ توضیح کارشناسی:

مهم‌ترین خدمات پیام‌رسانی مالی که در اروپا وجود دارد، سوئیفت است. سوئیفت یک بستر تبادل اطلاعات امن و آنلاین است که بیش از ۱۵ سال از شروع فعالیت آن می‌گذرد. این شرکت بلژیکی بوده و ذیل قوانین اتحادیه اروپا فعالیت می‌کند. استفاده از این ابزار اثر مهمی در توسعه روابط بانکی و تسهیل آن دارد به خصوص در تعامل میان بانک‌های ایرانی و بانک‌های خارجی نقش بسیار مهمی ایفا می‌کند.

بر اساس توافق جامع اتحادیه اروپا تحریم مربوط به سوئیفت را در روز اجرای توافق تعلیق یا لغو نمی‌کند. بلکه برداشته شدن این تحریم به روز انتقال یعنی ۸ سال بعد موکول شده است. وجود این تحریم سبب خواهد شد که حتی با وجود بیرون آمدن بانک مرکزی کشور از تحریم، تبادلات ارزی کشور هنوز هم با مشکلات بسیاری روبه‌رو شود.

باید متذکر شد که این شیپنتن اروپا که تحریم سوئیفت را به ۸ سال دیگر موکول کرده است، خلاف متن اصلی توافق است. در بند ۱۹ آمده است که اروپا در روز اجرا باید خدمات سوئیفت را آزاد کند.

19. The EU will terminate all provisions of the EU Regulation, as subsequently amended, implementing all nuclear-related economic and financial sanctions, including related designations, **simultaneously with the IAEA-verified implementation of agreed nuclear-related measures by Iran as specified in Annex V, which cover all sanctions and restrictive measures in the following areas, as described in Annex II:**

۱۹- اتحادیه اروپایی همه مفاد «مقررات اتحادیه اروپایی» و اصلاحات متعاقب آن، که کلیه تحریم‌های اقتصادی و مالی مرتبط با هسته ای را اجرائی می سازد، از جمله فهرست افراد مشخص شده ی مربوطه، را همزمان با اجرای اقدامات توافق شده مرتبط به هسته ای توسط ایران، به نحو مشخص شده در پیوست ۵ که از سوی آژانس راستی آزمایی شده باشد، لغو خواهد کرد و (این لغو) شامل تمامی تحریمها و اقدامات محدودکننده در حوزه های زیر، که در پیوست ۲ تشریح شده، خواهد بود:

- iv. **Supply of specialised financial messaging services, including SWIFT, for persons and entities set out in Attachment 1 to Annex II, including the Central Bank of Iran and Iranian financial institutions;**

د- ارائه خدمات پیام رسانی مخصوص مالی از جمله سوئیفت برای افراد و نهادهای نامبرده شده در الحاقیه ی ۱ پیوست ۲ شامل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و موسسات مالی ایرانی؛

اما متاسفانه در ضمیمه ۵ که از نظر زمان بندی اجرای تعهدات مرجعیت دارد، برداشته شدن تحریم سوئیفت به روز انتقال موکول شده است. در نتیجه باید گفت درباره سوئیفت متن دارای تعارض است و تنها با دعوای حقوقی قابل حل خواهد بود.

تعلیق تحریم‌های نرم‌افزاری، فلزات، تسلیحات و ... از سوی اتحادیه اروپا در چه زمانی محقق می‌شود؟

۳۲

◆ توضیح کارشناسی:

مطابق با متن، این تحریم‌ها در روز انتقالی که ۸ سال بعد فرا می‌رسد تعلیق خواهند شد.

◆ طبق متن توافق: (بند ۲۰/۱ ضمیمه ۵ و بندهای ۱/۶ تا ۱/۸ ضمیمه ۲)

20. **The European Union will:**

20.1. Terminate the provisions of Council Regulation (EU) No 267/2012 and suspend the corresponding provisions of Council Decision 2010/413/CFSP specified in Sections 1.1.4, 1.3.2 (in so far as it concerns Articles 15 and 18 of Council Decision and Articles 36 and 37 of Council Regulation); 1.5.1 and 1.5.2 (in so far as it concerns Ballistic Missiles restrictions); 1.6.1-1.9.1 of Annex II.

1.6. **Metals**

1.6.1. Sanctions on metals (Articles 4e and 4f of Council Decision 2010/413/CFSP; Articles 15a, 15b and 15c, and Annex VIIB of Council Regulation (EU) No 267/2012); and

1.6.2. Sanctions on associated services for the category above (see the references above).

1.7. **Software**

1.7.1. Sanctions on software (Articles 4i and 4j of Council Decision 2010/413/CFSP; Articles 10d, 10e and 10f, and Annex VIIA of Council Regulation (EU) No 267/2012); and

1.7.2. Sanctions on associated services for the category above (see the references above).

1.8. **Arms**

1.8.1. Sanctions on arms (Articles 1(1)(c), (3) and (4), and 3 of Council Decision 2010/413/CFSP; Articles 5(1)(a) and (c), 17(1) and (2)(a), and 19 of Council Regulation (EU) No 267/2012); and

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

د- روز انتقالی:

۱۹-: «روز انتقالی»، یا ۸ سال از تاریخ «روز قبول توافق» خواهد بود و یا متعاقب گزارش مدیرکل آژانس انرژی بین المللی انرژی اتمی به شورای حکام آژانس و همزمان به شورای امنیت سازمان ملل متحد مبنی بر اینکه آژانس به «نتیجه گیری گسترده تر» رسیده است که کلیه مواد هسته ای در ایران در فعالیت های صلح آمیز قرار دارند، هرکدام زودتر اتفاق بیفتد.

۲۰- اتحادیه اروپایی:

۲۰-۱- اقدام به لغو مفاد آیین نامه اجرایی شماره ۲۶۷/۲۰۱۲ شورای اتحادیه اروپایی و تعلیق مفاد متناظر در تصمیم شماره ۲۰۱۰/۴۱۳ شورای اتحادیه اروپایی خواهد کرد، به شرح مصرح در در بخش های ۱-۴-۱ ، ۲-۳-۱ (تا جاییکه به مواد ۱۵ و ۱۸ تصمیم شورا و مواد ۳۶ و ۳۷ آیین نامه اجرایی شورا مربوط می شود)، و بخش های ۱-۵-۱ و ۲-۵-۱ (تا جاییکه به محدودیت های ناظر بر موشک های بالیستیک مربوط می شود)، و بخش های ۱-۶-۱ تا ۱-۹-۱ پیوست شماره دو.

۱-۶- فلزات

۱-۶-۱- تحریم های مرتبط با فلزات (مواد 4e and 4f تصمیم 2010/413/CFSP؛ مواد 15a, 15b, 15c و پیوست VIIIB آئین نامه اجرایی شماره 267/2012 شورای اتحادیه اروپایی):

۱-۶-۲- تحریم های مرتبط با خدمات تبعی برای هر یک از گروه های فوق (به ارجاعات فوق مراجعه کنید).

۱-۷- نرم افزار

۱-۷-۱- تحریم های مرتبط با نرم افزار (مواد 4i and 4j تصمیم 2010/413/CFSP؛ مواد 10d, 10e and 10f و پیوست VIIIA آئین نامه اجرایی شماره 267/2012 شورای اتحادیه اروپایی):

۱-۸- تسلیحات

۱-۸-۱- تحریم های مرتبط با تسلیحات (مواد 1(1)(c), (3), (4), and 3 تصمیم 2010/413/CFSP؛ مواد 5(1)(a) and (c), 17(1), (2)(a), and 19 آئین نامه اجرایی شماره 267/2012 شورای اتحادیه اروپایی):

کدام بانک ها و نهادها در لیست تحریم ها باقی می ماند؟

۳۳

◆ طبق متن توافق: (بند ۱۹ و ۲۰ ضمیمه ی ۵ برجام)

D. Transition Day

19. Transition Day will occur 8 years from Adoption Day or upon a report from the Director General of the IAEA to the IAEA Board of Governors and in parallel to the UN Security Council stating that the IAEA has reached the Broader Conclusion that all nuclear material in Iran remains in peaceful activities, whichever is earlier.
- 20.2. Remove individuals and entities set forth in Attachment 2 to Annex II from Annexes VIII and IX to Council Regulation (EU) 267/2012.
- 20.3. Remove individuals and entities set forth in Attachment 1 to Annex II from Annexes I and II to Council Decision 2010/413/CFSP.

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

د- روز انتقالی:

۱۹-: «روز انتقالی»، یا ۸ سال از تاریخ «روز قبول توافق» خواهد بود و یا متعاقب گزارش مدیرکل آژانس انرژی بین المللی انرژی اتمی به شورای حکام آژانس و همزمان به شورای امنیت سازمان ملل متحد مبنی بر اینکه آژانس به «نتیجه گیری گسترده تر» رسیده است که کلیه مواد هسته ای در ایران در فعالیت های صلح آمیز قرار دارند، هرکدام زودتر اتفاق بیفتد.

۲-۲۰- نام افراد و موجودیت های مشخص شده در الحاقیه شماره ۲ پیوست شماره دو را از ضمایم شماره ۸ و ۹ آیین نامه اجرایی شماره ۲۶۷/۲۰۱۲ شورای اتحادیه اروپایی خارج خواهد نمود.

۳-۲۰- نام افراد و موجودیت های مشخص شده در الحاقیه شماره ۱ پیوست شماره دو را از ضمایم شماره ۱ و ۲ تصمیم شماره ۲۰۱۰/۴۱۳ شورای اتحادیه اروپایی خارج خواهد کرد.

توضیح کارشناسی:

طبق الحاقیه های ۱ و ۲ پیوست شماره ی ۲ بانک های سپه، صادرات، مهر و انصار، قرارگاه خاتم الانبیا، وزارت دفاع و دفتر همکاری های ریاست جمهوری تا ۸ سال دیگر در لیست تحریم ها باقی می ماند.

کدام دانشگاه‌ها از لیست تحریم خارج نمی‌شوند؟

۳۴

◆ توضیح کارشناسی:

اتحادیه اروپا تحریم دانشگاه‌های شریف، مالک اشتر و بهشتی را تا ۸ سال دیگر حفظ خواهد کرد. (طبق ارجاع سوال گذشته)

آیا پس از برجام نیز، کشورهای جدیدی که بخواهند از ایران نفت خام بخرند باید از آمریکا مجوز دریافت کنند؟

۳۵

توضیح کارشناسی:

براساس NDAA (قانون اختیارات دفاع ملی آمریکا) کشورهایی که می خواهند از ایران نفت بخرند بایستی با اجازه ی رییس جمهور آمریکا اقدام به این کار کنند. همچنین رییس جمهور آمریکا می بایست طی گزارشی این اقدام را به سمع و نظر کنگره برساند. از این رو کشورها باید ابتدا از آمریکا اجازه گرفته و سپس در صوت چراغ سبز آن اقدام به خرید نفت با آن شرایطی که در سوال قبل ذکر شد بکنند.

آیا تحریم‌های اولیه آمریکا لغو شده اند ؟

۳۶

◆ طبق متن توافق: (بی نوشت ص ۴۳ قطعنامه)

⁶ The sanctions that the United States will cease to apply, and subsequently terminate, or modify to effectuate the termination of, pursuant to its commitment under Section 4 are those directed towards non-U.S. persons. For the purposes of Sections 4 and 6-7 of this JCPOA, the term "non-U.S. person" means any individual or entity, excluding (i) any United States citizen, permanent resident alien, entity organised under the laws of the United States or any jurisdiction within the United States (including foreign branches), or any person in the United States, and (ii) any entity owned or controlled by a U.S. person. For the purposes of (ii) of the preceding sentence, an entity is "owned or controlled" by a U.S. person if the U.S. person: (i) holds a 50 percent or greater equity interest by vote or value in the entity; (ii) holds a majority of seats on the board of directors of the entity; or (iii) otherwise controls the actions, policies, or personnel decisions of the entity. U.S. persons and U.S.-owned or -controlled foreign entities will continue to be generally prohibited from conducting transactions of the type permitted pursuant to this JCPOA, unless authorised to do so by the U.S. Department of the Treasury's Office of Foreign Assets Control (OFAC).

◆ ترجمه‌ی وزارت امور خارجه:

^{۱۱}. تحریم‌هایی که ایالات متحده وفق تعهدات خود در بخش ۴، اعمال آنها را متوقف و متعاقباً آنها را لغو و یا با هدف لغو آنها اصلاح خواهد کرد، عبارتند از تحریم‌های **ناظر به اشخاص غیرآمریکایی**. در مورد بخش‌های ۴ و ۶.۷ این برجام، منظور از "شخص غیر آمریکایی" عبارت است از هر فرد یا شخص حقوقی به استثنای (۱) هر شهروند ایالات متحده، فرد خارجی مقیم دائم آمریکا، شخص حقوقی تاسیس شده طبق قوانین ایالات متحده یا در حدود صلاحیت ایالات متحده (شامل شعبه‌های خارجی)، یا هر شخص در داخل ایالات متحده، و (۲) هر شخص حقوقی که تحت مالکیت یا کنترل یک شخص آمریکایی باشد. در مورد شماره ۲ جمله فوق، یک شخص حقوقی در صورتی "تحت مالکیت یا کنترل" یک شخص آمریکایی تلقی می‌شود که: (۱) حداقل ۵۰ درصد از سهام از لحاظ ارزش یا قدرت رای را در اختیار داشته باشد؛ (۲) اکثریت کرسی‌های هیات مدیره شرکت را در اختیار داشته باشد؛ یا (۳) به شکل دیگری اقدامات، سیاست‌ها یا تصمیم‌های شخصی آن شرکت را کنترل کند. اشخاص آمریکایی و شرکت‌های خارجی تحت مالکیت یا تحت کنترل آمریکایی کمافی السابق مشمول منع کلی مراوداتی که وفق این برجام مجاز شده‌اند، خواهند بود مگر اینکه از دفتر نظارت بر دارایی‌های خارجی وزارت خزانه‌داری آمریکا (افک) مجوز گرفته باشند.

◆ توضیح کارشناسی:

مطابق متن برجام، تخفیف تحریمی ارائه شده به ایران تنها شامل تحریم‌های ثانویه ایران می‌شود و تحریم‌های اولیه ایران به طور کامل دست نخورده باقی می‌مانند. این موضوع راجع به همه تحریم‌های مرتبط با کلیه اشخاص، شرکت‌ها و نهادهای آمریکایی (هر شرکتی که بیش از ۵۰ درصد سهامداران‌ش یا تصمیم‌گیران‌ش آمریکایی باشند) صادق است.

آیا ساختار تحریم‌ها از بین رفته است؟

۳۷

◆ توضیح کارشناسی:

کل تحریم‌هایی که آمریکا در برجام متعهد شده است که اجرای‌شان را متوقف کند، تنها بخش‌های اندکی از تحریم‌های آمریکا (چه قوانین کنگره و چه دستورات اجرایی رئیس جمهور) را شامل می‌شود. یعنی با وجود این که از حوزه‌های اصلی تحریم در برجام به صورت کلی، نام برده شده است، اما مراجعه به لیست موارد ذکر شده در بند ۴ ضمیمه ۲ برجام (یعنی کل قوانین تحریمی مورد تعلیق)، نشان می‌دهد بخش‌های بسیار زیادی از قوانین تحریمی آمریکا، اصلاً در این لیست وجود ندارند. بر همین مبنای، کل امتیاز داده شده به ایران در حوزه‌ی تحریم‌های این توافق، از طرف مقامات آمریکایی به معنای حفظ کامل ساختار تحریم‌های آمریکا و تنها ارائه یک تخفیف تحریمی به ایران بیان شده است. بدین ترتیب، تنها بخش‌های اندکی از تحریم‌های آمریکا تعلیق خواهند شد.

بررسی سرنوشت تحریم‌ها

مثلاً از کل قانون تحریمی CISADA (یکی از چهار قانون مهم تحریم ایران) تنها بخش ۱۰۴(c) (E)(ii)(I)(۲) (که هیچ ارتباطی به تحریم‌های اقتصادی کشور ندارد) جزء لیست تحریم‌های مورد بحث (تعليق) در برجام ذکر شده و باقی بندهای این قانون (یعنی بیش از ۹۹ درصد آن) بدون هیچ تغییری (حتی تعليق موقت) برقرار باقی خواهند ماند؛ این موضوع موجب می‌شود تحریم‌های مختلف مندرج در این قانون (مانند تحریم سرمایه‌گذاری در صنعت نفت و گاز، و تحریم‌های مالی بانکی ذکر شده در آن) مانند قبل از توافق بدون هیچ تغییری ادامه داشته باشد.

یا از کل قانون NDAA ۲۰۱۲ فقط دو بخش ۱۲۴۵(d)(۱) و ۱۲۴۵(d)(۳) در لیست مورد نظر برجام ذکر شده است، که با توجه به نیامدن بخش ۱۲۴۵(d)(۴) اثربخش بودن توقف اجرای همان دو بخش نیز زیر سؤال رفته است.

همین مسئله مهم راجع به دو قانون اصلی دیگر تحریمی آمریکا یعنی TRA و IFCA نیز صادق است و بر اساس برجام، آمریکا تنها به توقف اجرای چند بند از آنها متعهد شده است.

اثر بخشی تحریم های رفع شده برای ایران چگونه است؟

۳۸

توضیح کارشناسی:

برای مؤثر واقع شدن رفع تحریم‌های هر حوزه باید زنجیره‌ی تحریم‌های آن حوزه به طور کامل برداشته شود، اما در برجام این اتفاق نیفتاده است. گفتنی است در هر حوزه ابعاد و لایه‌های مختلف آن حوزه تحت تحریم واقع شده‌اند، که همه حلقه‌های این زنجیره باید با هم رفع شوند تا شاهد گشایش در آن حوزه باشیم. برای مثال زنجیره‌ی تحریم‌های مالی شامل این موارد است: تحریم ارزی، تحریم نهادهای مالی، نظارت‌های شدید بر تراکنش‌های بانکی، ایجاد مانع در دسترسی به دارایی‌ها (بلوکه یا مسدود کردن)، تحریم شبکه‌های انتقال الکترونیک پیام‌های مالی؛ اما در برجام این زنجیره گسسته نشده است. به عنوان مثال تحریم ارزی (دلار) یا نظارت‌های شدید بر تراکنش‌های بانکی حفظ شده است، که این موضوع موجب بر طرف نشدن تحریم‌های مالی بانکی است. در توافق ژنو نیز باقی ماندن همین زنجیره‌ی تحریم‌های مالی باعث شد آزادسازی ماهانه ۷۰۰ میلیون دلار از دارایی‌های ایران نتواند در عمل فایده‌ای برای کشور داشته باشد (یعنی استفاده از این دارایی‌ها به واسطه این توافق آسان‌تر نگردد).

آیا امکان تحریم مجدد حوزه هایی که طبق برجام رفع تحریم شده اند وجود دارد؟

◆ طبق متن توافق: (پاورقی ۱۴ ضمیمه ۲ متن انگلیسی، پاورقی ۱۹ ضمیمه ۲ متن ترجمه فارسی)

¹⁴ Unless specifically provided otherwise, the sanctions lifting described in this Section does not apply to transactions that involve persons on the SDN List and is without prejudice to sanctions that may apply under legal provisions other than those cited in Section 4. Nothing in this JCPOA reflects a change in Iran's position on U.S. sanctions.

◆ توضیح کارشناسی:

^{۱۹} رفع تحریم های شرح داده شده در این قسمت، نسبت به معاملاتی که در آنها اشخاص مندرج در فهرست SDN دخیل هستند، اعمال نمی گردد و تأثیری در تحریم هایی که ممکن است تحت سایر مقررات غیر از مقررات مندرج در بخش ۴ اعمال شوند، ندارد، مگر اینکه صراحتاً به گونه دیگری مشخص شده باشد. هیچ چیزی در این برجام به منزله تغییری در موضع ایران در رابطه با تحریم های آمریکا نمی باشد.

◆ توضیح کارشناسی:

مطابق تأکید برجام مواردی که به عنوان رفع تحریم یک حوزه در برجام ذکر شده‌اند، مانع اعمال تحریم‌های آن حوزه بر اساس سایر قوانین تحریمی ذکر نشده در برجام (یعنی بخش اعظم تحریم‌های آمریکا) نمی‌شود.

گفتنی است در بسیاری از موارد، یک حلقه از زنجیره‌ی تحریم یک حوزه، در چند قانون مختلف آمریکا مورد تحریم واقع شده است، و تا بر طرف نشدن بندهای مربوط به آن در همه آن قوانین، برداشته شدن تحریم مربوطه در یک قانون نمی‌تواند در عمل تغییری در تحریم‌های آن حوزه ایجاد کند.

فصل سوم

بررسی فنی توافق

مزیت رآکتور آب سنگین نسبت به رآکتور آب سبک چیست؟ آیا این مزیت پس از بازطراحی در رآکتور اراک حفظ خواهد شد؟

۴۰

◆ طبق متن توافق: (بند ۲ ضمیمه ۱ برجام)

- Iran will modernise the Arak heavy water research reactor to support peaceful nuclear research and radioisotopes production for medical and industrial purposes. Iran will redesign and rebuild the reactor, based on the agreed conceptual design (as attached to this Annex) to support its peaceful nuclear research and production needs and purposes, including testing of fuel pins and assembly prototypes and structural materials. The design will be such as to minimise the production of plutonium and not to produce weapon-grade plutonium in normal operation. The power of the redesigned reactor will not exceed 20 MWth. The E3/EU+3 and Iran share the understanding that the parameters in the conceptual design are subject to possible and necessary adjustments in developing the final design while fully preserving the above-mentioned purposes and principles of modernisation.

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۲- ایران برای پشتیبانی از تحقیقات صلح آمیز هسته ای و تولید رادیو ایزوتوپ های صنعتی و دارویی، راکتور تحقیقاتی آب سنگین اراک را مدرن خواهد کرد. ایران برای پشتیبانی از تحقیقات صلح آمیز هسته ای و مقاصد و نیازهای تولیدی، از جمله آزمایش نمونه های میله و مجتمع سوخت و مواد ساختاری، بر اساس طراحی مفهومی موافقت شده (که به این پیوست الحاق شده است)، این راکتور را دوباره طراحی و بازسازی خواهد کرد. طراحی به صورتی خواهد بود که تولید پلوتونیم در کمترین مقدار ممکن باشد و در شرایط نرمال پلوتونیم با خصوصیات مناسب ساخت سلاح اتمی تولید نکند. قدرت راکتور باز-طراحی شده از ۲۰ مگاوات حرارتی تجاوز نخواهد کرد. ۵۰۱ و ایران به این تفاهم مشترک رسیدند که برای توسعه و تکمیل طراحی نهایی، پارامترهایی که در طراحی مفهومی بیان شده است می تواند احتمالا دستخوش تغییر و تنظیم ضروری شود، در عین حالی که اهداف و مقاصد پیش گفته و اصول مدرن سازی همچنان پا بر جا باقی بماند.

توضیح کارشناسی:

راکتورهای آب سنگین از این جهت در جهان حائز اهمیت هستند که با اورانیوم طبیعی هم کار می کنند و بدون نیاز به سوخت غنی شده می توان محصولات مورد نظر را تولید کرد. با توجه به هزینه های غنی سازی اورانیوم و همچنین تولید آب سنگین، به لحاظ اقتصادی اصلاً به صرفه نیست که در راکتور آب سنگین از سوخت غنی شده استفاده کرد. فلذا در همه جای جهان یا از راکتورهای آب سبک با سوخت غنی شده استفاده می کنند و یا از راکتورهای آب سنگین با سوخت طبیعی. هدف ایران از ساخت راکتور آب سنگین اراک این بوده که بدون نیاز به غنی سازی بتواند رادیوداروها و سایر محصولات مورد نیاز را تولید کند. تا در صورتی که به هر دلیلی خللی در فرآیند غنی سازی سوخت رخ دهد، مشکلی در تأمین این محصولات پیش نیاید. بنا بر متن برجام ایران قلب راکتور آب سنگین اراک را تخریب خواهد کرد و راکتور جدیدی طراحی می کند که به لحاظ قدرت تولید حرارت حداکثر باید نصف راکتور موجود باشد. راکتوری که بناست به جای راکتور کنونی طراحی شود با اورانیوم غنی شده با غنای ۳٫۶۷ درصد کار میکند. در واقع با این کار ایران باید هم هزینه ی غنی سازی اورانیوم و هم هزینه ی تولید آب سنگین را بپردازد. این کاربرد همزمان سوخت غنی شده و آب سنگین صرفاً برای این است که این موضوع القا شود که راکتور همچنان آب سنگین مانده است.

چه اتفاقی برای قلب کنونی راکتور اراک خواهد افتاد؟

۴۱

◆ طبق متن توافق: (بند ۳ ضمیمه ۱ برجام)

3. Iran will not pursue construction at the existing unfinished reactor based on its original design and will remove the existing calandria and retain it in Iran. The calandria will be made inoperable by filling any openings in the calandria with concrete such that the IAEA can verify that it will not be usable for a future nuclear application. In redesigning and reconstructing of the modernized Arak heavy water research reactor, Iran will maximise the use of existing infrastructure already installed at the current Arak research reactor.

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۳- ایران به ساخت و ساز راکتور ناتمام موجود بر مبنای طرح اولیه ادامه نخواهد داد و کالندریای (قلب) راکتور موجود را خارج کرده و آن را در ایران نگهداری می کند. تمام منافذ و ورودی های کالندریا با بتن به گونه ای پر می شوند که اژانس بتواند غیر قابل استفاده بودن آن را برای کاربرد هسته ای در آینده راستی آزمایی کند. برای طراحی مجدد و بازسازی راکتور تحقیقاتی آب سنگین اراک، ایران از زیر ساختهای موجود در راکتور آب سنگین اراک بیشترین استفاده را خواهد داشت.

◆ توضیح کارشناسی:

کالندریای (قلب) راکتور با بتن پر می شود. با این تفسیر قلب راکتور اراک از کار خواهد افتاد و دیگر قابل احیا نخواهد بود. این عمل به معنی پر کردن منافذ قلب راکتور است. این منافذ محل قرار گیری سوخت راکتور هستند که طراحی هندسی و دقت در ابعاد آن، از مرتبه صدم میلیمتر می باشد. این کار مانند این است که سیلندرهای موتور یک خودرو را با سرب مذاب پر کنید؛ هرچند بر فرض محال بشود در آینده این سرب را از آن زدود ولی به دلیل تغییراتی که در دیواره سیلندر ایجاد می شود، عملاً کارایی موتور را از بین رفته و لازم است که یک موتور جدید طراحی و ساخته شود. شایان ذکر است بر اساس برجام بتن ریزی در قلب اراک باید به گونه ای انجام بشود که آژانس بتواند قابل استفاده نبودن آنرا راستی آزمایی کند.

چه مدت طول خواهد کشید تا رآکتور اراک بازطراحی و ساخته شود؟

۴۲

◆ طبق متن توافق: (بند ۴ ضمیمه یک برجام)

- Iran will take the leadership role as the owner and as the project manager, and have responsibility for overall implementation of the Arak modernisation project, with E3/EU+3 participants assuming responsibilities regarding the modernisation of the Arak reactor as described in this Annex. A Working Group composed of E3/EU+3 participants will be established to facilitate the redesigning and rebuilding of the reactor. An international partnership composed of Iran and the Working Group would implement the Arak modernisation project. The Working Group could be enlarged to include other countries by consensus of the participants of the Working Group and Iran. E3/EU+3 participants and Iran will conclude an official document expressing their strong commitments to the Arak modernisation project in advance of Implementation Day which would provide an assured path forward to modernise the reactor and would define the responsibilities assumed by the E3/EU+3 participants, and subsequently contracts would be concluded. The participants of the Working Group will provide assistance needed by Iran for redesigning and rebuilding the reactor, consistent with their respective national laws, in such a manner as to enable the safe and timely construction and commissioning of the modernised reactor.

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۴- ایران به عنوان مالک و مدیر پروژه نقش راهبردی و مسئولیت اجرای پروژه مدرن سازی راکتور اراک را به عهده می گیرد و هر کدام از اعضای ۵+۱ تقبل مسئولیتی که در این پیوست ذکر شده است را در ارتباط با مدرن سازی راکتور اراک را به عهده می گیرند. کار گروهی متشکل از اعضای ۵+۱ تشکیل خواهد شد تا بازطراحی و بازسازی این راکتور را تسهیل نمایند. یک مشارکت بین المللی متشکل از ایران و گروه کاری، اجرای پروژه مدرن سازی اراک را به عهده خواهد گرفت. این گروه کاری می تواند با رضایت اعضای گروه کاری و ایران توسعه یابد تا کشورهای دیگر به آن اضافه گردد. اعضای ۵+۱ و ایران اسنادی را امضاء خواهند

کرد که در آن تعهد قوی در پروژه مدرن سازی راکتور اراک قبل از "روز اجرای برجام" بیان شده است که متضمن نقشه راه برای مدرن سازی راکتور خواهد بود و مسئولیت اعضای ۵+۱ را تعریف می کند و متعاقباً قراردادهای بر اساس آن منعقد می شود. اعضای تشکیل دهنده گروه کاری کمک های لازم ایران را برای بازطراحی و بازسازی راکتور، مطابق با قوانین ملی خود، فراهم خواهند کرد به صورتی که ساخت و راه اندازی ایمن و به موقع راکتور مدرن را امکان پذیر سازد.

توضیح کارشناسی:

مطابق سازوکار معرفی شده در بندهای دو تا هشت ضمیمه ی ۱ برجام، مدت زمان زیادی طول خواهد کشید تا راکتور جدید اراک به مرحله ی بهره برداری برسد. این موضوع از آن جهت است که باید تأسیسات ساخته شده توسط طرف ایرانی تغییر کرده و منطبق بر تکنولوژی طرف غربی شوند و همچنین قرارداد بین چند کشور بوده و طراحی جدید باید پس از تایید شدن بر طراحی قبلی منطبق گردد. با این حساب عملاً زمان لازم برای ساخت راکتور از ۱۰ سال هم بیش تر می شود. ابهام دیگری که سبب افزایش نگرانی ها درباره آینده راکتور جدید می شود اینست که طراحی جدید قبل از اجرا باید به تصویب کمیسیون مشترک برسد. طبق برجام هیچ قید زمانی برای تصویب وجود ندارد و کمیسیون می تواند آنرا هیچ گاه تصویب نکند. تنها راه ایران برای حل این مشکل استفاده از مکانیزم حل اختلاف است که آن نیز همانطور که در فصل اول اشاره شد بی فایده است.

با تغییراتی که بناست در راکتور اراک اعمال شود، وضعیت تولید رادیوداروهای مورد نیاز کشور به چه شکل می شود؟

۴۳

◆ توضیح کارشناسی:

عمر مفید یک راکتور را مدت زمانی گویند که هزینه نگهداری آن به نسبت سود آن، در محدوده قابل قبولی باشد. با توجه به اتمام عمر مفید راکتور تحقیقاتی تهران، هرچه سریع تر باید این راکتور خاموش شده و رادیوداروهای مورد نیاز کشور از طریق دیگری تامین شود. بنا بود راکتور اراک جایگزین راکتور تهران شود. راکتور جدید اراک باید هرچه سریعتر ساخته شود تا نیاز کشور به داروهای هسته ای رفع گردد. با توجه به سوال گذشته، ساخت راکتور اراک بیش از ده سال زمان لازم دارد. تاخیر در ساخت این راکتور سبب خواهد شد که ایران در زمینه ی تامین رادیوداروها به بیگانگان وابسته شود. تجربه نشان داده است که طرف غربی در در تامین سوخت راکتور تهران برای تولید رادیوداروهای مورد نیاز بیماران ممانعت ایجاد کرده اند.

محدودیت ابدی در ساخت انواع رآکتور چه اهمیتی دارد؟

۴۴

◆ طبق متن توافق: (بند ۱۶ ضمیمه ۱ برجام)

16. Consistent with its plan, Iran will keep pace with the trend of international technological advancement in relying only on light water for its future nuclear power and research reactors with enhanced international cooperation including assurances of supply of necessary fuel.

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۱۶- ایران مطابق با برنامه خود، توسعه رآکتورهای آینده تحقیقاتی و تولید برق خود را با پیشرفت تکنولوژی در سطح بین المللی با تکیه بر استفاده از رآکتورهای آب سبک، همراه با بهره مندی از همکاری های بین المللی شامل تضمین تأمین سوخت لازم، همگام خواهد کرد.

◆ توضیح کارشناسی:

در ترجمه ی منتشر شده توسط وزارت امور خارجه کلمه ی **only** ترجمه نشده است که این کلمه باعث تغییر ترجمه به شکل زیر میشود:

«... توسعه راکتورهای آینده تحقیقاتی و تولید برق خود را با پیشرفت تکنولوژی در سطح بین المللی با تکیه بر **فقط استفاده از راکتورهای آب سبک**...»

مسأله ی حائز اهمیت در این جا این است که انواع بسیار متعددی از راکتورها وجود دارد که آب سبک یکی از آن هاست. بر طبق این بند، ایران به صورت داوطلبانه متعهد شده که دیگر به دنبال ساخت انواع دیگری از راکتورها نباشد. همچنین شاید بتوان گفت با سرعت کنونی پیشرفت علم، تا چند سال دیگر دوره طراحی و ساخت راکتورهای گداخت هسته ایست و کشورها به ساخت این نوع از راکتورها مبادرت خواهند ورزید؛ با توجه به تعهد پذیرفته شده در برجام، ما فقط باید راکتورهای آب سبک بسازیم و دیگر تا ابد قادر به ساخت راکتورهای گداخت نیز نخواهیم بود.

چه اتفاقی برای سانتریفیوژهای نطنز خواهد افتاد؟

۴۵

◆ طبق متن توافق: (بند ۲۷، ۲۸، و ۲۹ ضمیمه ۱ برجام)

27. Iran will keep its enrichment capacity at no more than 5060 IR-1 centrifuge machines in no more than 30 cascades in their current configurations in currently operating units at the Natanz Fuel Enrichment Plant (FEP) for 10 years.
28. Iran will keep its level of uranium enrichment at up to 3.67 percent for 15 years.
29. Iran will remove the following excess centrifuges and infrastructure not associated with 5060 IR-1 centrifuges in FEP, which will be stored at Natanz in Hall B of FEP under IAEA continuous monitoring:
 - 29.1. All excess centrifuge machines, including IR-2m centrifuges. Excess IR-1 centrifuges will be used for the replacement of failed or damaged centrifuges of the same type on a one-for-one basis.

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۲۷- ایران به مدت ۱۰ سال ظرفیت غنی سازی خود را در حدی که بیشتر از ۵۰۶۰ ماشین سانتریفیوژ IR-1 و بیشتر از ۳۰ زنجیره با چیدمان فعلی در واحد های در حال تولید سایت نطنز (FEP) نباشد حفظ خواهد کرد.

۲۸- ایران سطح غنی سازی خود را به مدت ۱۵ سال در حد ۳.۶۷ درصد حفظ خواهد کرد.

۲۹- ایران ماشینهای سانتریفیوژ و زیرساختهای مازاد ذیل را که با ۵۰۶۰ ماشین سانتریفیوژ IR-1 در تاسیسات نطنز مرتبط نمی باشند، از محل نصب شده خارج و تحت نظارت پیوسته آژانس در سالن B سایت نطنز قرار خواهد داد:

۱-۲۹- تمام ماشین های سانتریفیوژ مازاد از جمله ماشین های IR-2m. ماشین های سانتریفیوژ مازاد IR-1 برای جایگزینی ماشین های صدمه دیده یا خراب شده ی مشابه به صورت یک به یک مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

توضیح کارشناسی:

۱. این مجتمع به مدت ۱۰ سال از حدود ۱۶۰۰۰ سانتریفیوژ خود (۱۵۰۰۰ ماشین نسل اول به علاوه ی ۱۰۰۰ ماشین نسل دوم) تنها ۵۰۶۰ عدد سانتریفیوژ نسل اول را نگاه خواهد داشت که عمل غنی سازی رادر سطح ۳.۶۷ درصد انجام خواهند داد. نکته مهم این است که طبق گفته متخصصین حدوداً بیش از ۵۰ درصد سانتریفیوژهایی که از محل نصب خود خارج میشوند، از کار افتاده و دیگر قابل استفاده نخواهند بود. سانتریفیوژها در هنگام خاموش شدن، خارج کردن از محل نصب، نقل و انتقال، دوباره نصب کردن و روشن شدن بسیار آسیب پذیرند.

۲. بقیه سانتریفیوژها خارج شده و در سالن دیگر نطنز انبار خواهد شد. سانتریفیوژهای m IR-2 و IR-۴ هم که هر کدام یک زنجیره آزمایشی در سالن پایلوت نطنز هستند به انبار منتقل می گردند. در صورتی که یکی از سانتریفیوژهای فعال در نطنز خراب گردد می توان از ماشین های IR-۱ و IR-2 m برای جایگزینی استفاده کرد.

۳. بعد از مدت ده سال ایران همه سانتریفیوژهای IR-۱ خود را در نطنز از رده خارج خواهد کرد و طبق متن نسل های بعدی را به مرور زمان جایگزین آن خواهد نمود. در این بخش، متن توافق مشخص نمی کند که ایران چه زمانی شروع به استفاده از IR-۸ می نماید، صرفاً چیزی که از متن برجام بر می آید این است که پس از سال دهم این سانتریفیوژها باید در انبار باشند.

حدود ۳۰۰۰ سانتریفیوژی که اکنون در فردو قرار دارند چه خواهند شد؟

۴۶

◆ طبق متن توافق: (بند ۴۸ ضمیمه ۱ برجام)

- 48.1. remove all excess centrifuges and uranium enrichment related infrastructure from the other wing of the FFEP. This will include removal of all centrifuges and UF6 pipework, including sub headers, valves and pressure gauges and transducers, and frequency inverters and converters, and UF6 feed and withdrawal stations.
- 48.2. also subsequently remove cascade electrical cabling, individual cascade control cabinets, vacuum pumps and centrifuge mounting blocks. All these excess centrifuges and infrastructure will be stored at Natanz in Hall B of FEP under IAEA continuous monitoring.

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۴۸-۱- تمام ماشین های سانتریفیوژ و زیرساخت های مرتبط با غنی سازی اورانیوم اضافی را در سالن دیگر فردو، خارج خواهد نمود. این کار شامل برجیدن تمامی لوله های انتقال گاز UF6 از جمله خطوط فرعی، شیرآلات، فشارسنج ها در سطح زنجیره و مبدل های فرکانس و تجهیزات مربوط به ایستگاههای تزریق خوراک و جمع آوری مواد UF6 خواهد بود.

۴۸-۲- همچنین متعاقباً کابل های برق زنجیره، تابلو های مخصوص کنترل زنجیره، پمپ های خلا و سکویهای نصب سانتریفیوژ را جمع آوری خواهد کرد. تمام این ماشین های سانتریفیوژ اضافی و زیر ساختهای آنها در سالن B نظنز تحت نظارت پیوسته آژانس انبار خواهد کرد.

توضیح کارشناسی:

پس از اجرای برجام فقط ۱۰۴۴ سانتریفیوژ در ۶ زنجیره باقی خواهد ماند. ایران حق غنی سازی اورانیوم با این ۱۰۴۴ سانتریفیوژ را ندارد. از این ۶ زنجیره تنها دو زنجیره به چرخش ادامه می دهند تا ایزوتوپ های پایدار تولید کنند و چهار زنجیره ی دیگر باید بدون حرکت بمانند. حدود ۲۰۰۰ سانتریفیوژ دیگر به همراه زیر ساخت مربوطه مثل سیم کشی های برق، تابلوهای کنترل زنجیره، پمپ های خلا، مبدل های فرکانسی، شیرآلات، لوله های هگزافلوراید اورانیوم، سکوی نصب سانتریفیوژ و ... از محل خود خارج می شوند و به انبار منتقل می گردند و هیچ استفاده ای نخواهند داشت. این کار هم هزینه سنگینی را دربر خواهد داشت و هم بسیاری از زیر ساخت ها مثل سیم های برق و لوله های انتقال، دیگر قابل استفاده نخواهند بود البته این هزینه ها در برابر هزینه ی بسیار سنگین تری که بابت خرابی سانتریفیوژها در اثر خاموش شدن، خروج از محل نصب و انتقال به انبار پرداخت میشود، هزینه ی ناچیزیست. نکته ای که در اینجا می توان گفت این است که ایران برای پذیرفتن محدودیت ها لزومی نداشت که همه زیرساخت های تعبیه شده را از جایشان درآورد بلکه می توانست فقط سانتریفیوژها را انبار کند. اما پذیرش چنین محدودیتی نشان می دهد که ایران پذیرفته که در بلند مدت قصدی برای بهره برداری از فردو به عنوان مرکز غنی سازی هسته ای نداشته باشد.

برای تولید ایزوتوپ های پایدار برخی تنظیمات سانتریفیوژها باید تغییر کند که در این صورت دیگر با آنها عمل غنی سازی اورانیوم را نمی توان انجام داد. دلیل اصلی این امر اینست که وقتی از سانتریفیوژ برای تولید ایزوتوپ های پایدار استفاده می شود، سانتریفیوژ آلوده به ایزوتوپ های سنگینی هم چون مولیبدنیوم شده و دیگر قابلیت غنی سازی اورانیوم را نخواهد داشت.

بررسی فنی

هنگام خرابی سانتریفیوژهای متعلق به دو زنجیره ای که در حال تولید ایزوتوپ های پایدار هستند، ممکن است از سانتریفیوژهای ۴ زنجیره ای که بدون چرخش نصب هستند و یا سانتریفیوژهای انبار شده در نطنز، به جای آنها استفاده کرد. با توجه به حساسیت بسیار بالای سانتریفیوژها، اگر سانتریفیوژ برای مدتی بدون استفاده در حالت ایستاده و منصوب قرار داشته باشد از کار افتاده و دیگر قابل استفاده نخواهد بود. در نتیجه عمر ماشین های این ۴ زنجیره ای که بدون حرکت هستند بسیار کوتاه خواهد بود. همچنین جا به جایی ماشین های حساس سانتریفیوژ حتی در مسافت های کوتاه، به آنها آسیب می زند.

طی ۱۵ سال اورانیوم های غنی شده در ایران چه کاربردی خواهند داشت؟

۴۷

◆ طبق متن توافق: (بند ۵۷ ضمیمه یک برجام)

57. All enriched uranium hexafluoride in excess of 300 kg of up to 3.67% enriched UF₆ (or the equivalent in different chemical forms) will be down blended to natural uranium level or be sold on the international market and delivered to the international buyer in return for natural uranium delivered to Iran. Iran will enter into a commercial contract with an entity outside Iran for the purchase and transfer of its enriched uranium stockpile in excess of 300 kg UF₆ in return for natural uranium delivered to Iran. The E3/EU+3 will facilitate, where applicable, the conclusion and implementation of this contract. Iran may choose to seek to sell excess enriched uranium to the IAEA fuel bank in Kazakhstan when the fuel bank becomes operational.

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۵۷- تمام اورانیوم غنی شده مازاد بر ۳۰۰ کیلوگرم گاز UF6 (یا معادل آن در ترکیبهای شیمیایی دیگر) با غنای تا ۳/۶۷ درصد، یا به سطح غنای طبیعی رقیق خواهد شد و یا اینکه در عوض تحویل اورانیوم با غنای طبیعی به ایران، در بازارهای بین المللی به خریدار فروخته خواهد شد. ایران برای خریداری و انتقال اورانیوم غنی شده مازاد بر ۳۰۰ کیلوگرم گاز UF6 در مقابل برگشت اورانیوم با غنای طبیعی به ایران، یک قرار داد تجاری با نهادهی خارج از ایران منعقد خواهد نمود. کشورهای ۱-۵، تا جائیکه عملی است، انعقاد و اجرای این قرارداد را تسهیل خواهند نمود. ایران ممکن است هر زمان که بانک سوخت آژانس در قزاقستان عملیاتی شد، فروش اورانیوم غنی شده مازاد خود در آنجا را انتخاب نماید.

توضیح کارشناسی:

ایران طی پانزده سال ذخایر خود را به ۳۰۰ کیلوگرم اورانیوم غنی شده تبدیل خواهد کرد و ذخایر مازاد را یا باید رقیق کند و یا باید آن را با مقدار متناظر هگزافلوراید اورانیوم (ماده اولیه برای غنی سازی) معاوضه کند. با توجه به اینکه در این مدت به احتمال زیاد هنوز راکتور اراک به بهره برداری نرسیده است و همچنین با این محدودیت های پذیرفته شده در حجم ذخایر اورانیوم غنی شده و میزان غنای آن ها، نمیتوان سوخت راکتورهای تهران و بوشهر را تأمین کرد و باید از خارج کشور سوخت این دو راکتور را تهیه کنیم، عملاً اورانیوم های غنی شده در ایران کاربرد خاصی نخواهند داشت و ایران صرفاً برای نشان دادن اینکه می تواند در داخل کشور غنی سازی داشته باشد، مجبور خواهد بود در یک چرخه بسته اورانیوم غنی کرده و به جای آن اورانیوم طبیعی دریافت کند.

آیا تحقیق و توسعه بر روی ماشین های IR-۸ و IR-۶ برای صنعتی شدن این ماشین ها ادامه خواهد یافت؟

۴۸

◆ طبق متن توافق: (بند ۳۷ و ۳۸ ضمیمه یک برجام)

37. Iran will continue testing of the IR-6 on single centrifuge machines and its intermediate cascades and will commence testing of up to 30 centrifuge machines from one and a half years before the end of year 10. Iran will proceed from single centrifuge machines and small cascades to intermediate cascades in a logical sequence.
38. Iran will commence, upon start of implementation of the JCPOA, testing of the IR-8 on single centrifuge machines and its intermediate cascades and will commence the testing of up to 30 centrifuges machines from one and a half years before the end of year 10. Iran will proceed from single centrifuges to small cascades to intermediate cascades in a logical sequence.

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۳۷- ایران به انجام آزمایشات بر روی تک ماشینهای سانتریفیوژ IR-6 و زنجیره های میانی آن ادامه خواهد داد و از ۱/۵ سال مانده به سال دهم، آزمایشات بر روی زنجیره ۳۰ ماشین را شروع خواهد کرد. ایران این آزمایشات را از تک ماشین و زنجیره های کوچک به زنجیره میانی با یک روال منطقی جلو خواهد برد.

۳۸- ایران، همزمان با شروع برجام، به انجام آزمایشات بر روی تک ماشینهای سانتریفیوژ IR-8 و زنجیره های میانی آن ادامه خواهد داد و از ۱/۵ سال مانده به سال دهم، آزمایشات بر روی زنجیره ۳۰ ماشین را شروع خواهد کرد. ایران این آزمایشات را از تک ماشین به زنجیره های کوچکو سپس به زنجیره میانی با یک روال منطقی جلو خواهد برد.

توضیح کارشناسی:

این سازوکار تحقیق و توسعه بسیار به برنامه هسته ای ایران ضربه خواهد زد. زیرا تحقیق و توسعه زمانی ارزش دارد که بتوان آن را در نهایت به مقیاس های واقعی نزدیک گرداند(به عنوان مثال برای رساندن تحقیق و توسعه به مرز صنعتی شدن تا ۱۰۰۰ یا ۲۰۰۰ ماشین باید تست شوند) تا عملکرد واقعی تری از ماشین سانتریفیوژ دیده شود.

ایران از چه سال‌های تولید و استفاده از ماشین‌های IR-6 و IR-8 را خواهد یافت؟

۴۹

متن توافق: (بند ۶۳ ضمیمه ۱ برجام)

63. Consistent with its plan, at the end of year 8, Iran will commence manufacturing of IR-6 and IR-8 centrifuges without rotors through year 10 at a rate of up to 200 centrifuges per year for each type. After year 10, Iran will produce complete centrifuges with the same rate to meet its enrichment and enrichment R&D needs. Iran will store them at Natanz in an above ground location, under IAEA continuous monitoring, until they are needed for final assembly according to the enrichment and enrichment R&D plan.

ترجمه وزارت امور خارجه:

۶۳- ایران براساس برنامه خود، در پایان سال هشتم تولید سالانه ۲۰۰ عدد ماشین سانتریفیوژ IR-6 و IR-8 از هر نوع را بدون روتور تا سال دهم شروع خواهد کرد. بعد از سال دهم ایران ماشینهای سانتریفیوژ کامل را به همین مقدار در سال تولید خواهد کرد تا نیازهای غنی سازی و تحقیق و توسعه غنی سازی خود را برآورده سازد. ایران این ماشینها را تا هر زمان براساس برنامه غنی سازی و تحقیق و توسعه غنی سازی، برای مونتاژ نهایی مورد نیاز باشد در نطنز در مکانی بر روی زمین و تحت نظارت آژانس، انبار خواهد کرد.

◆ توضیح کارشناسی:

ایران از ابتدای سال نهم تا انتهای سال دهم اجازه خواهد داشت که سالانه ۲۰۰ عدد سانتریفیوژ از هر یک از انواع IR-۸ و IR-۶ را بدون رتور تولید کند (رتور اصلی ترین قسمت سانتریفیوژ است). سپس از سال یازدهم اجازه خواهیم داشت سالانه ۲۰۰ سانتریفیوژ کامل از هر یک از انواع IR-۶ و IR-۸ بسازیم. البته شایان توجه است که بر طبق متن فعلاً از این سانتریفیوژهایی که تولید میکنیم استفاده نخواهیم کرد و باید این‌ها را در انباری در نطنز و در سالن‌های روی زمین و تحت نظارت مستمر آژانس نگهداری کنیم. تصریح این موضوع در متن که ایران باید این سانتریفیوژها را در مکانی روی زمین نگهداری کند، مسأله‌ای تحقیق‌آمیز است. زیرا در متن آمده که باید این انبارها تحت نظارت مستمر آژانس قرار داشته باشند. با این حساب لزومی به تأکید بر این موضوع نبود که این سالن‌ها باید مکانی روی زمین باشند. البته این تأکید احتمالاً به این معنا بوده که ایران نباید این سانتریفیوژها را نصب کند ولی با این فرض هم باز نیازی به چنین تصریح توهین‌آمیزی نبود. زیرا بیان این که ایران باید این ماشین‌ها را انبار کند، برای رساندن این موضوع کافی بود.

در پایان سال دهم از اجرای برجام، ایران چند سانتریفیوژ و
از کدام نسل ها خواهد داشت؟

۵۰

◆ طبق متن توافق: (بند ۲ متن اصلی و بند ۶۳ ضمیمه ۱ برجام)

2. Iran will begin phasing out its IR-1 centrifuges in 10 years. During this period, Iran will keep its enrichment capacity at Natanz at up to a total installed uranium enrichment capacity of 5060 IR-1 centrifuges. Excess centrifuges and enrichment-related infrastructure at Natanz will be stored under IAEA continuous monitoring, as specified in Annex I.

63. Consistent with its plan, at the end of year 8, Iran will commence manufacturing of IR-6 and IR-8 centrifuges without rotors through year 10 at a rate of up to 200 centrifuges per year for each type. After year 10, Iran will produce complete centrifuges with the same rate to meet its enrichment and enrichment R&D needs. Iran will store them at Natanz in an above ground location, under IAEA continuous monitoring, until they are needed for final assembly according to the enrichment and enrichment R&D plan.

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۲- ایران سانتریفیوژهای IR-1 خود را طی ۱۰ سال از رده خارج خواهد نمود. طی این دوره، ایران ظرفیت غنی سازی خود در نطنز را حداکثر تا ظرفیت غنی سازی اورانیوم تعداد ۵۰۶۰ سانتریفیوژ IR-1 نصب شده نگه خواهد داشت. سانتریفیوژهای اضافی و زیرساخت های غنی سازی مربوطه در نطنز، تحت نظارت مستمر آژانس، به نحو مشروح در پیوست ۱ انبار خواهد شد.

۶۳- ایران براساس برنامه خود، در پایان سال هشتم تولید سالیانه ۲۰۰ عدد ماشین سانتریفیوژ IR-8 و IR-6 از هر نوع را بدون روتور تا سال دهم شروع خواهد کرد. بعد از سال دهم ایران ماشینهای سانتریفیوژ کامل را به همین مقدار در سال تولید خواهد کرد تا نیازهای غنی سازی و تحقیق و توسعه غنی سازی خود را برآورده سازد. ایران این ماشینها را تا هر زمان براساس برنامه غنی سازی و تحقیق و توسعه غنی سازی، برای مونتاژ نهایی مورد نیاز باشد در نطنز در مکانی بر روی زمین و تحت نظارت آژانس، انبار خواهد کرد.

توضیح کارشناسی:

باتوجه به از رده خارج شدن سانتریفیوژهای نسل اول در پایان سال دهم، ماشین های IR-۶ و IR-۸ تولید شده از آغاز سال نهم به بعد (یعنی حدود ۸۰۰ ماشین که البته طبق تعهدات باید بدون روتور باشند) به همراه احتمالاً تعداد کمی ماشین IR-2 m فعال در نطنز در آن زمان عمده ذخیره ماشین های ایران خواهند بود (شاید چند تک ماشین از انواع دیگر هم داشته باشیم که برای تحقیق و توسعه مورد استفاده قرار می گرفتند ولی این ها چون تک ماشین هستند و نه آبشار، به لحاظ صنعتی اصلاً مورد اعتنا نیستند) و قرار دادن این ماشین های IR-۶ و IR-۸ بر روی زمین از لحاظ امنیتی برای کشور می تواند دردرساز شود. زیرا برای اقدامات خرابکارانه ی دشمن به راحتی در دسترس خواهند بود. در نتیجه می توان گفت در اولین روز سال یازدهم، ایران صنعت هسته ای نخواهد داشت.

آیا ایران حق تحقیق روی سانتریفیوژهای پیشرفته تر از IR-۸ را خواهد داشت؟

۵۱

◆ طبق متن توافق: (بند ۳۲ و ۳۸ ضمیمه ۱ برجام)

32. Iran will continue to conduct enrichment R&D in a manner that does not accumulate enriched uranium. For 10 years and consistent with its enrichment R&D plan, Iran's enrichment R&D with uranium will only include IR-4, IR-5, IR-6 and IR-8 centrifuges. Mechanical testing on up to two single centrifuges for each type will be carried out only on the IR-2m, IR-4, IR-5, IR-6, IR-6s, IR-7 and IR-8. Iran will build or test, with or without uranium, only those gas centrifuges specified in this JCPOA.
38. Iran will commence, upon start of implementation of the JCPOA, testing of the IR-8 on single centrifuge machines and its intermediate cascades and will commence the testing of up to 30 centrifuges machines from one and a half years before the end of year 10. Iran will proceed from single centrifuges to small cascades to intermediate cascades in a logical sequence.

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۳۲- ایران تحقیق و توسعه غنی سازی خود را به گونه ای که برای جمع آوری اورانیوم غنی شده نباشد، ادامه خواهد داد. به مدت ۱۰ سال و براساس برنامه تحقیق و توسعه ایران، آزمایش ماشینهای سانتریفیوژ با استفاده از اورانیوم فقط شامل IR-4, IR-5, IR-6, IR-8 می شود. آزمایش مکانیکی بر روی دو تا ماشین جداگانه از هر نوع، فقط بر روی IR-4, IR-5, IR-6, IR-6s, IR-7, IR-8, IR-2m خواهد بود. ایران با یا بدون استفاده از اورانیوم، ماشینهایی را خواهد ساخت یا آزمایش خواهد نمود که در این برجام آمده باشد.

۳۸- ایران، همزمان با شروع برجام، به انجام آزمایشات بر روی تک ماشینهای سانتریفیوژ IR-8 و زنجیره های میانی آن ادامه خواهد داد و از ۱/۵ سال مانده به سال دهم، آزمایشات بر روی زنجیره ۳۰ ماشین را شروع خواهد کرد. ایران این آزمایشات را از تک ماشین به زنجیره های کوچکو سپس به زنجیره میانی با یک روال منطقی جلو خواهد برد.

توضیح کارشناسی:

نکته ی جالب در ترجمه ی بند ۳۲ ضمیمه ۱ در ترجمه ی منتشر شده از سوی وزارت خارجه این است که کلمه ی only ترجمه نشده است. این کلمه که در متن انگلیسی آمده به معنای این است که ایران فقط حق تحقیق و توسعه ی سانتریفیوژهای نام برده شده در متن را دارد و روی هیچ نوع دیگری از سانتریفیوژها حق تحقیق نخواهد داشت. اما در متن فارسی این کلمه ترجمه نشده.

بر طبق این بند محققان ایرانی حق ندارند حتی فکر طراحی ماشین های پیشرفته تر از IR-۸ را به مرحله آزمایش عملی نزدیک گردانند. البته ایران می تواند براساس شبیه سازی کامپیوتری مدل هایی از نسل جدید سانتریفیوژها را طراحی کند اما نمی تواند آن ها را عملی گرداند و طرحی که عملی نشود ارزشی نخواهد داشت. این مسأله باعث بروز دو مشکل می گردد: از سویی عقب افتادگی شدید دانش هسته ای در کشور (امروزه در جهان ماشین هایی وجود دارند که در حدود ۳۰۰ الی ۴۰۰ سو توان غنی سازی دارند در حالی که IR-۸ حدود ۲۴ سو توان دارد. با توجه به سرعت پیشرفت علم، در سال دهم پس از اجرای برجام احتمالاً کشورها از سانتریفیوژهایی استفاده خواهند کرد که توان غنی سازیشان بسیار بیشتر از ۴۰۰ سو است اما در آن زمان به تازگی محدودیت ایران برای تحقیق و توسعه روی سانتریفیوژهای با توان غنی سازی ۲۴ سو پایان یافته و میتوان به سانتریفیوژهای پیشرفته تر فکر کرد) و از سوی دیگر این امر موجب دل زدگی و سرخوردگی برترین محققان کشور خواهد شد.

آیا پسماندهای سوخت مصرف شده، موادی مفید هستند؟
چه کاربردی دارند؟ بر طبق برجام، ایران با پسماندهای
سوخت های مصرف شده در رآکتورهایش چه خواهد
کرد؟

◆ طبق متن توافق: (بند ۱۷، ۱۹، ۲۰، ۱۸ ضمیمه یک برجام)

17. Iran intends to ship out all spent fuel for all future and present nuclear power and research reactors, for further treatment or disposition as provided for in relevant contracts to be concluded consistent with national laws with the recipient party.
8. For 15 years Iran will not, and does not intend to thereafter, engage in any spent fuel reprocessing or spent fuel reprocessing R&D activities. For the purpose of this annex, spent fuel includes all types of irradiated fuel.

بررسی فنی

19. For 15 years Iran will not, and does not intend to thereafter, reprocess spent fuel except for irradiated enriched uranium targets for production of radio-isotopes for medical and peaceful industrial purposes.
20. For 15 years Iran will not, and does not intend to thereafter, develop, acquire or build facilities capable of separation of plutonium, uranium or neptunium from spent fuel or from fertile targets, other than for production of radio-isotopes for medical and peaceful industrial purposes.

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۱۷- ایران تمایل دارد تمامی سوخت مصرف شده برای تمام نیروگاه های تولید برق و تحقیقاتی کنونی و آینده خود را، برای نگهداری یا فرآیندهای بعدی، آنگونه که در قرار داد مربوطه ای که به موقع خود با کشور دریافت کننده، مطابق با قوانین و قواعد ملی، منعقد خواهد شد، به خارج از کشور ارسال کند.

۱۸- ایران به مدت ۱۵ سال، و بدون داشتن قصدی برای بعد از آن، وارد فعالیت های مربوط به بازفرآوری سوخت مصرف شده یا فعالیت های مربوط به تحقیق و توسعه بازفرآوری سوخت مصرف شده نخواهد شد. مقصود از سوخت مصرف شده در این پیوست شامل تمام انواع سوختهایی است که تابش داده شده اند.

۱۹- ایران به مدت ۱۵ سال، و بدون داشتن قصدی برای بعد از آن، سوختهایی مصرف شده را بجز آنهایی که مربوط به نمونه های اورانیوم غنی شده تابش داده برای تولید رادیوایزوتوپ های پزشکی و اهداف صنعتی صلح آمیز است، بازفرآوری نخواهد کرد.

۲۰- ایران به مدت ۱۵ سال، و بدون داشتن قصدی برای بعد از آن، هیچ تاسیساتی که قادر به جداسازی پلوتونیوم، اورانیوم، نپتونیم از سوختهایی مصرف شده یا نمونه های شکافت پذیر (fertile targets) باشد، به غیر از آنهایی که برای تولید رادیوایزوتوپ برای مقاصد پزشکی و مقاصد صنعتی صلح آمیز است، را تکمیل، احداث، و یا تامین نخواهد کرد.

توضیح کارشناسی:

طبق بند ۱۷ ایران خود ابراز تمایل کرده است تا برای همیشه سوخت مصرف شده همه رآکتورهای هسته ای خود را به خارج از کشور بفرستد. براساس بند ۱۸ ایران به هیچ عنوان حق نخواهد داشت به بازفرآوری پسماند سوخت مصرف شده و یا تحقیق پیرامون بازفرآوری پردازد. البته با توجه به بند ۱۷ هیچ گاه پسماندی در ایران وجود نخواهد داشت که به بازفرآوری برسد فلذا نیازی به تأکید دوباره بر این

موضوع نبود و تأکید دوباره ی این موضوع امری تحقیرآمیز برای ایران محسوب میشود. بنا بر بند ۲۰ ضمیمه یک ایران حق ساختن تأسیساتی برای جداسازی پلوتونیوم، اورانیوم و نپتونیوم از پسماند سوخت مصرف شده ندارد. یعنی ایران حق ساختن هیچ تأسیساتی برای بازفرآوری پسماند سوخت را نخواهد داشت. با توجه به این که هیچ پسماندی بنا نیست در ایران باقی بماند و هم چنین با توجه به این که ایران حق بازفرآوری سوخت را هم ندارد، نیازی به تأکید بر این موضوع نبوده که ایران حق ساخت تأسیسات لازم برای بازفرآوری را هم ندارد. تکرار این موضوع، امری توهین آمیز است.

چرا ما برای ابد متعهد شده ایم که نمی توانیم هر موقع که احساس نیاز کردیم سوخت مصرف شده را دوباره جداسازی کنیم؟ با این فرض که ما الان به این تکنولوژی نیاز نداریم آیا باز می توان گفت که ۲۰ سال آینده این فناوری به درد کشور نمی خورد؟ حال آن که به گفته ی برخی از متخصصین، این فناوری همین الان هم مورد نیاز است. زیرا اولاً بعضی رادیو ایزوتوپها که جنبه پزشکی دارند در پسماند راکتورها وجود دارند ثانیاً تولید پلوتونیوم برای سوخت های MOX و نیز باتریهای طولیل العمر در کشورهایی مثل ژاپن و امریکا و روسیه در حال بهر برداری است.

ایران چه زمانی قادر به تولید سوخت مورد نیاز نیروگاه بوشهر خواهد بود؟

۵۳

◆ طبق متن توافق: (بند ۲۷ ضمیمه یک برجام)

27. Iran will keep its enrichment capacity at no more than 5060 IR-1 centrifuge machines in no more than 30 cascades in their current configurations in currently operating units at the Natanz Fuel Enrichment Plant (FEP) for 10 years.

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۲۷- ایران به مدت ۱۰ سال ظرفیت غنی سازی خود را در حدی که بیشتر از ۵۰۶۰ ماشین سانتریفیوژ IR-1 و بیشتر از ۳۰ زنجیره با چیدمان فعلی در واحد های در حال تولید سایت نطنز (FEP) نباشد حفظ خواهد کرد.

◆ توضیح کارشناسی:

با توجه به توضیحات داده شده در سؤالات گذشته (سؤال ۴۷)، اقلأً تا ۱۵ سال اورانیوم غنی شده در ایران هیچ مصرفی نخواهد داشت. این در حالیست که اگر ایران به همین شکل به برنامه هسته ای خود ادامه می داد و چنین محدودیت های سنگینی را نمی پذیرفت، باتوجه به صنعتی شدن سانتریفیوژهای نسل دوم که ۵ سو غنی سازی دارند، حداکثر ظرف ۳ تا ۴ سال سوخت نیروگاه بوشهر را می توانستیم تامین کنیم.

تبعات پذیرش برجام بر نیروی انسانی فعال در صنعت هسته ای ایران چه خواهد بود؟

۵۴

توضیح کارشناسی:

مقدمه اول: با توجه به پاسخ سؤال ۴۷ اورانیوم غنی شده در کشور به مدت طولانی کاربردی نخواهد داشت. یعنی یا نباید اورانیوم غنی شده تولید کرد و یا اینکه اورانیوم غنی شده خود را بفروشیم و به جای آن ماده اولیه بگیریم. این بدان معناست که به لحاظ صنعتی، غنی سازی در ایران کاملاً بی هدف است.

مقدمه دوم: با توجه به پاسخ سؤالات ۴۴، ۴۸، ۵۱، ۵۲ و ۵۸ موانعی که در برنامه تحقیق و توسعه آورده شده است، فضا را بر پژوهشگران این صنعت که با سختی های بسیاری دست و پنجه نرم می کنند، تنگ تر می نماید.

چرا پژوهشگران کشور به مدت ۱۰ سال نباید به ایده های خود در زمینه بهبود سانتریفیوژها بها بدهند؟ چرا ما برای ابد متعهد شده ایم که نمی توانیم هر موقع که احساس نیاز کردیم سوخت مصرف شده را دوباره جداسازی کنیم؟ و بسیاری محدودیت های دیگر.

بررسی فنی

مقدمه سوم: پذیرش پروتکل الحاقی و نظام بازرسی های غیرمتعارف آژانس موجب شناسایی چهره های خدوم این صنعت می گردد. که این مساله باعث به خطر افتادن امنیت دانشمندان و مهندسان هسته ای خواهد شد. همانطور که در ترور های قبلی دانشمندان هسته ای، لیست آنها به همراه فعالیت هایی که انجام می دادند به وسیله آژانس شناسایی شده بود.

نتیجه: با توجه به موارد بالا، به این نتیجه میرسیم که در یک دوره ی ده الی پانزده ساله، به تدریج صنعت هسته ای با بحران نیروی انسانی مواجه میشود. زیرا بسیاری از دانش آموختگان دانشگاهها دلیلی نمی بینند تا در حوزه ای ورود کنند که از لحاظ صنعتی هدفی ندارد، از لحاظ تحقیقاتی با محدودیت های جدی مواجه است و امنیت شاغلین آن نیز پایین است. این بحران باعث جلوگیری از انتقال دانش به نسل های بعدی میشود. میتوان گفت که بحران نیروی انسانی چیزیست که باعث اضمحلال کامل این فناوری در کشور میشود.

با توجه به این که هم اکنون حدوداً ۱۵۰۰۰ ماشین IR-۱ و ۱۰۰۰ ماشین IR-۲ m در نطنز نصب شده است، پس از اجرای برجام ترکیب این دستگاه ها در نطنز چگونه خواهد بود؟

◆ طبق متن توافق: (بند ۲۷ ضمیمه یک برجام)

27. Iran will keep its enrichment capacity at no more than 5060 IR-1 centrifuge machines in no more than 30 cascades in their current configurations in currently operating units at the Natanz Fuel Enrichment Plant (FEP) for 10 years.

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۲۷- ایران به مدت ۱۰ سال ظرفیت غنی سازی خود را در حدی که بیشتر از ۵۰۶۰ ماشین سانتریفیوژ IR-1 و بیشتر از ۳۰ زنجیره با چیدمان فعلی در واحد های در حال تولید سایت نطنز (FEP) نباشد حفظ خواهد کرد.

تعداد سانتریفیوژهای فعال IR-۱ در حال حاضر در سایت نطنز ۱۵۰۰۰ تاست که طبق این بندها به ۵۰۶۰ عدد کاهش می یابد یعنی حدود ۷۰ درصد کاهش. این در حالیست که ماشین های IR-2 m با ظرفیت ۵ سو (یعنی ۵ برابر ظرفیت بیشتر نسبت به IR-۱) در سال ۹۲ آماده تولید صنعتی بودند که با توافق ژنو از اینکه جایگزین گردند جلوگیری شد. در واقع انتخاب امروز ما بین IR-۱ و IR-2 m بود که هر دو صنعتی شده اند و ضمناً زیرساخت های مربوط به هر دو نوع سانتریفیوژ یکسان است و نصب هم شده است، اما طبق توافق نه تنها حق تولید IR-2 m نداریم، بلکه موظفیم بخش اعظم IR-۱ های نصب شده و همچنین قسمتی از زیرساخت های مربوطه را هم از نصب خارج نموده و انبار کنیم. مسأله ای که در این بند باید به آن توجه داشت این است که ایران باید ظرفیت غنی سازی خود را در نطنز به حداکثر ۵۰۶۰ سانتریفیوژ IR-۱ محدود کند. این به این معناست که یا باید ۵۰۶۰ سانتریفیوژ IR-۱ را در نطنز نگه داشته و باقی سانتریفیوژها اعم از IR-۱ و IR-2 m را جمع آوری کنیم و یا این که بخشی از ماشین های IR-۱ و بخشی از ماشین های IR-2 m را نگه داریم به شرطی که ظرفیت غنی سازی مجموعشان بیش تر از ظرفیت غنی سازی ۵۰۶۰ ماشین IR-۱ نشود و باقی را جمع کنیم و یا این که همه ی ماشین هایی که نگه میداریم از نوع IR-2 m باشند اما باز هم به شرطی که تعدادشان طوری باشد که ظرفیت غنی سازیشان بیش از ظرفیت غنی سازی ۵۰۶۰ ماشین IR-۱ نگردد. ظاهراً این که کدام یک از این حالات انتخاب میشود بسته به تصمیم مدیران سازمان انرژی اتمی دارد. اما در هر صورت این به معنای جمع آوری بیش از ۷۰ درصد از سانتریفیوژهایی است که هم اکنون منصوب هستند.

طبق برجام، محدودیت های اعمال شده در حجم ذخایر اورانیوم غنی شده و میزان غنای آن ها چه تأثیری در تأمین سوخت رآکتورهای تهران و بوشهر خواهد داشت؟

◆ طبق متن توافق: (بند ۲۷ ضمیمه یک برجام)

28. Iran will keep its level of uranium enrichment at up to 3.67 percent for 15 years.
56. Iran will maintain a total enriched uranium stockpile of no more than 300 kg of up to 3.67% enriched uranium hexafluoride (or the equivalent in different chemical forms) for 15 years.

◆ طبق متن توافق: (بند ۲۷ ضمیمه یک برجام)

۲۸- ایران سطح غنی سازی خود را به مدت ۱۵ سال در حد ۳/۶۷ درصد حفظ خواهد کرد.

۵۶- ایران به مدت ۱۵ سال ذخیره اورانیوم غنی شده خود را تا حد کمتر از ۳۰۰ کیلوگرم گاز UF6 (یا معادل آن در ترکیبهای شیمیایی دیگر) با غنای تا ۳/۶۷ درصد حفظ خواهد نمود.

◆ توضیح کارشناسی:

ایران تا ۱۵ سال حق غنی سازی اورانیوم بیش از ۳,۶۷ درصد را نخواهد داشت. از طرف دیگر حق ذخیره اورانیوم غنی شده بیش از ۳۰۰ کیلوگرم را نیز نخواهد داشت. با این محدودیت های پذیرفته شده در حجم ذخایر اورانیوم غنی شده و میزان غنای آن ها، نمیتوان سوخت رآکتورهای تهران و بوشهر را تأمین کرد و باید از خارج کشور سوخت این دو رآکتور را تهیه کنیم. هر چند که طبق برجام راه تأمین سوخت این دو رآکتور واردات معرفی شده ولی تجربه نشان داده که ۱ + ۵ خیلی تمایلی به دادن اورانیوم غنی شده به ایران ندارد. در زمانی که باید روسیه سوخت رآکتور بوشهر را تأمین می کرد، مدت ها از این کار سر باز زد. هر چند که روسیه نهایتاً این کار را کرد ولی بسیار با تأخیر این کار صورت پذیرفت. همچنین هنگامی که سوخت رآکتور تهران تمام شده بود، هیچ کشوری حاضر به فروش این سوخت به ایران نشد و نهایتاً این سوخت را نیز دانشمندان ایرانی خودشان ساختند. به هر حال بر طبق برجام ایران با وجود این که توانایی تولید سوخت رآکتور بوشهر و تهران را دارد ولی حق این کار را ندارد.

غنی سازی در فردو در چه زمانی ممکن خواهد شد؟

◆ طبق متن توافق: (بند ۴۴ و ۴۵ ضمیمه ۱ برجام)

44. The Fordow Fuel Enrichment Plant (FFEP) will be converted into a nuclear physics, and technology centre and international collaboration will be encouraged in agreed areas of research. The Joint Commission will be informed in advance of the specific projects that will be undertaken at Fordow.
45. Iran will not conduct any uranium enrichment or any uranium enrichment related R&D and will have no nuclear material at the Fordow Fuel Enrichment Plant (FFEP) for 15 years.

◆ طبق متن توافق: (بند ۴۴ و ۴۵ ضمیمه ۱ برجام)

۴۴- تأسیسات غنی سازی فردو به مرکز تحقیقات هسته ای، فیزیک و تکنولوژی تبدیل خواهد شد و همکاری بین المللی در زمینه های توافق شده تحقیقاتی تشویق خواهد شد. اجرای پروژه های مخصوص در فردو از قبل به اطلاع کمیسیون مشترک رسانده می شود.

۴۵- به مدت ۱۵ سال، ایران در فردو هیچ گونه فعالیت غنی سازی اورانیوم یا تحقیق و توسعه مربوط به غنی سازی اورانیوم نخواهد داشت و هیچ گونه مواد هسته ای در آن نگهداری نخواهد کرد.

◆ توضیح کارشناسی:

به موجب بند ۵ قسمت اصلی و بند ۳۱ ضمیمه ایران تا ۱۵ سال حق استفاده از هیچ سایت هسته ای دیگر جز نطنز را نخواهد داشت که شامل تأسیسات فردو نیز خواهد شد. بنابر بند ۴۵ ضمیمه یک تا ۱۵ سال حق نگهداری هیچ ماده ی هسته ای در تأسیسات فردو را نخواهیم داشت. از سویی بنابر بند ۴۴ در فردو هیچ گاه غنی سازی صنعتی برای رفع نیاز های کشور صورت نخواهد گرفت و فردو صرفاً میتواند مرکز تحقیقات هسته ای و فیزیکی باشد و نه یک مرکز غنی سازی هسته ای.

این موضوع هنگامی اهمیت بیش تر می یابد که به این نکته توجه شود که فردو بر نطنز از لحاظ امنیتی و ساختمانی برتری دارد. اگر چه بتوان در نطنز سانتریفیوژهای IR-۸ را نصب نمود اما سالن فردو به خاطر داشتن ارتفاعی بلندتر برای نصب نسل های آینده سانتریفیوژها مناسب تر است. از طرفی تبدیل شدن فردو به یک مرکز تحقیقاتی اتلاف سرمایه ملی است. زیرا یک مرکز تحقیقاتی را در روی زمین نیز می توان احداث کرد اما مشخصاً هزینه های سنگینی که برای ساخت فردو در چنین موقعیتی صرف شد برای حفظ برنامه هسته ای ایران از گزند حملات هوایی دشمنان بوده است.

بدون در نظر گرفتن محدودیت های اعمال شده در برجام بر تحقیقات روی ماشین های IR-۸، چقدر زمان نیاز است تا IR-۸ صنعتی شود؟

۵۸

◆ طبق متن توافق: (بند ۳۷ و ۳۸ ضمیمه یک برجام)

37. Iran will continue testing of the IR-6 on single centrifuge machines and its intermediate cascades and will commence testing of up to 30 centrifuge machines from one and a half years before the end of year 10. Iran will proceed from single centrifuge machines and small cascades to intermediate cascades in a logical sequence.
38. Iran will commence, upon start of implementation of the JCPOA, testing of the IR-8 on single centrifuge machines and its intermediate cascades and will commence the testing of up to 30 centrifuges machines from one and a half years before the end of year 10. Iran will proceed from single centrifuges to small cascades to intermediate cascades in a logical sequence.

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۳۷- ایران به انجام آزمایشات بر روی تک ماشینهای سانتریفیوژ IR-6 و زنجیره های میانی آن ادامه خواهد داد و از ۱/۵ سال مانده به سال دهم، آزمایشات بر روی زنجیره ۳۰ ماشین را شروع خواهد کرد. ایران این آزمایشات را از تک ماشین و زنجیره های کوچک به زنجیره میانی با یک روال منطقی جلو خواهد برد.

۳۸- ایران، همزمان با شروع برجام، به انجام آزمایشات بر روی تک ماشینهای سانتریفیوژ IR-8 و زنجیره های میانی آن ادامه خواهد داد و از ۱/۵ سال مانده به سال دهم، آزمایشات بر روی زنجیره ۳۰ ماشین را شروع خواهد کرد. ایران این آزمایشات را از تک ماشین به زنجیره های کوچکو سپس به زنجیره میانی با یک روال منطقی جلو خواهد برد.

توضیح کارشناسی:

طبق بند های ۳۷ و ۳۸ به مدت هشت و نیم سال آزمایش بر روی IR-۶ و IR-۸ صرفا بر روی تک ماشین و زنجیره های میانی صورت خواهد گرفت و سپس در یک و نیم سال بعد، آزمایشات بر روی زنجیره ۳۰ ماشین شروع خواهد شد و پس از سال دهم قادر خواهیم بود تا روی زنجیره هایی با بیش از صد سانتریفیوژ کار کنیم. این در حالی است که با توجه به اظهار نظر متخصصین و مطلعین امر، صنعتی شدن IR-۸ حداکثر تا سه یا چهار سال دیگر میسر بوده است؛ با توجه به آنکه از شروع تحقیق بر روی نسل دوم سانتریفیوژها (سال ۸۷) تا رسیدن آن به مرحله صنعتی سازی (سال ۹۲) حدود پنج سال طول کشیده است و نظر به اینکه حدود دو سال روی ماشین IR-۸ کار شده است، این تخمین منطقی به نظر می رسد.

چه اتفاقی برای ماشین های IR-۲ m خواهد افتاد؟

◆ طبق متن توافق: (بند ۲۹ ضمیمه ۱ برجام)

29.1. All excess centrifuge machines, including IR-2m centrifuges, Excess IR-1 centrifuges will be used for the replacement of failed or damaged centrifuges of the same type on a one-for-one basis.

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۲۹-۱- تمام ماشین های سانتریفیوژ مازاد از جمله ماشین های IR-2m، ماشین های سانتریفیوژ مازاد IR-1 برای جایگزینی ماشین های صدمه دیده یا خراب شده ی مشابه به صورت یک به یک مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

ماشین IR-2 m در سال ۹۲ به مرحله صنعتی سازی رسیده است و همان زمان هم این قابلیت وجود داشت تا با تولید این ماشین آن را جایگزین IR-۱ های موجود کنیم و بدین ترتیب ظرفیت غنی سازی کشور را حدوداً ۵ برابر نماییم. (زیرساخت های مورد نیاز برای IR-2 m با IR-۱ یکسانند و برای نصب آن ها نیاز به ایجاد تغییری در زیرساخت ها نیست.) بنابراین این بند امتیازی برای ایران محسوب نمی شود و یک عقب گرد کامل محسوب می گردد. بر اساس بند ۳۹.۱ تنها استفاده ای که از این ماشین ها می شود، جایگزین کردن برمنای یک به یک با ماشین های خراب شده از همین نوع خواهد بود. همچنین به این نکته توجه کنید که بنا بر بندهای ۶۱ و ۶۲ ضمیمه یک، تا هشت سال ایران حق ساخت هیچ سانتریفیوژ جدیدی ندارد مگر از نوع IR-۱ آن هم به شرطی که تعداد ماشین های از این نوع در انبار کمتر از ۵۰۰ شود. بنا بر بند ۶۳ از این ضمیمه، از سال هشتم به بعد ایران فقط حق ساختن سانتریفیوژهای IR-۶ و IR-۸ را خواهد داشت. بنابراین ایران دیگر هیچ گاه حق ساختن ماشین های IR-2 m را نخواهد داشت.

برچیدن بخشی از زیرساخت های موجود در نطنز چه مشکلی برای ایران ایجاد می کند؟

۶۰

◆ طبق متن توافق: (بند ۲۹ ضمیمه ۱ برجام)

29. Iran will remove the following excess centrifuges and infrastructure not associated with 5060 IR-1 centrifuges in FEP, which will be stored at Natanz in Hall B of FEP under IAEA continuous monitoring:
 - 29.1. All excess centrifuge machines, including IR-2m centrifuges. Excess IR-1 centrifuges will be used for the replacement of failed or damaged centrifuges of the same type on a one-for-one basis.
 - 29.2. UF6 pipework including sub headers, valves and pressure transducers at cascade level, and frequency inverters, and UF6 withdrawal equipment from one of the withdrawal stations, which is currently not in service, including its vacuum pumps and chemical traps.

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۲۹- ایران ماشینهای سانتریفیوژ و زیرساختهای مازاد ذیل را که با ۵۰۶۰ ماشین سانتریفیوژ IR-1 در تاسیسات نطنز مرتبط نمی باشند، از محل نصب شده خارج و تحت نظارت پیوسته آژانس در سالن B سایت نطنز قرار خواهد داد:

۱-۲۹- تمام ماشین های سانتریفیوژ مازاد از جمله ماشین های IR-2m. ماشین های سانتریفیوژ مازاد IR-1 برای جایگزینی ماشین های صدمه دیده یا خراب شده ی مشابه به صورت یک به یک مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

۲-۲۹- لوله های انتقال گاز UF6 شامل خطوط فرعی، شیرآلات، فشارسنج ها در سطح زنجیره ها و مبدل های فرکانس، و تجهیزات مربوط به جمع آوری مواد در یکی از سالن های جمع آوری که هم اکنون مورد استفاده قرار نمی گیرد، همراه با پمپ های خلا و تله های شیمیایی متعلق به آنها.

توضیح کارشناسی:

برچیدن زیرساخت ها و سانتریفیوژها در نطنز عملی بسیار هزینه بر خواهد بود از طرفی بسیاری از آنها مثل سییم های برق و لوله های سانتریفیوژ پس از برداشته شدن صدمه خواهند دید و قابل بازگشت نخواهند بود. درواقع این کار بازگشت پذیری ایران را در صورت بد عهدی طرف مقابل بسیار کند و هزینه بر خواهد کرد.

چگونه برجام صنعت توان هسته ای ایران را تحقیر می کند؟

۶۱

◆ طبق متن توافق: (بندهای ۳، ۳۹ و ۴۱ ضمیمه ۱ برجام)

3. Iran will not pursue construction at the existing unfinished reactor based on its original design and will remove the existing calandria and retain it in Iran. The calandria will be made inoperable by filling any openings in the calandria with concrete such that the IAEA can verify that it will not be usable for a future nuclear application. In redesigning and reconstructing of the modernized Arak heavy water research reactor, Iran will maximise the use of existing infrastructure already installed at the current Arak research reactor.
39. For 10 years, Iran, consistent with the established practice, will recombine the enriched and depleted streams from the IR-6 and IR-8 cascades through the use of welded pipework on withdrawal main headers in a manner that precludes the withdrawal of enriched and depleted uranium materials and verified by the IAEA.

41. For the purpose of adapting PFEP to the R&D activities in the enrichment and enrichment R&D plan, Iran will remove all centrifuges except those needed for testing as described in the relevant paragraphs above, except for the IR-1 cascade (No. 1) as described below. For the full IR-1 cascade (No. 6), Iran will modify associated infrastructure by removing UF6 pipework, including sub-headers, valves and pressure transducers at cascade level, and frequency inverters. The IR-1 cascade (No. 1) centrifuges will be kept but made inoperable, as verified by the IAEA, through the removal of centrifuge rotors and the injection of epoxy resin into the sub headers, feeding, product, and tails pipework, and the removal of controls and electrical systems for vacuum, power and cooling. Excess centrifuges and infrastructure will be stored at Natanz in Hall B of FEP under IAEA continuous monitoring. The R&D space in line No. 6 will be left empty until Iran needs to use it for its R&D programme.

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۳- ایران به ساخت وساز راکتور ناتمام موجود بر مبنای طرح اولیه ادامه نخواهد داد و کالندریای (قلب) راکتور موجود را خارج کرده و آن را در ایران نگهداری می کند. تمام منافذ و ورودی های کالندریا با بتن به گونه ای پر می شوند که آژانس بتواند غیر قابل استفاده بودن آن را برای کاربرد هسته ای در آینده راستی آزمایی کند. برای طراحی مجدد و بازسازی راکتور تحقیقاتی آب سنگین اراک، ایران از زیر ساختهای موجود در راکتور آب سنگین اراک بیشترین استفاده را خواهد داشت.

۳۹- ایران به مدت ۱۰ سال براساس رویه موجود، جریان گاز محصول و بسماند حاصل از زنجیره های IR6

و IR8 را با استفاده از لوله های جوش کاری شده، مجددا مخلوط می کند به گونه ای که امکان برداشت محصول اورانیوم غنی شده و رقیق شده را میسر نسازد و به تایید آژانس برسد.

۴۱- بمنظور منطبق سازی پایلوت نطنز با برنامه غنی سازی و تحقیق و توسعه غنی سازی، ایران تم ماشینهای سانترفیوژ به جز آنهایی که در آزمایشات گفته شده در بندهای فوق مورد نیاز هستند و نیز به ماشینهای سانترفیوژ IR-1 در سکوی شماره ۱ این موسسه آتپوری که در ذیل توضیح داده می شود، را آنجا خارج می کند. برای زنجیره کامل IR-1 (سکوی شماره ۶)، ایران زیرساختهای مربوطه را با خارج کردن لوله های انتقال گاز UF6 شامل خطوط فرعی، شیر آلات، فشارسنجها در سطح زنجیره و مبدل ها؛ فرکانس اصلاح می کند. ماشینهای سانترفیوژ IR-1 در سکوی شماره ۱ حفظ شده ولی به گونه ای توسط آژانس راستی آزمائی شود، از طریق در آوردن روتور از داخل آنها و تزریق رزین اپوکسی داخل لوله های فرعی، لوله های خوراک دهی و محصول و پسماند و خارج کردن سیستم های کنترل و الکترونیک برای تاسیسات برق، خلا و آب خنک کننده، غیر قابل کار می شوند. سانترفیوژها و زیرساختهای اضافی سالن شماره B سایت غنی سازی سوخت در نطنز تحت نظارت دائمی آژانس انبار خواهد شد. فضای تحقیق و توسعه در سکوی شماره ۶، تا زمانی که ایران برای استفاده در برنامه تحقیق و توسعه خود نی داشته باشد، خالی می ماند.

توضیح کارشناسی:

به موجب بند ۳ ایران باید قلب رآکتور اراک را با بتن پر کرده که عملاً با این کار تبدیل به تخته سنگی بی خاصیت خواهد شد.

به موجب بند ۳۹ ایران باید تا ده سال لوله های خروجی زنجیره های IR-۶ و IR-۸ را به لوله های پسماند جوش داده تا از این طریق اورانیوم غنی شده توسط این زنجیره دوباره رقیق شده و به غنای اورانیوم طبیعی برسد سپس این لوله ی حاوی اورانیوم طبیعی به ورودی همین زنجیره جوش داده میشود به طوری که دسترسی به گاز درون هیچ یک از این لوله ها ممکن نباشد. یعنی ایران پس از تزریق گاز اولیه دیگر دسترسی به اورانیوم طبیعی تزریق شده یا اورانیوم غنی شده یا پسماندهای حاصل از آن نخواهد داشت و این گاز در یک چرخه ی بسته داخل لوله های جوشکاری شده خواهند گشت. نکته ی حائز اهمیت در این جا این است که ایران در این ده سال حق داشتن زنجیره هایی با ۳۰ دستگاه یا بیش تر را ندارد. این که باید لوله های ورودی و خروجی همین تعداد کم از دستگاه ها را طوری جوشکاری کنیم که به هیچ وجه نتوان به مواد داخل آن دست یافت و آژانس هم باید این امر را تأیید کند کاری بسیار تحقیرآمیز است.

به موجب بند ۴۱ ایران باید سانترفیوژهای IR-۱ موجود در زنجیره شماره یک پایلوت نطنز را به شکل زیر از کار بی اندازد و این عمل را آژانس تأیید کند.

باید روتور سانترفیوژها از آن خارج شده و داخل لوله های آن رزین اپوکسی (یک نوع چسب بسیار قوی و محکم) تزریق شود.

ویژگی مشترک این سه بند تحقیرآمیز بودن آنهاست.

آیا تمامی تعهدات ایران در حوزه ی فنی و هسته ای در برجام ذکر شده است؟

۶۲

◆ طبق متن توافق: بند ۶۳ ضمیمه یک برجام و بند ۱ برجام)

63. **Consistent with its plan**, at the end of year 8, Iran will commence manufacturing of IR-6 and IR-8 centrifuges without rotors through year 10 at a rate of up to 200 centrifuges per year for each type. After year 10, Iran will produce complete centrifuges with the same rate to meet its **enrichment and enrichment R&D** needs. Iran will store them at Natanz in an above ground location, under IAEA continuous monitoring, until they are needed for final assembly according to the enrichment and enrichment R&D plan.
1. **Iran's long term plan** includes certain agreed limitations on all uranium enrichment and uranium enrichment-related activities including certain limitations on specific research and development (R&D) activities for the first 8 years, to be followed by gradual evolution, at a reasonable pace, to the next stage of its enrichment activities for exclusively peaceful purposes, as described in Annex I. Iran will abide by its voluntary commitments, as expressed in its own long-term enrichment and enrichment R&D plan to be submitted as part of the initial declaration for the Additional Protocol to Iran's Safeguards Agreement.

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۶۳- ایران براساس برنامه خود، در پایان سال هشتم تولید سالیانه ۲۰۰ عدد ماشین سانترفیوژ IR-8 و IR-6 از هر نوع را بدون روتور تا سال دهم شروع خواهد کرد. بعد از سال دهم ایران ماشینهای سانترفیوژ کامل را به همین مقدار در سال تولید خواهد کرد تا نیازهای غنی سازی و تحقیق و توسعه غنی سازی خود را برآورده سازد. ایران این ماشینها را تا هر زمان براساس برنامه غنی سازی و تحقیق و توسعه غنی سازی، برای مونتاژ نهایی مورد نیاز باشد در نطنز در مکانی بر روی زمین و تحت نظارت آژانس، انبار خواهد کرد.

۱- طرح بلندمدت ایران برخی محدودیت‌های مورد توافق در مورد همه ی فعالیت‌های غنی سازی اورانیوم و فعالیت‌های مرتبط با غنی سازی اورانیوم، از جمله برخی محدودیت‌های مشخص در برخی فعالیت‌های خاص تحقیق و توسعه برای هشت سال نخست را شامل می‌شود که تکامل تدریجی با یک سرعت معقول به سمت مرحله ی بعدی فعالیت‌های غنی سازی ایران برای اهداف منحصراً صلح آمیز، به نحو موصوف در پیوست ۱ را در پی خواهد داشت. ایران به تعهدات داوطلبانه خود، به نحو شرح داده شده در برنامه بلندمدت غنی سازی و تحقیق و توسعه غنی‌سازی خود که به عنوان بخشی از اعلامیه ی اولیه ی ایران در اجرای پروتکل الحاقی ارائه خواهد شد، پایبند خواهد بود.

توضیح کارشناسی:

متن توافق مهمترین مباحث برنامه هسته‌ای (غنی سازی و تحقیق و توسعه) کشور را در برجام به «برنامه بلند مدت غنی‌سازی و تحقیق و توسعه غنی‌سازی ایران» که مفاد آن نامعلوم است ارجاع می‌دهد. به طوری که برجام در خصوص موارد مهمی در حیطه ی تخصصی به آنها رجوع کرده و در برخی موارد نیز سکوت کرده است. شایان ذکر است که این سکوت با توجه به محدودیت‌های پذیرفته شده، به معنای باز بودن دست ایران برای انجام فعالیت دلخواه خود در آن موارد نیست

فصل چهارم

بررسی امنیتی - نظامی توافق

با توجه به مفاد برجام و قطعنامه، آیا می توان گفت توافق صورت گرفته صرفاً هسته ایست؟

۶۳

◆ توضیح کارشناسی:

با توجه به توضیحات ارائه شده در سوال ۲ بخش حقوقی برجام یکی از ضمیمه های قطعنامه ۲۲۳۱ محسوب شده و قطعنامه پشتوانه و تایید کننده برجام است. به گفته دکتر ظریف برجام صرفاً تا روز تصویب ماهیت مستقلی دارد و پس از آن تنها یک قطعنامه شورای امنیت به همراه چند ضمیمه وجود خواهد داشت. بنابراین این گفته که محدودیت های تسلیحاتی و موشکی نه در متن برجام بلکه در قطعنامه است، یک آدرس غلط می باشد. لذا محتمل است آمریکا توسعه موشکی و صادرات سلاح را نقض اساسی اعلام کند و در مدت کوتاهی از تعهدات خود شانه خالی کند.

طبق مفاد ضمیمه B قطعنامه ۲۲۳۱ ایران تا ۵ و ۸ سال نمی تواند به همیمانان خود سلاح تحویل دهد. ایران نباید برنامه موشکی بالستیک خود را توسعه و حتی موشک های موجود خود را نمی تواند آزمایش کند. این مورد یک خلاً ۸ ساله برای تقویت بنیه نظامی دشمنان ایران و تضعیف محور مقاومت به وجود می آورد.

بررسی امنیتی - نظامی

. در خصوص تحدید برنامه موشکی ایران که در بند سوم ضمیمه B قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد که ذیل ماده ۴۱ منشور ملل متحد صادر شده از ایران خواسته شده است تا هشت سال پس از پذیرش برجام، دست به هیچ فعالیتی مرتبط با موشک‌های بالستیک طراحی شده برای داشتن قابلیت حمل کلاهدک هسته‌ای، از جمله شلیک موشک با استفاده از تکنولوژی این دست موشک‌های بالستیک، نزنند. در بند ۴ همین ضمیمه نیز ایران به مدت هشت سال جز با مجوز مورد به مورد شورای امنیت، از خرید و فروش تمام اقلام، مواد، تجهیزات و تکنولوژی‌هایی که ممکن است در صنایع موشکی کاربرد داشته باشد، منع شده است.

◆ طبق متن توافق: (بند ۳ و ۵ ضمیمه B قطعنامه ۲۲۳۱)

3. Iran is called upon not to undertake any activity related to ballistic missiles designed to be capable of delivering nuclear weapons, including launches using such ballistic missile technology, until the date eight years after the JCPOA Adoption Day or until the date on which the IAEA submits a report confirming the Broader Conclusion, whichever is earlier.
5. All States may participate in and permit, provided that the Security Council decides in advance on a case-by-case basis to approve: the supply, sale or transfer directly or indirectly from or through their territories, or by their nationals or individuals subject to their jurisdiction, or using their flag vessels or aircraft, and whether or not originating in their territories, to Iran, or for the use in or benefit of Iran, of any battle tanks, armoured combat vehicles, large caliber artillery systems, combat aircraft, attack helicopters, warships, missiles or missile systems, as defined for the purpose of the United Nations Register of Conventional Arms, or related materiel, including spare parts, and the provision to Iran by their nationals or from or through their territories of technical training, financial resources or services, advice, other services or assistance related to the supply, sale, transfer, manufacture, maintenance, or use of arms and related materiel described in this subparagraph.

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۳- از ایران خواسته می شود تا هشت سال پس از «روز قبول توافق» یا تا زمانی که آژانس گزارشی مبنی بر تایید «نتیجه گیری گسترده تر» ارائه کند، هرکدام زودتر حادث شود، هیچ فعالیتی مرتبط با موشک های بالستیکی طراحی شده برای قابلیت حمل سلاح های هسته ای، شامل پرتاب با استفاده از چنین فناوری های موشک های بالستیک، صورت ندهد.

۵- کلیه دولت ها می توانند در فعالیت های ذیل مشارکت داشته و اجازه آنها را صادر کنند، مشروط به اینکه شورای امنیت از قبل به صورت مورد به مورد تصمیم به تایید آنها گرفته باشد: عرضه، فروش و یا انتقال مستقیم یا غیرمستقیم هرگونه تانک جنگی، خودروهای رزمی زرهی، سامانه های توپخانه ای سنگین، هواپیماهای رزمی، بالگردهای تهاجمی، ناوهای جنگی، موشک ها و یا سامانه های موشکی، انگونه که درنظام ثبت سلاح های متعارف ملل متحد تعریف شده است، یا تجهیزات مرتبط، شامل قطعات یدکی، به ایران، یا برای استفاده در داخل ایران و یا در جهت منافع ایران، از داخل و یا از طریق قلمروهای تحت حاکمیت شان، و یا توسط اتباع آنها و یا افراد تحت حاکمیت آنها، یا با استفاده از هواپیماها و یا کشتی های حامل پرچم های آنها، اعم از اینکه از قلمروشان نشأت گرفته یا خیر، و ارائه آموزش فنی، منابع یا خدمات مالی، مشاوره، دیگر خدمات یا کمک های مرتبط با تأمین، فروش، انتقال، تولید، نگهداری و یا استفاده از سلاح ها و تجهیزات مرتبط مشروح در این بند فرعی، به ایران توسط اتباع این دولت ها و یا از داخل یا از طریق قلمروهای تحت حاکمیت شان.

این بند تا تاریخ ۵ سال پس از «روز قبول توافق» برجام یا تا تاریخی که آژانس گزارشی در تأیید «نتیجه گیری گسترده تر» ارائه دهد، هرکدام زودتر حادث شود، اعمال خواهد شد.

آیا توافق، به حوزه سیاست منطقه ای و نظامی جمهوری اسلامی ایران ورود می کند؟

۶۴

◆ توضیح کارشناسی:

طبق مفاد ضمیمه B قطعنامه ۲۲۳۱ ایران تا ۵ و ۸ سال نمی تواند به همپیمانان خود سلاح تحویل دهد. ایران نباید برنامه موشکی بالستیک خود را توسعه و حتی موشک های موجود خود را نمی تواند آزمایش کند. این مورد یک خلاً ۸ ساله برای تقویت بنیه نظامی دشمنان ایران و تضعیف محور مقاومت به وجود می آورد. (ارجاع به سوال قبلی)

آیا اینکه محدودیت های موشکی و تسلیحاتی در قطعنامه ۲۲۳۱ آورده شده و اجرای آنها الزامی برای ایران ندارد استدلال صحیحی است؟

توضیح کارشناسی:

این که گفته می شود ضمیمه B قطعنامه بیانیه ۱+۵ بوده و الزامی برای ایران ندارد، سخن صحیحی نیست چراکه اولاً قید ضمیمه بودن در متن قطعنامه، آن را به جزئی از قطعنامه تبدیل می کند و در ثانی در بند های متعددی از قطعنامه به آن ارجاع داده شده است. (بند ۷-ب، بند ۹، ۱۶، ۱۷) لذا ضمیمه B از یک بیانیه صرف به سند پشتیبان قطعنامه بدل گشته، همچنان که متن برجام ضمیمه A قطعنامه عنوان شده است. بعلاوه بند ۲۵ قطعنامه سندیت تامی به ضمیمه B داده است.

طبق بند ۲۵ قطعنامه:

سایر موضوعات

۲۵- تصمیم می گیرد تا ترتیبات عملی لازم را به منظور اجرای مستقیم وظایف مرتبط با اجرای این قطعنامه، از جمله وظایف مشخص شده در پیوست ب و انتشار راهنمایی ها را انجام دهد؛

Other Matters

25. *Decides to make the necessary practical arrangements to undertake directly tasks related to the implementation of this resolution, including those tasks specified in Annex B and the release of guidance;*

این توافق، چه محدودیتی را برای موشک های ایران ذکر کرده است؟

۶۶

طبق متن توافق: (بند ۳ ضمیمه b قطعنامه)

3. Iran is called upon not to undertake any activity related to ballistic missiles designed to be capable of delivering nuclear weapons, including launches using such ballistic missile technology, until the date eight years after the JCPOA Adoption Day or until the date on which the IAEA submits a report confirming the Broader Conclusion, whichever is earlier.

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۳- از ایران خواسته می شود تا هشت سال پس از «روز قبول توافق» با تا زمانی که آژانس گزارشی مبنی بر تایید «نتیجه گیری گسترده تر» ارائه کند، هرکدام زودتر حادث شود، هیچ فعالیتی مرتبط با موشک های بالستیک طراحی شده برای قابلیت حمل سلاح های هسته ای، شامل پرتاب با استفاده از چنین فناوری های موشک های بالستیک، صورت ندهد.

◆ توضیح کارشناسی:

طبق متن موشک هایی که برای قابلیت حمل سلاح هسته ای طراحی شده اند مشمول این محدودیت هستند. تفسیرهای متفاوتی از این بند وجود دارد و با توجه به خباثت طرف مقابل لازم است به این نکات توجه شود:

طبق گزارشات قبلی شورای امنیت (S/2013/331 و S/2012/395) موشک های شهاب ۱ و ۳، سجیل و عاشورا با قابلیت حمل کلاهک هسته ای شناخته می شوند. طبق رژیم کنترل تکنولوژی موشکی (MTCR) هر موشک با برد بیش از ۳۰۰ کیلومتر و کلاهک بیش از ۵۰۰ کیلوگرم وزن، با قابلیت حمل کلاهک هسته ای محسوب می شود.

استثنا شدن يك کشور از NPT به چه معناست و چه تبعاتی را برای آن کشور دارد؟ آیا ایران طبق برجام، استثنا شده است؟

۶۷

طبق متن توافق: (بندهای ۱۷ و ۱۸ و ۱۹ و ۲۰ ضمیمه یک برجام)

17. Iran intends to ship out all spent fuel for all future and present nuclear power and research reactors, for further treatment or disposition as provided for in relevant contracts to be concluded consistent with national laws with the recipient party.

E. SPENT FUEL REPROCESSING ACTIVITIES

18. For 15 years Iran will not, and does not intend to thereafter, engage in any spent fuel reprocessing or spent fuel reprocessing R&D activities. For the purpose of this annex, spent fuel includes all types of irradiated fuel.
19. For 15 years Iran will not, and does not intend to thereafter, reprocess spent fuel except for irradiated enriched uranium targets for production of radioisotopes for medical and peaceful industrial purposes.
20. For 15 years Iran will not, and does not intend to thereafter, develop, acquire or build facilities capable of separation of plutonium, uranium or neptunium from spent fuel or from fertile targets, other than for production of radioisotopes for medical and peaceful industrial purposes.

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۱۷- ایران تمایل دارد تمامی سوخت مصرف شده برای تمام نیروگاه های تولید برق و تحقیقاتی کنونی و آینده خود را، برای نگهداری یا فرآیندهای بعدی، آنگونه که در قرار داد مربوطه ای که به موقع خود با کشور دریافت کننده، مطابق با قوانین و قواعد ملی، منعقد خواهد شد، به خارج از کشور ارسال کند.

فعالیت های بازفرآوری سوخت مصرف شده

۱۸- ایران به مدت ۱۵ سال، و بدون داشتن قصدی برای بعد از آن، وارد فعالیت های مربوط به بازفرآوری سوخت مصرف شده یا فعالیت های مربوط به تحقیق و توسعه بازفرآوری سوخت مصرف شده نخواهد شد. مقصود از سوخت مصرف شده در این پیوست شامل تمام انواع سوختهایی است که تابش داده شده اند.

۱۹- ایران به مدت ۱۵ سال، و بدون داشتن قصدی برای بعد از آن، سوختهایی مصرف شده را بجز آنهایی که مربوط به نمونه های اورانیوم غنی شده تابش داده برای تولید رادیو ایزوتوپ های پزشکی و اهداف صنعتی صلح آمیز است، بازفرآوری نخواهد کرد.

۲۰- ایران به مدت ۱۵ سال، و بدون داشتن قصدی برای بعد از آن، هیچ تاسیساتی که قادر به جداسازی پلوتونیوم، اورانیوم، نپتونیم از سوختهایی مصرف شده یا نمونه های شکافت پذیر (fertile targets) باشد، به غیر از آنهایی که برای تولید رادیو ایزوتوپ برای مقاصد پزشکی و مقاصد صنعتی صلح آمیز است، را تکمیل، احداث، و یا تامین نخواهد کرد.

توضیح کارشناسی:

مطابق با متن برجام پذیرش و دریافت تضمین عینی برای برخورداری ایران از حقوق مصرح خود در NPT از جمله حق غنی سازی و تحقیق و توسعه غنی سازی، حتی بعد از دوره ی محدودیت های برجام دیده نمی شود.

ایران دیگر الی الابد نمی تواند به عنوان یک عضو عادی NPT از حقوق مساوی دیگر اعضا بهره مند باشد. به عنوان مثال: حق بازفرآوری و تحقیق و توسعه آن، لزوم انتقال تمامی سوخت مصرف شده برای همه نیروگاه های تولید برق و تحقیقاتی به خارج، حق ایجاد تاسیسات جداسازی پلوتونیوم، نپتونیم، اورانیوم از سوختهایی مصرف شده جز حقوق کشور محسوب می شود. در واقع ایران بین همه کشورها در زمینه حقوق هسته ای خود، به استثنای تبدیل شده است.

بر اساس کدام منطق یا عرف بین المللی مجوز بازرسی از محموله هایی که از مبدا یا به مقصد ایران هستند به همه ی دولت ها صادر شده است؟

۶۸

◆ طبق متن توافق: (بند ۷ ضمیمه ب قطعنامه)

7. All States are called upon to facilitate full implementation of the JCPOA by inspecting, in accordance with their national authorities and legislation and consistent with international law, in particular the law of the sea and relevant international civil aviation agreements, all cargo to and from Iran, in their territory, including seaports and airports, if the State concerned has information that provides reasonable grounds to believe that the cargo contains items the supply, sale, transfer, or export of which is being undertaken contrary to the provisions contained in the JCPOA or this statement:

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۷- از کلیه دولت ها خواسته می شود در صورتی که اطلاعاتی دارند که دلایل معقولی مبنی بر وجود اقلامی که عرضه یا فروش یا انتقال یا صادرات آنها بر خلاف مفاد برجام یا این بیانیه در محموله ای به مقصد یا از مبدا ایران وجود دارد، اجرای این برجام را از طریق بازرسی همه این محموله ها، در قلمرو خود از جمله در بنادر و فرودگاهها، طبق اختیارات و قوانین ملی خود و منطبق با قوانین بین المللی به خصوص حقوق دریاهای و موافقتنامه های بین المللی ذیربط راجع به هوانوردی کشوری، تسهیل نمایند؛ همچنین از دولت ها خواسته می شود چنانچه اطلاعاتی وجود داشته باشد که دلایل معقولی به دست دهد که کشتی مورد نظر حامل اقلامی است که عرضه، فروش، انتقال یا صادرات آن ها بر خلاف مفاد برجام یا این بیانیه است، در انجام بازرسی ها در دریای آزاد با رضایت دولت صاحب پرچم کشتی همکاری نمایند.

توضیح کارشناسی:

مطلب فوق در واقع تحقیر جمهوری اسلامی ایران بوده ، ایران را مانند یک مجرم بین المللی نشان می دهد و امکان بازرسی کلیه محموله های صادراتی و وارداتی جمهوری اسلامی ایران را ایجاد می کند. این مساله سبب نفوذ و سلطه بیگانگان بوده و مغایر با استقلال و حاکمیت ملی جمهوری اسلامی ایران طبق اصل دوم ، اصل ۱۵۲ ، اصل ۱۵۳ ، ماده ۸ اصل ۴۳ ، و ماده ۱۳ اصل سوم قانون اساسی است. در واقع این حق به کشورها داده شده که همه خروجی ها و ورودی های ایران را زیر نظر داشته باشند. همه ی دولتهای عضو سازمان ملل به سربازی برای غرب و امریکا تبدیل می شوند که به جای امریکا، همه دولتها بتوانند محموله های ایران را بازرسی کرده و اجرای برجام را برای غرب و امریکا تسهیل کنند و باری را از روی دوش ایالات متحده بردارند!

تعهد ایران نسبت به درخواست های آژانس بین المللی انرژی اتمی به چه نحوی در توافق منعکس شده است؟

۶۹

◆ طبق متن توافق: (بند ۳ قطعنامه ۲۲۳۱)

3. *Requests* the Director General of the IAEA to undertake the necessary verification and monitoring of Iran's nuclear-related commitments for the full duration of those commitments under the JCPOA, and *reaffirms* that Iran shall cooperate fully as the IAEA requests to be able to resolve all outstanding issues, as identified in IAEA reports;

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۳- از مدیر کل آژانس می‌خواهد که راستی‌آزمایی و نظارت ضروری بر تعهدات مرتبط هسته‌ای ایران را برای تمام مدت اجرای این تعهدات وفق برجام انجام دهد، و مجدداً تأکید می‌نماید که ایران باید به طور کامل آنگونه که آژانس درخواست می‌نماید، همکاری کند تا آژانس بتواند تمام موضوعات معوقه به نحو مشخص شده در گزارش‌هایش را حل کند؛

◆ توضیح کارشناسی:

این بدان معناست که ایران پیشاپیش تعهد داده است که مفاد درخواست‌های آژانس در کلیه‌ی گزارش‌های نامعلوم آینده‌ی آژانس را نیز انجام دهد و سرپیچی از این امر، به منزله‌ی نقض قطعنامه توسط ایران محسوب می‌گردد.

در این زمینه دیوید آلبرایت (رئیس اندیشکده علوم و امنیت بین الملل آمریکا و مشاور تیم مذاکره کننده این کشور) در کنگره گفته بود حتی اگر مسئله PMD قبل از روز اجرا بسته شود، آژانس در گزارشات آینده می‌تواند دوباره آن را باز کند.

پس از راستی آزمایی آژانس از اقدامات ایران و ارایه گزارش مسایل گذشته و حال، آیا پرونده ی هسته ای جمهوری اسلامی ایران در شورای امنیت سازمان ملل بسته می شود؟

◆ طبق متن توافق: (بند ۱۴ مقدمه و مفاد عمومی برجام)

This UN Security Council resolution will also provide for the termination on Implementation Day of provisions imposed under previous resolutions; establishment of specific restrictions; and conclusion of consideration of the Iran nuclear issue by the UN Security Council 10 years after the Adoption Day.

◆ ترجمه ی وزارت امور خارجه:

این

قطعنامه شورای امنیت، همچنین لغو تمامی مفاد قطعنامه های قبلی شورای امنیت از روز اجرا؛ ایجاد برخی محدودیت های خاص؛ و خاتمه بررسی موضوع هسته ای ایران توسط شورای امنیت سازمان ملل متحد ۱۰ سال پس از روز توافق برجام را مقرر خواهد نمود.

◆ توضیح کارشناسی:

پس از آنکه آژانس بین‌المللی اتمی اقدامات ایران و مسائل گذشته و حال را راستی‌آزمایی نمود، پرونده‌ی هسته‌ای ایران برای بررسی‌های بیشتر همچنان در شورای امنیت سازمان ملل باقی خواهد ماند. این شورا وفق برجام ۱۰ سال پس از روز توافق خاتمه بررسی موضوع هسته‌ای ایران را اعلام خواهد کرد و این به معنای اعلام **نتیجه** بررسی آن نیست. علاوه بر این پرونده جمهوری اسلامی ایران در شورای حکام آژانس برای مدت نامعلوم باقی خواهد ماند؛ درحالی‌که از ابتدا بنای مذاکرات عادی شدن پرونده بود با اجرای برجام پرونده جمهوری اسلامی برای سالها در شورای حکام مفتوح خواهد بود چراکه گزارشهای آژانس قهراً به این نهاد ارسال میشود و وضعیت نهایی برای این گزارشها و اقدامات آژانس پیشبینی نشده است. قابل ذکر است که آژانس پس از ۱۲ سال بررسی پرونده‌ی ایران، علی‌رغم ارایه‌ی همه‌ی مدارک از سوی ما، حاضر به عادی نمودن آن نشده است.

پس از لغو قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت (پس از گذشت ۱۰ سال از روز اجرا) آیا محدودیت های و نظارت های غیر متعارف هسته ای ایران برداشته می شود؟

◆ توضیح کارشناسی:

ایران در برجام محدودیت ها و نظارت های فرا پروتکلی ۱۵، ۲۵ ساله و نامحدود (مانند تعهد به عدم ورود به بازفرآوری اورانیوم و ساخت راکتور آب سنگین) را پذیرفته است که پس از لغو قطعنامه شورای امنیت پا برجا هستند.

◆ طبق بند ۲۶ از ضمیمه ۵ برجام:

و- سایر موارد

۲۶- لغوهایی که در این پیوست شماره پنج تشریح شده است، فارغ از سایر تعهدات برجام است که ورای چنین تاریخ های لغوی ادامه خواهند یافت.

F. Other

26. The terminations described in this Annex V are without prejudice to other JCPOA commitments that would continue beyond such termination dates.

به موجب برجام، ایران چه تعهدات فرایوتکلی را پذیرفته است؟

۷۲

◆ طبق متن توافق: (بند ۱۵ برجام)

15. Iran will allow the IAEA to monitor the implementation of the voluntary measures for their respective durations, as well as to implement transparency measures, as set out in this JCPOA and its Annexes. These measures include: a long-term IAEA presence in Iran; IAEA monitoring of uranium ore concentrate produced by Iran from all uranium ore concentrate plants for 25 years; containment and surveillance of centrifuge rotors and bellows for 20 years; use of IAEA approved and certified modern technologies including on-line enrichment measurement and electronic seals; and a reliable mechanism to ensure speedy resolution of IAEA access concerns for 15 years, as defined in Annex I.

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۱۵- ایران به آژانس اجازه خواهد داد که بر اجرای اقدامات داوطلبانه خود برای دوره های زمانی مربوطه و نیز اجرای تدابیر شفافیت ساز به شرح مندرج در این برجام و پیوست های آن نظارت نماید. این اقدامات شامل: حضور بلندمدت آژانس در ایران؛ نظارت آژانس بر کنسانتره سنگ معدن اورانیوم تولیدی توسط ایران در همه کارخانه های تغلیظ سنگ معدن اورانیوم به مدت ۲۵ سال؛ نظارت و مراقبت در مورد روتورها (چرخاننده ها) و بیلوزهای (اتصالات) سانتریفیوژ به مدت ۲۰ سال؛ استفاده از فنآوری های مدرن تأیید شده و گواهی شده توسط آژانس از جمله دستگاه سنجش میزان غنی سازی به صورت مستقیم، و مهر و موم های الکترونیک؛ و یک سازوکار قابل اتکا برای اطمینان از رفع سریع نگرانی های آژانس در زمینه دسترسی به مدت ۱۵ سال، به شرح مندرج در پیوست ۱،

توضیح کارشناسی:

انجام کامل توافق باعث اثبات صلح آمیز بودن برنامه هسته ای خواهد شد که طی بند اقدامات شفاف سازی برجام منوط به ۲۵ سال نظارت کامل و اشراف اطلاعاتی طرف غربی بر ایران است. قرار دادن محدودیت زمانی برای برنامه کشور، الزام به صادرات آب سنگین تولید شده، از دیگر تعهدات فرا پروتکلی کشور است. محدودیت هایی نظیر نظارت آژانس بر قطعه سازی، کنسانتره سن معدن اورانیوم، نظارت و مراقبت در مورد روتورها و غلاف سانتریفیوژو ... فرا پروتکلی است.

بر اساس ماده ۱ توافق، انبار کردن تمام تجهیزات مربوط به غنی سازی شامل پمپها، لولهها و ... بر اساس توافق، درحالیکه خود سانتریفیوژها انبار شده است، محدودیتی غیرمعمول است. از سوی دیگر آژانس معیارهای مشخصی برای راستی آزمایی در این موارد نداشته و عملکرد سلیقه های آن باعث تهدید منافع ملی خواهد شد.

محدودیت مرتبط با کالاهای مورد نیاز کشور که
مصرفی دوگانه دارند. در توافق به چه نحوی است؟

۷۳

◆ طبق متن توافق: (بند ۲۲ قطعنامه که محدودیت‌های تفصیلی
آن در بخش ۶ ضمیمه ۴ برجام آمده است)

22. *Decides*, acting under Article 41 of the Charter of the United Nations, that Member States engaging in the activities permitted in paragraph 21 shall ensure that: (a) all such activities are undertaken strictly in accordance with the JCPOA; (b) they notify the Committee established pursuant to resolution 1737 (2006) and, when constituted, the Joint Commission ten days in advance of such activities; (c) the requirements, as appropriate, of the Guidelines as set out in the relevant INFCIRC referenced in resolution 1737 (2006), as updated, have been met; (d) they have obtained and are in a position to exercise effectively a right to verify the end-use and end-use location of any supplied item; and (e) in case of supplied items, materials, equipment, goods and technology listed in the INFCIRCs referenced in resolution 1737 (2006), as updated, they also notify the IAEA within ten days of the supply, sale or transfers;

ترجمه ی وزارت امور خارجه:

۲۲- در اقدام وفق ماده ۴۱ منشور ملل متحد، تصمیم می‌گیرد که دولتهای عضو دخیل در فعالیتهای اجازه داده شده وفق بند ۲۱، می بایست اطمینان کسب کنند از اینکه: الف) تمام فعالیتهای صورت گرفته، کاملاً در انطباق با برجام هستند؛ ب) ۱۰ روز پیش از چنین فعالیتهای، کمیته تاسیس شده طبق قطعنامه ۱۷۳۷ (۲۰۰۶)، و در صورت تاسیس، کمیسیون مشترک را مطلع نمایند؛ ج) الزامات مقتضی دستورالعملها به نحوی که در بخشنامه آژانس بین‌المللی انرژی اتمی (INFCIRC) مورد اشاره در قطعنامه ۱۷۳۷ (۲۰۰۶)، و نسخ به روز شده آن، رعایت شده باشد؛ د) از حق راستی‌آزمایی استفاده نهایی و محل استفاده نهایی هریک از موارد تأمین‌شده برخوردار شده و قادر به اعمال موثر این حق باشند؛ و ه) در صورتی که اقلام، مواد، تجهیزات، کالاها و فناوری‌های عرضه شده، جزء فهرست بخشنامه‌های آژانس بین‌المللی انرژی اتمی مورد اشاره در قطعنامه ۱۷۳۷ (۲۰۰۶)، و نسخ بروز شده آن، قرار دارد، ظرف ۱۰ روز از تأمین، فروش یا انتقال، آژانس را در جریان قرار دهند؛

توضیح کارشناسی:

ایران برای خرید، انتقال، استفاده، دریافت کمک فنی یا آموزش، جذب سرمایه، و دریافت خدمات مرتبط با موارد با کاربرد دوگانه (که شامل موارد بسیاری می‌شود که آن موارد کاربرد وسیعی در صنایع مختلف کشور دارند)، ملزم به اخذ مجوز از کارگروه خرید کمیسیون مشترک و پذیرش محدودیتهای مربوطه خواهد بود. اخذ مجوز هم تنها با اجماع کلیه اعضای امکان‌پذیر است.

گفتنی است لیست اقلام دوگانه از طرف شورای امنیت قابل به روز رسانی و افزودن موارد جدید به آن است، و هر کشور طرف معامله با ایران نیز می‌تواند اقلام جدیدی را به لیست اقلام ممنوعه (با کاربرد دوگانه) خودش اضافه کند. برخی مشکلات ناشی از این بخش توافق عبارتند از:

- با مشکل مواجه شدن صنایع مختلف و تحقیق و توسعه (به خصوص صنایع Hi Tech) با توجه به وسعت دامنه‌ی اقلام و تجهیزات ذکر شده در لیست موارد با کاربری دوگانه
- باز شدن باب امتیازگیری کشورهای ۵+۱ از ایران، با توجه به این‌که ایران برای واردات و استفاده از این اقلام مورد نیاز صنایع خود، محتاج اجازه گرفتن از تک‌تک آن کشورها شده است.

- لو رفتن اطلاعات مربوط به زنجیره تأمین و نیازها و توانایی‌ها و فعالیت‌های کشور در حوزه‌های صنعتی مختلف، با توجه به اینکه ایران (مطابق بند ۲، ۴، ۶، ضمیمه ۴ برجام) ملزم به ارائه اطلاعات کامل مرتبط به اقلام و تجهیزات مربوطه (شامل نام، آدرس، شماره تلفن و ایمیل صادرکننده و واردکننده، اعلام نوع و محل استفاده، جزئیات حمل و نقل و...) به کمیسیون مشترک گردیده است.

- بروکرسی مربوط به ارائه و بررسی و تأیید این حجم انبوه از اطلاعات. گفتنی است (مطابق بند ۴، ۴، ۶، ۵ و ۶، ضمیمه ۴ برجام) کارگروه خرید و کمیسیون مشترک تا ۴۵ روز می‌توانند تأیید یا رد درخواست ایران را معطل نمایند.

- اجازه بازرسی آژانس از همه مکان‌ها در کشور که در آن از اقلام با کاربرد دوگانه (مندرج در INF/CIRC/۲۵۴/rev.۱۲/Part ۱) استفاده شده است (مطابق بند ۷، ۶، ضمیمه ۴ برجام). این امر پای بازرسان آژانس (و جاسوسان غربی) را به مراکز غیرهسته‌ای ایران نیز باز می‌کند.

- اجازه یافتن کشور فروشنده کالا، تجهیزات، مواد، فناوری با کاربردی دوگانه به ایران (مندرج در INF/CIRC/۲۵۴/rev.۹/Part ۲) و نیز کارشناسان کمیسیون مشترک، برای راستی‌آزمایی استفاده نهایی آن اقلام در ایران (بند ۸، ۶، ضمیمه ۴ برجام) گفتنی است پیش از این نیز استفاده از موارد با کاربردی دوگانه برای ایران ممنوع اعلام شده بود، اما ایران با عدم پذیرش این ممنوعیت، از راه‌های مختلف این موارد را تأمین و نیازهای خود را رفع می‌نمود. اما اکنون با به رسمیت شناخته شدن این محدودیت و پذیرش لزوم اجازه گرفتن از کمیسیون مشترک درباره‌ی تأمین این موارد مورد نیاز خود، ضمن ایجاد اشراف اطلاعاتی و قدرت نظارتی برای طرف غربی (و دیگر مشکلات مذکور)، از این پس نپذیرفتن ممنوعیت اعمالی طرف غربی درباره‌ی هر یک از این موارد، به معنای نقض توافق (و نه فقط نقض قطعنامه) توسط ایران خواهد بود.

آیا ایران اساسا ذیل فصل ۷ بوده که اکنون بخواهد از آن خارج شود؟

۷۴

◆ توضیح کارشناسی:

هر چند اعضای تیم مذاکره کننده تاکید دارند قطعنامه های پیشین سازمان ملل علیه ایران همگی ذیل فصل هفتم منشور ملل متحد بودند اما واقعیت آن است که قطعنامه های تحریمی صرفا ذیل ماده ۴۱ فصل هفتم بوده است . فصل هفتم منشور ملل متحد شامل مواد ۳۹ الی ۵۱ می شود، اما همانگونه که در متن ۴ قطعنامه تحریمی آمده است ، این قطعنامه ها ذیل ماده ۴۱ فصل هفتم هستند. رجوع به متن قطعنامه های پیشین این مطلب را تایید می کند:
قطعنامه ۱۷۳۷:

Acting under Article ۴۱ of Chapter VII of the Charter of the United Nations,

1. Affirms that Iran shall without further delay take the steps required by the IAEA Board of Governors in its resolution GOV/14/2006....

با اقدام ذیل ماده ۴۱ فصل هفتم منشور ملل متحد؛
(۱) تأکید می کند ایران باید بدون تأخیر بیشتر، اقدامات مقرر شده در قطعنامه GOV/۱۴/۲۰۰۶ شورای حکام آژانس بین المللی انرژی اتمی را اتخاذ نماید...
قطعنامه ۱۷۴۷:

Acting under Article 41 of Chapter VII of the Charter of the United Nations,

1. Reaffirms that Iran shall without further delay take the steps required by the IAEA Board of Governors in its resolution GOV/1/2006...

با اقدام ذیل ماده ۴۱ فصل هفتم منشور ملل متحد؛
(۱) با تأیید اینکه ایران باید بدون هیچ تعللی گام‌های مورد نظر شورای حکام آژانس در قطعنامه GOV/۱۴/۲۰۰۶ که برای ایجاد اعتماد در خصوص صلح‌آمیز بودن برنامه اتمی ایران و همچنین حل مسائل مهم ضروری هستند، بردارد ...
قطعنامه ۱۸۰۳:

Acting under Article 41 of Chapter VII of the Charter of the United Nations,

1. Reaffirms that Iran shall without further delay take the steps required by the IAEA Board of Governors in its resolution GOV/14/2006, which are essential to

با اقدام ذیل ماده ۴۱ فصل هفتم منشور ملل متحد؛
(۱) با تأیید اینکه ایران باید بدون هیچ تعللی گام‌های مورد نظر شورای حکام آژانس در قطعنامه GOV/۱۴/۲۰۰۶ که برای ایجاد اعتماد در خصوص صلح‌آمیز بودن برنامه اتمی ایران و همچنین حل مسائل مهم ضروری هستند، بردارد ...

Acting under Article 41 of Chapter VII of the Charter of the United Nations,

1. Affirms that Iran has so far failed to meet the requirements of the IAEA Board of Governors and to comply with resolutions

(۱۶۹۶ (۲۰۰۶)، ۱۷۳۷ (۲۰۰۶)، ۱۷۴۷ (۲۰۰۷) و ۱۸۰۳ (۲۰۰۸)

با اقدام ذیل ماده ۴۱ فصل هفتم منشور ملل متحد؛

۱. تایید می‌کند که ایران تاکنون در اجرای الزامات خواسته شده از سوی شورای حکام آژانس اتمی موفق نبوده است و از قطعنامه‌های ۱۶۹۶ (۲۰۰۶)، ۱۷۳۷ (۲۰۰۶)، ۱۷۴۷ (۲۰۰۷) و ۱۸۰۳ (۲۰۰۸) پیروی نکرده است.

همانگونه که در متن قطعنامه‌ها آمده است، ۴ قطعنامه تحریمی علیه ایران (۱۷۳۷، ۱۷۴۷، ۱۸۰۳، ۱۹۲۹) همگی ذیل ماده ۴۱ فصل هفتم صادر شده‌اند که اگر قرار بود تماماً ذیل فصل هفتم صادر شوند باید عبارت

Acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations

(با اقدام ذیل فصل هفتم منشور ملل متحد) در متن قطعنامه می‌آمد.

همانگونه که در قطعنامه ۱۹۷۳، شورای امنیت ذیل فصل هفتم منشور ملل متحد، اجازه حمله نظامی علیه لیبی را صادر کرد.

Acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations,

1. Demands the immediate establishment of a cease-fire and a complete end to violence and all attacks against, and abuses of, civilians;

تفاوت این دو نوع قطعنامه آن است که اگر قطعنامه‌های صادر شده علیه ایران از جمله قطعنامه ۱۹۲۹ ذیل فصل هفتم قرار می‌گرفت، **بصورت اوتوماتیک همه بندهای این فصل از جمله بند ۴۱ و حتی بند ۴۲** که مجوز استفاده از قوه قهریه علیه کشورها توسط سازمان ملل را صادر می‌کند، نیز در مورد ایران **قابل اجرا بود**، چرا که فصل هفتم منشور شامل بندهای ۳۹ تا ۵۱ است که الزام آورترین فصل منشور ملل متحد به شمار می‌روند.

اما قطعنامه‌های صادر شده علیه ایران هیچکدام ذیل فصل هفتم منشور نبوده و تنها ذیل یک بند از این فصل یعنی بند ۴۱ صادر شده است و این اتفاق در قطعنامه‌های قبلی درباره ایران افتاده بود و اکنون نیز همین رویه در قطعنامه جدید در پیش گرفته شده است، بنا براین ایران تاکنون ذیل فصل هفتم نبوده است تا از آن خارج شود.

چه کسی در ایران پیشنهاد رفتن ذیل فصل هفتم منشور سازمان ملل مطرح کرده بود؟

۷۵

◆ محمد جواد ظریف:

«بالاخره این توافقی است که در یک قطعنامه فصل هفتمی منشور ملل متحد مورد تایید قرار می گیرد و در نتیجه به یک توافق بین المللی و الزام آور برای همه دولت ها تبدیل می شود. اینکه دولت ها به چه میزان به تعهدات بین المللی شان عملی می کنند بحثی جداگانه است اما ما در حقوق بین الملل مبانی داریم که برای دولت ها تعهدآور است و از آن مبانی استفاده می کنیم. (اسفند ۹۳)

◆ توضیح کارشناسی:

خطرناکترین فصل منشور سازمان ملل که در آن مجوز حمله ی نظامی کشورها علیه کشور هدف داده شده، فصل هفتم منشور سازمان ملل است. در ماده ۴۲ این فصل ، در مواردی به شورای امنیت اجازه حمله نظامی را در صورت نیاز داده است:

ماده ۴۲:

« در صورتیکه شورای امنیت تشخیص دهد که اقدامات پیش‌بینی شده در ماده ۴۱ کافی نخواهد بود یا ثابت شده باشد که کافی نیست می‌تواند به وسیله نیروهای هوایی - دریایی یا زمینی به اقدامی که برای حفظ یا اعاده صلح و امنیت بین‌المللی ضروری است مبادرت کند. این اقدام ممکن است مشتمل بر تظاهرات و محاصره و سایر عملیات نیروهای هوایی - دریایی یا زمینی اعضای ملل متحد باشد.»

این در حالی است که در شدیدترین قطعنامه های صادر شده علیه ایران از جمله قطعنامه ۱۹۲۹ در بدترین حالت ایران ذیل ماده ۴۱ قرار داشته است و حال آنکه پیشنهاد قرار گرفتن ایران ذیل فصل هفتم، متضمن اعمال ماده ۴۲ یعنی صدور جواز بکارگیری حمله نظامی علیه ایران نیز بوده است.

مسئولین آمریکایی خیلی بد حرف میزنند؛ باید تکلیف این حرفها روشن بشود؛ بالاخره یک طرف قضیه ما هستیم، یک طرف هم آمریکاییها هستند. یک بار میگویند که چهارچوب تحریمها حفظ خواهد شد؛ پس ما نشستیم این چند وقت، برای چه صحبت کرده‌ایم؟ صحبت کردیم که چهارچوب تحریمها برداشته بشود، تحریمها برداشته بشود. قرار است که چهارچوب تحریمها حفظ بشود! حالا من میدانم معنای «چهارچوب تحریمها حفظ بشود» چیست؟ ممکن است باز این را هم یک جور معنا کنند اما آنچه از این حرف برمی‌آید، درست مخالف آن علتی است که ما رفتیم برای مذاکره؛ والا ما چرا مذاکره کنیم! ما داشتیم کار خودمان را میکردیم؛ نوزده هزار ساترفیوژ ما درست کرده بودیم، میتوانستیم در مدت نه‌چندان بلندی آن را برسانیم به پنجاه هزار ساترفیوژ یا شصت هزار ساترفیوژ؛ هیچ مشکلی برای ما وجود نداشت که این کار را بکنیم؛ سوخت بیست درصد را تولید میکردیم، میتوانستیم ادامه بدهیم؛ تحقیق و توسعه را انجام میدادیم، همچنان به همان شکل و با همان سرعت میتوانستیم انجام بدهیم؛ و همچنین بقیه‌ی چیزها را. اینکه نشستیم مذاکره کردیم، در بعضی از موارد کوتاه آمدیم، یک امتیازاتی دادیم، عمدتاً برای این بود که تحریمها برداشته بشود؛ اگر بنا است تحریمها برداشته نشود، پس معاملهای وجود ندارد.

عماد

۱۲ شهریور ۹۴

